

TÉRSÉGI AKTÍV TURISZTIKAI STRATÉGIA

ZSELIC

TARTALOM

I.	Bevezetés	4
II.	Helyzetfeltárás	5
II.1.	Lehatárolás	5
II.2.	Természetföldrajzi helyzet és területhasználat	6
II.3.	Védett területek.....	7
II.4.	Kulturális és épített örökség	9
II.5.	Elérhetőség.....	11
II.6.	Szolgáltatások.....	14
II.7.	Kommunikáció, információ, promóció	19
II.8.	Értékelés az egyes túratípusokra való alkalmasság szempontjából.....	20
II.8.1.	Gyalogos természetjárás.....	21
II.8.2.	Kerékpáros turizmus	24
II.8.3.	Vízi turizmus	27
II.8.4.	Lovas turizmus	28
II.9.	Szervezeti háttér	29
II.9.1.	Állami- és önkormányzati szereplők	29
II.9.2.	Civil- és piaci szereplők	31
III.	Helyzetértékelés	35
III.1.	SWOT	35
III.2.	Térség profilja.....	38
III.3.	Konklúzió, célcsoportok, versenyképesség várható alakulása	40
IV.	Térségi Aktív Turisztikai Jövőkép és Célrendszer.....	44
IV.1.	Jövőkép	44
IV.2.	Célrendszer	45
IV.2.1.	Átfogó célok	45
IV.2.2.	Fejlesztési célok	45
IV.2.3.	Horizontális célok.....	47
V.	Intézkedések.....	50
V.1.	Magas minőségű vonzerőket felfűző aktív turisztikai infrastruktúra hálózat 50	
V.2.	Minden célcsoport számára magas minőséget nyújtó szolgáltatói hálózat	54
V.3.	Minden szereplőt sikeresen elérő kommunikáció és marketing.....	57
V.4.	Hatékony térségi együttműködés	58
VI.	Megvalósításban résztvevők várható köre.....	61
I.	Melléklet – Akcióterületek, Projektjavaslatok	63
I.1.	Belépési pontok fejlesztéséhez kapcsolódó projektek.....	64

I.1.1.	Kaposmérő	64
I.1.2.	Töröcskei parkerdő (Kaposvár)	65
I.1.3.	Bőszénfa	65
I.1.4.	Nagymáté	65
I.1.5.	Mozsgó.....	65
I.1.6.	Szigetvár.....	65
I.2.	Attrakciófejlesztéshez kapcsolódó projektek	66
I.2.1.	Vásárosbéc ökoturisztikai fejlesztése	66
I.2.2.	„Gyümölcsészet” – nyitott porta Somogyapáti-Diópusztán	66
I.2.3.	Land art-ok a Dél-Zselicben	67
I.2.4.	Kilátófejlesztés Somogyhárságyon.....	67
I.2.5.	Bőszénfai Szarvasfarm és nyitott porta.....	68
I.3.	Pihenőpontok és környezetük fejlesztéséhez kapcsolódó projektek	68
I.3.1.	Pihenőpontok és egyéb közjóléti berendezések fejlesztése	68
I.4.	Gyalogos természetjárással kapcsolatos projektek	69
I.4.1.	Meglévő turistautak hálózatának bővítése	69
I.4.2.	Digitális tanösvény a Töröcskei parkerdőben	70
I.4.3.	Ökológiai élményösvény Vásárosbécen.....	70
I.5.	Kerékpáros turizmussal kapcsolatos projektek.....	71
I.5.1.	Szigetvár-Kaposvár és leágazó kerékpárutak fejlesztés.....	71
I.6.	Lovas turizmussal kapcsolatos projektek.....	72
I.6.1.	Nemzetközi lovastúra útvonal fejlesztése.....	72
I.6.2.	Térségi lovastúra útvonalak kijelölése	72
I.7.	Szolgáltatói hálózat fejlesztéséhez kapcsolódó projektek.....	73
I.7.1.	Vásárosbéc lombházak fejlesztése	73
I.7.2.	Somogyhárság önkormányzati tulajdonú ingatlanok szálláshellyé alakítása.....	73
I.7.3.	Vásárosbécen helyi terméken alapuló falusi vendégasztal szolgáltatás kialakítása.....	74
I.8.	Kommunikációhoz és rendezvényekhez kapcsolódó soft projektek.....	74
I.8.1.	Brand építés	74
I.8.2.	Zselic csomagajánlatok, digitális kedvezménykártya	75
I.8.3.	Zselic challenge / Betyár Marathon rendezvények	75
I.8.4.	Gyümölcsész Napok rendezvény	75
I.8.5.	Bőszénfai Hagyományos Állattartó Napok.....	76

Ábrajegyzék

1. Ábra Zselic térség lehatárolása.....	5
2. Ábra A térség domborzata vízrajza és kistájai.....	6
3. Ábra A térség védett területei.....	8
4. Ábra A térség jelentősebb épített, kulturális értékeinek térbeli megoszlása	10
5. Ábra A térség elérhetősége tömegközlekedési eszközzel.....	12
6. Ábra A térség jelentősebb közlekedési folyosói.....	13
7. Ábra Zselic térség vendég és vendégéjszaka adatok kereskedelmi szálláshelyeken, 2018-2019. (Forrás: KSH).....	16
8. Ábra Zselic térség vendég és vendégéjszaka adatok üzleti célú egyéb szálláshelyeken, 2018-2019. (Forrás: KSH).....	16
9. Ábra A térség településein eltöltött vendégéjszakák számának térbeli eloszlása	17
10. Ábra A térség gyalogos túraútvonalai	22
11. Ábra A térség kerékpározásra alkalmas újtjai	25
12. Ábra A térség vonzereje túratípusok szerint.....	38
13. Ábra Célrendsze.....	49
15. Ábra Az aktuális projektötletek térbeli elhelyezkedése	63

I. BEVEZETÉS

A Nemzeti Aktív Turisztikai Stratégiában megfogalmazott térségi gondolkodáshoz kapcsolódva, az aktív turizmus fejlesztése szempontjából fontos térségekben térségi fejlesztési programok készülnek. A Zselic térség aktív turisztikai fejlesztési program részeként valósult meg a Zselic Térségi Aktív Turisztikai Stratégia című dokumentum, mely 2034-ig terjedő időtávban határozza meg a Zselic térségének aktív turisztikai fejlesztési irányait, de nem minősül a 38/2012. (III. 12.) Korm. rendelet szerinti stratégiai tervdokumentumnak. A dokumentum 2023-ban került véglegesítésre annak érdekében, hogy a Kormány részére a stratégia elfogadásáról előterjesztés készüljön. A dokumentum célja, hogy kijelölje azokat a fejlesztési irányokat, melyek segítségével a Zselic erőteljesebben megjelenhet az ország aktív turisztikai térképén. A tervezés eredményeként a cél és intézkedési rendszeren túl konkrét fejlesztési javaslatok, projekttervek is kidolgozásra kerültek. A dokumentum időtávja magában foglalja a jelenlegi és a következő Európai Unió támogatási ciklust is, így a dokumentum a következő ciklus forrástervezését is segítheti.

A Zselic erdővel borított dombjai gazdag természeti és kulturális örökséggel rendelkező, egyedi dombvidéki arculatú területeket foglalnak magukba. Magas erdősültsége, a falvak hagyományai a helyben élők és az ide látogatók számára is vonzóvá teszik a térséget. A Zselic célzott fejlesztésével az a cél, hogy létrejöjjenek a térségen belül olyan infrastruktúra és szolgáltatói hálózatok, amelyek kapcsolódnak az országos aktív turisztikai hálózatokhoz. A fejlesztésben kiemelt szempont, hogy a térségből valódi és egységes turisztikai desztináció alakuljon ki, mely középpontjában a Zselic természeti és kulturális értékei állnak. A dokumentum a már meglévő szolgáltatási és infrastruktúra hálózat pozitívumait hasznosítva és hiányosságait kiküszöbölve fogalmazza meg a Zselic térségét érintő aktív turisztikai szempontból fontos fejlesztéseket, azok irányvonalait. Szükség van további beruházásokra, szolgáltatás-fejlesztésekre és kiemelten a Zselic márka és a térségi marketing fejlesztésére.

A tervezés elsődleges fejlesztési területeit a Nemzeti Aktív Turisztikai Stratégiában kijelölt hat túratípus adja meg. Ezek közül a Zselicben a gyalogos és a kerékpáros túratípus rendelkezik a legjobb adottságokkal. Potenciált tekintve a lovas turizmus is jó adottságokkal rendelkezik, azonban a potenciál kihasználására még több területen is előrelépésre van szükség. A Deseda-tavon rövidebb idejű vízi túrázásra is van lehetőség, ezért kis hangsúllyal ezzel is foglalkozik a stratégia (noha az földrajzilag nem a Zselic része). A kiemelt tevékenységek végzésére a Zselic belső, magterülete a legalkalmasabb, legattraktívabb. A települések nagyrésze kisforgalmú kerékpárutakon, megfelelő minőségű erdei utakon megközelíthető, ezen útvonalak erdei MTB¹ kerékpározásra alkalmas fejlesztésekkel kiegészítve változatos túrákra adhatnak lehetőséget a jövőben. A térségen áthalad az Országos Kékkör is (Rockenbauer Pál Dél-dunántúli Kéktúra), mely a Zselic erdeiben futó turistaúthálózattal kiegészülve biztosít színes túralehetőségeket.

A helyi ökoturizmus és az ilyen irányú törekvések szorosan összefonódnak a Zselic aktív turizmusával is. A stratégia írásakor, a célok és a projektek meghatározásakor ügyeltünk a két szegmens kapcsolódási pontjainak kiaknázására szem előtt tartva a környezeti fenntarthatóságot. A fejlesztések megvalósulásával így mindkét turisztikai szegmens képes profitálni.

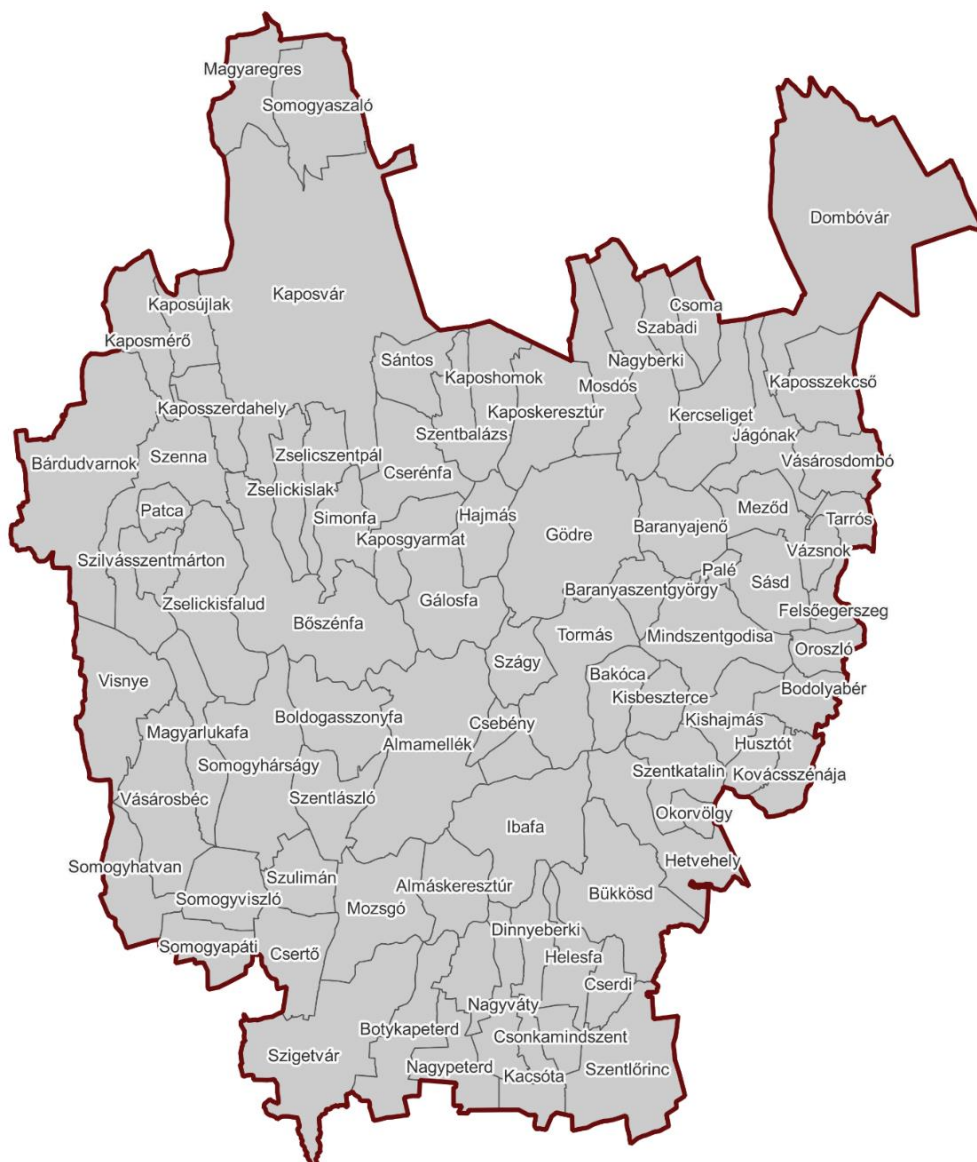
---

¹ Mountain Bike – Hegyi terepkerékpár

II. HELYZETFELTÁRÁS

II.1. Lehatárolás

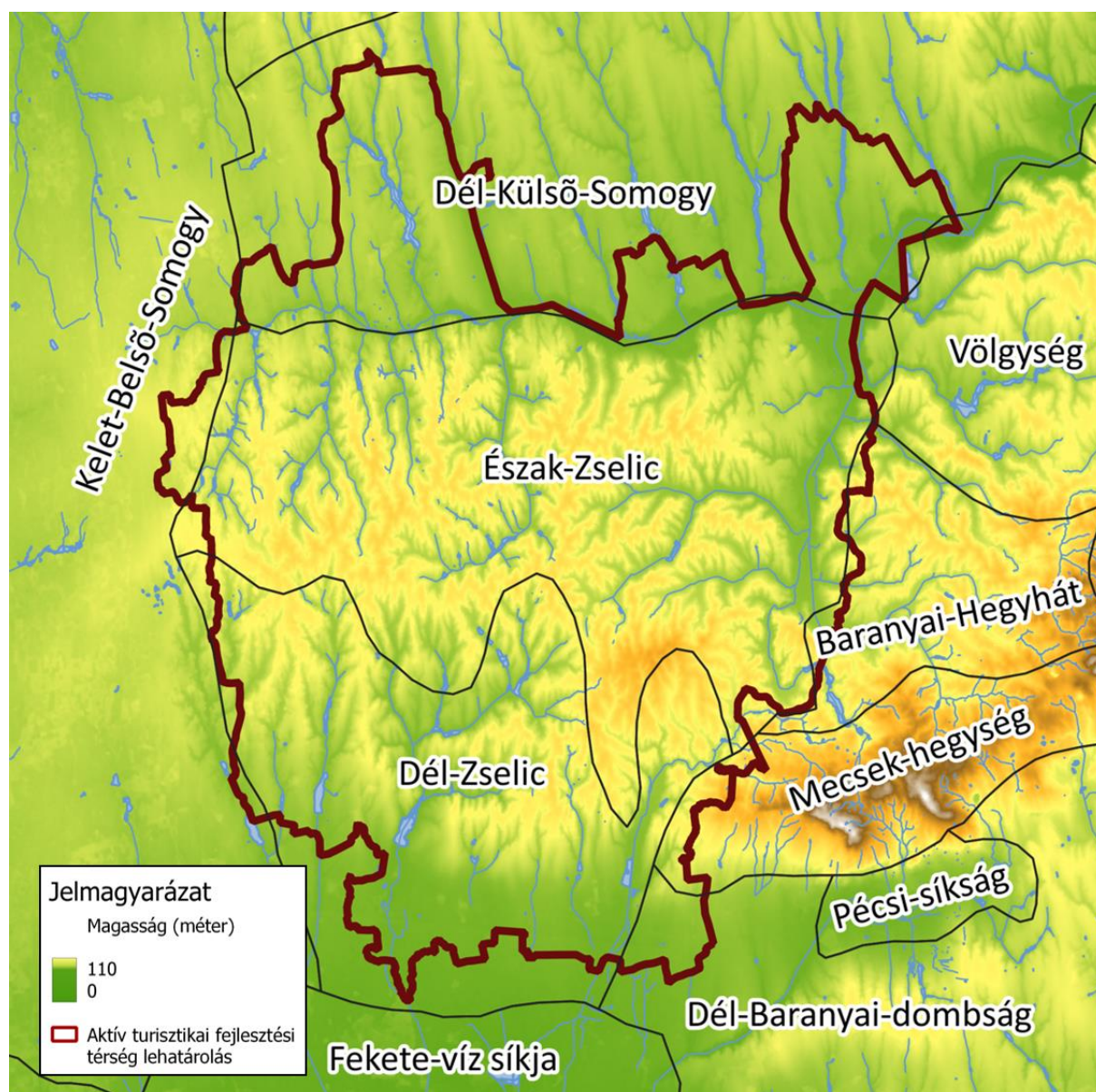
A térség lehatárolása során számos szempontot figyelembe vettünk. A lehatárolás alapja a települések közigazgatási határa. Ennek elsődleges oka, hogy a partnerség építésekor látnunk kell, mely települések érdekeltek a térségben, illetve a megvalósuló fejlesztések során fontos, hogy mely település közigazgatási határán belül történik az adott beruházás. A térség határait ezek alapján a kistájkataszter felhasználásával igazítottuk az Észak- és Dél-Zselic kistájakon elhelyezkedő településekre. Dombóvár, mint belépési pont értelmezhető a térségben, ezért a kistáj lehatárolása kiegészül ezzel a várossal. A Deseda-tó és közvetlen környezete (Magyaregres és Somogyaszaló) szintén nem része a Zselicnek, azonban aktív turisztikai szempontból, mint a vízi turizmus célterülete, fontos helyszín, ezért szerepeltetjük a térség aktív turisztikai stratégiájában.

1. Ábra Zselic térség lehatárolása

II.2. Természetföldrajzi helyzet és területhasználat

A Zselic a Dunántúli-dombság egyik tagja, annak D-DK-i része: északon a Kapos-folyó, nyugaton a Bárdi- illetve a Gyöngyös-patak, délről a Szigetvár-Szentlőrinc között meghúzható vonal, míg keletről a Bükkösd-víz és a Baranya-csatorna határolja le a Mecsektől és a Baranya-hegyháttól. Átlagos tengerszint feletti magassága 200-250 m, legmagasabb pontja a Hollófészek 358 m.

2. Ábra A térség domborzata vízrajza és kistájai

A széles, lapos dombhátaakat a kistáj nyugati részén É-D irányú völgyek tagolják, míg a Bükkösd-Csebény vonaltól a völgyek lefutási iránya keletre tart. A térség keleti peremterülete jellemzőit tekintve átmenetet képez a Mecsek felé, megjelenik a mészkő, homokkő; a keleti területeken az agyag és agyagmárga, míg a központi-nyugati területeken a lösz és a folyóvízi hordalékok a jellemzők. Az ún. Központi- vagy Magas-Zselic térsége a legemelkedettebb (itt található a Hollófészek is), völgyekkel leginkább tagolt, míg a Dél-Zselicre a terjedelmesebb, völgyekkel kevésbé osztott D-i lejtők és a csuszamlásra hajlamos, meredek É-i lejtők a jellemzők. A

Zselic ÉK-i területén lösszel fedett platók lelhetők fel. A tájegység jellegzetes tájképi elemei a meredek falú lösz-szurdokok helyenként homokkő-kibúvásokkal. A gyakran használt földutak már löszmélyutakká alakultak, melyek falából löszbabák bukkannak elő.

A területen kis vízhozamú és ingadozó vízjárású talaj-, illetve rétegvíz források találhatóak. A kistáj vízrajzi szempontból két részre osztható: az Észak-Zselicben rövidebb, kisebb vízgyűjtőterülettel bíró patakok a Kapos-folyóba torkolnak, míg a Dél-Zselicben, a nagyobb vízgyűjtő-területtel rendelkező vízfolyások a Fekete-víz, illetve a Dráva-folyó vizét táplálják. A kistáj felszíni és talajvíz kútjai mindig biztosították az itt élők vízellátását, a jelentősebb vízfolyásokra (jellemzően a kistáj peremterületein) vízimalmokat telepítettek, melyekben elsősorban gabonát őröltek, csupán Bükkösd térségében használták kövek zúzására is a víz energiáját. A völgytalpak vízenyősségük és fagyveszélyességük miatt elsősorban kaszálók, legelők voltak, a nagyobb patakok völgyében pedig halastavakat hoztak létre vízi szárnyas tartására, vagy öntözés céljából. Ezen tavak többnyire fennmaradtak, funkciójuk azonban megváltozott és jelenleg a horgászturizmusnak kedveznek.

A Zselic éghajlatát tekintve kissé eltér a környező térség éghajlatától: hűvösebb, csapadékosabb nyár, és a szubmediterrán hatásnak köszönhetően enyhébb tél jellemzi. Az évi csapadékmennyiség 700-750 mm, az évi átlag hőmérséklet 10°C körül alakul. Az éghajlatváltozás hatására növekszik az évi átlaghőmérséklet, megváltozik az évi csapadékeloszlás, gyakoribbá válnak az aszályos időszakok, csökken a relatív páratartalom, mely érzékenyen érinti a Kárpát-medence erdeit, különösen a bükk állományát, mely a változások ütemével nem bír lépést tartani, ezért egészségi állapota legyengül, s pusztulásnak indulhat. Ez a hatás már érződik a Zselic térségében is, ezért ahol az indokolt, kitermelésre kerül az érintett erdőállomány.

Bár az éghajlatváltozás várhatóan negatívan hat majd a faállományra, a jelenlegi természetföldrajzi adottságainak köszönhetően jelenleg még értékes erdővagyon jellemzi a területet. A Központi-Zselic dombjait nagy, összefüggő erdőtömbök borítják, a Dél-Zselic viszont ennél tagoltabb képet mutat. Jellemző erdőtársulások a gyertyános-kocsánytalan tölgyesek, a bükkösök, gyertyános-tölgyesek, cseres-tölgyesek, a patakmenti ligeterdők. A terület különlegessége az ezüsthársas-bükkös társulás, mivel a hűvös, hegyvidéki klímát kedvelő bükk a síkvidéki ezüst hárssal alkot itt társulást. A természetszerű erdők aránya magas, bár a D-i és az ÉK-i területeken egyre nagyobb teret hódít az akác.

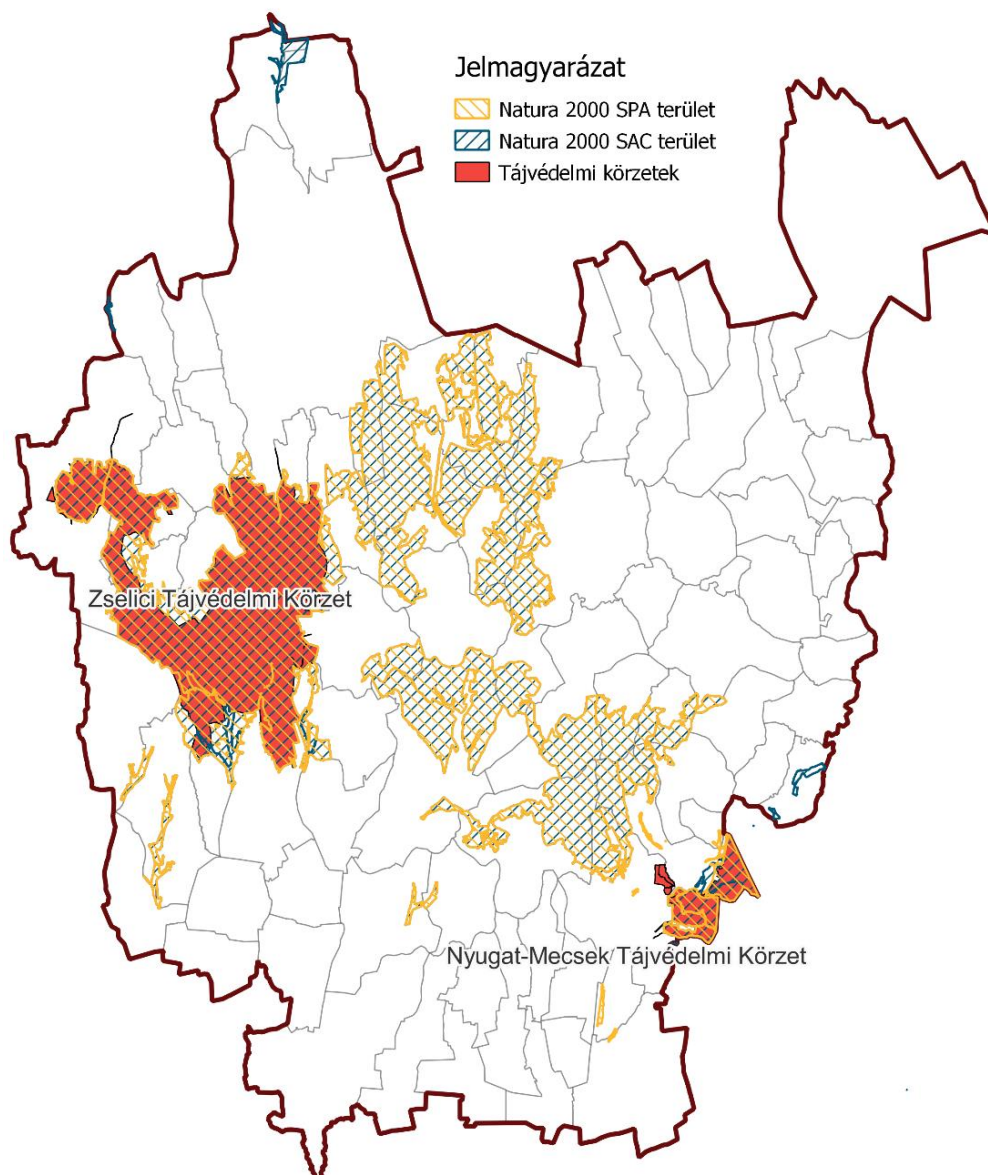
Napjainkban a Központi-Zselicben (a magasabban erdőszült területeken) az extenzív tájhasználatra törekednek, mivel ezen a felszabdalt területek gyakoriak a 25%-os lejtők, kevés a széles dombhát, ami nem kedvez a nagyüzemi mezőgazdálkodásnak. Ennek köszönhető, hogy ezen a kevésbé bolygatott, összefüggő erdővel borított területen 1976-ban létrehozták a Zselici Tájvédelmi Körzetet. Ma már kevés fafeldolgozó üzem működik, de a fakitermelést most is sok vállalkozó végez. A tájegység ÉK-i, illetve D-i részén, ahol kevésbé tagolt a domborzat, már erőteljesebben megjelennek a nagytáblás mezőgazdasági kultúrák.

II.3.Védett területek

A Duna-Dráva Nemzeti Park illetékességi területén található a már említett Zselici Tájvédelmi Körzet, mely mintegy 10500 hektár területet foglal magában. Legjelentősebb természeti értékeit a fent említett jellegzetes erdőtársulásai adják (ezüsthársas-bükkös és ezüsthársas-gyertyános-tölgyes), melyben számos szubmediterrán eredetű növényfaj is megtalálható. Területén található erdők védett

(fokozottan védett kb. 173 ha), természetvédelmi rendeltetésűek, így itt a tarvágás tilos. A térségi lehatárolás kis mértékben (Bükkösd, Hetvehely) érintett a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzet által.

A Zselic többnyire erdővel borított területe mozaikszerűen a Natura 2000 hálózat része (HUDD20016 Észak-Zselici erdőségek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, HUDD20004 Dél-Zselic kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, illetve HUDD10013 Zselic madárvédelmi terület). A Natura 2000-es területeken a gazdálkodás során biztosítani kell az élőhelyek, illetve jelölő fajok kedvező természetvédelmi helyzetét, fennmaradását.

3. Ábra A térség védett területei

A térségben számos helyi jelentőségű természetvédelmi terület található - a teljesség igénye nélkül megemlítendő: a Deseda-tó környezete (1994), az Észak-Zselici TT (2000), a Csepegő-forrás és környéke (1977), az Almamelléki ősbükkös (1941), a Gyűrűfűi TT, több kastély és kápolna parkja, arborétumok, erdőterületek és kaszálók.

Világszerte egyre erőteljesebb a fényszennyezés, a települések és a létesítmények növekedésével a fénykibocsátás is növekszik, így napjainkban egyre csökken azon területek aránya, ahol a csillagos égbolt zavartalanul megcsodálható. A Zselicben mindez ugyanakkor még elérhető és bemutatható a nagyközönség számára. A Duna-Dráva Nemzeti Park és a Magyar Csillagászati Egyesület együttes munkájának köszönhetően 2009-ben a Zselici Tájvédelmi Körzet Európában elsőként kapta meg a "csillagos égbolt-park" címet.

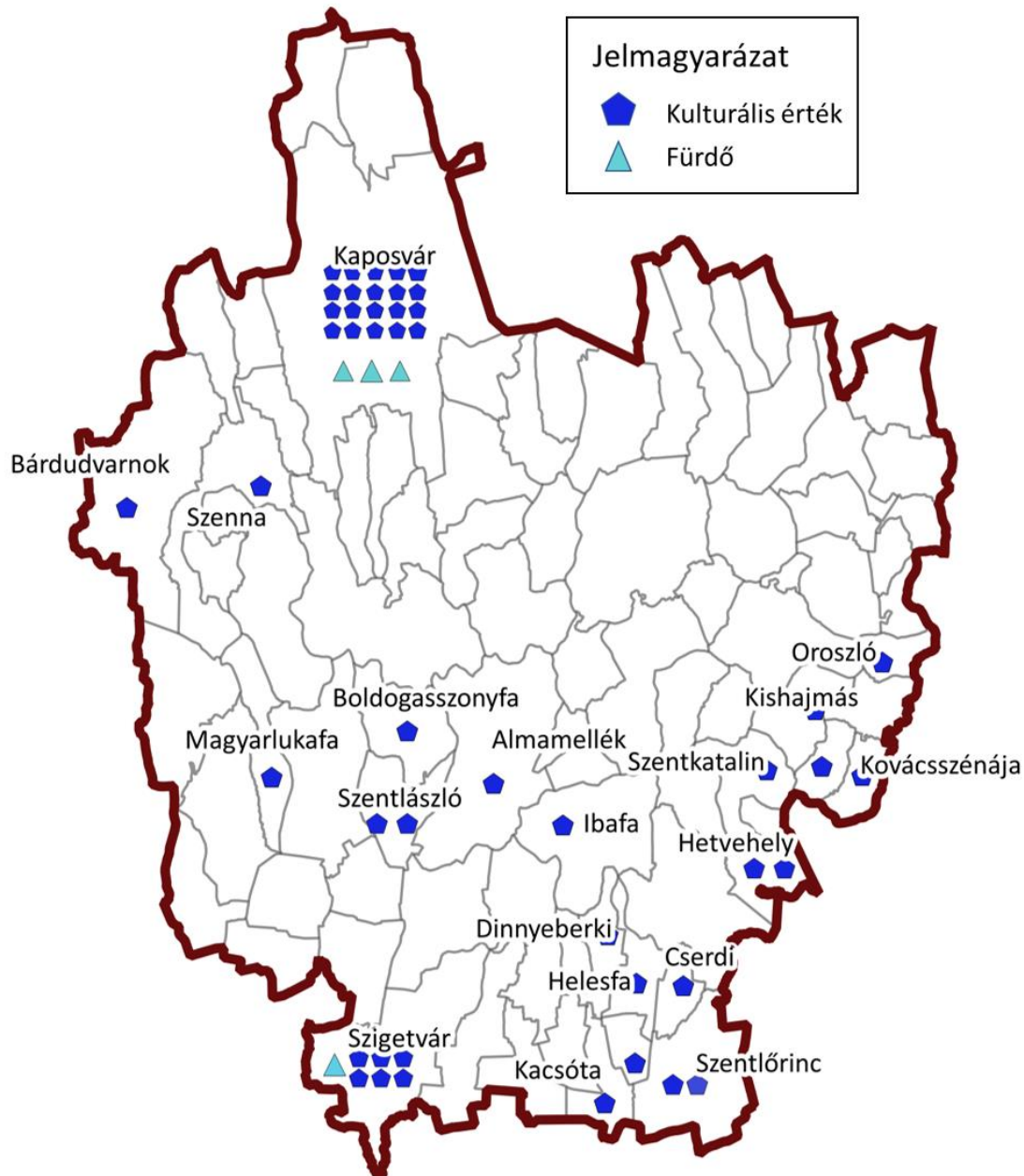
II.4. Kulturális és épített örökség

A táj szabdaltsága meghatározta a gazdálkodás és a településhálózat kialakulásának lehetőségeit. Az erdővel való kapcsolat egyedi kulturális értékeket hozott létre a térségben, melynek bemutatása könnyen összeköthető az aktív turizmussal is. A térség fő megélhetési forrása mindig az erdő volt, ami munkalehetőséget és megélhetést biztosított az itt lakóknak. A tölgyesek makktermése fontos gazdasági tényezőnek számított, sokáig a makkoltatás volt a helyi sertéstartás alapja. Feltételezhetően a Zselic elnevezés is a "zselud, zselod" szláv szóból ered, mely makkot jelent. A falvakban számos fát megmunkáló mesterember élt (pl. ácsok, asztalosok, kádárok, kosárfonók stb.), és sokan foglalkoztak fakitermeléssel és feldolgozással is. Jellemző volt a faszénégetés is, a melléktermékeként keletkezett "kalamázzról" (kocsikenőcs) híres volt Mozsgó és Bőszénfa is. Szintén az erdővel borított területekhez kötődik a méhészet és az erdei melléktermékek (pl. gomba, csipkebogyó, gyógynövények, stb), melyek kiegészítő bevételt biztosítottak a lakosság számára.

A török hódoltság idején az aprófalvak elnéptelenedtek és sok kulturális érték odaveszett. A XVIII. század derekán svábokat telepítettek az elnéptelenedett területre, akik tovább gazdagították a térség kultúráját. A XIX. század közepén jelentek meg olyan ipari tevékenységek, melyek szintén hozzájárultak a kulturális örökséghez. Nagy jelentőséggel bírt a térség DK-i szegletében, Bükkösdön, illetve Hetvehelyen bányászott mészkő. A nyugatabbra a homok töltött be fontos szerepet: üveghuta létesült pl. Almamellék és Gálosfa térségében, melyek működéséhez szintén a mezőgazdasági termelésbe vonás során kiirtott erdők fáját használták. Legnagyobb jelentősége az agyagnak és a lösznek volt a lakóházak építése kapcsán, gyakori mesterség volt a vályogvetés és tégláégetés. E század végén rohamosan fejlődésnek indult a közlekedés is a falvak közti utak kövezésével csökkent azok elzártsága, és kiépült a Budapest-Pécs-Szigetvár-Kaposvár vasútvonal is. A II. világháború után a területek államosítása, a TSZ-ek alakítása kedvezőtlen hatással volt a kistájra, a főbb közlekedési útvonalaktól távolabb eső apró települések egyre inkább elnéptelenedtek. A rendszerváltozást követően a megnövekedett munkanélküliség és a gazdasági recesszió hatására még kedvezőtlenebbé vált a térség településeinek helyzete.

Napjainkban a térség kulturális és épített örökségét elsősorban egyházi épületek, néprajzi gyűjtemények, művészeti kiállítások és múzeumok adják. Kiemelendő a Szennai Skanzen, illetve Szigetváron és térségében a török korhoz kötődő emlékek sokasága, valamint a nagy múltra visszatekintő, kaposvári Csiky Gergely Színház.

A Zselicben több olyan település van, ahol törekszenek a hagyományos gazdálkodási formák és mesterségek felélesztésére, életben tartására, a hagyományok ápolására, mely szintén a térség kulturális örökségének a szerves része. A népi hagyományokat ápolja pl. a szennai néptánc együttes, s különleges a térségben a bárdudvarnoki üvegfüvés.

4. Ábra A térség jelentősebb épített, kulturális értékeinek térbeli megoszlása

Számos egyházi épület (templom, kápolna) az aktív turisták számára is érdekes lehet egy-egy túra során. Ezek közül kiemelkedik a mozsgói Biedermann-kápolna, a szigetvári Szent Rókus katolikus templom (amely eredetileg dzsáminak épült a török hódoltság idején), Hetvehely Árpád-kori temploma, a szennai kazettás mennyezetű református templom.

Várat keveset találunk a térségben, de Szigetvár nevét mindenki ismeri az 1566-os török ostrom okán. Jelenlegi formáját az ostromot követően nyerte el, a többszöri átalakítás ellenére ma is őrzi a XVI. századi földvárak típusnyomait. Érdekessége Szulejmán szultán dzsámija csonka tornyával és Mekka felé tájolt imafülkéjével, valamint Andrássy gróf nyári kastélya, amit az 1930-as években egy tető alá hozott a török kori emlékekkel.

A múzeumok, kiállítóhelyek közül egyedisége okán kiemelkedő a szigetvári Török ház, amely kevés épített török kori emlékünkhöz egyike (a város határában a Török-Magyar Barátság Park is a közös múltra emlékeztet). Szennán a bárki számára befogadható méretű Skanzenben lehet megismerkedni a térség múltjával. Almamelléken a Kisvasúti és Erdészeti múzeum kiváló program a kisvasút indulása előtt. Szentlászlón a helytörténeti és néprajzi gyűjtemény kiegészülve a csuhémúzeummal, Ibfán a Pipamúzeum, Kaposváron a Rippl-Rónai Vármegyei Hatókörű Múzeum bemutatóhelyei várják a turistákat. S ha Kaposvár, akkor Rippl-Rónai József - festő kaposvári otthona napjainkban is látogatható a rómahegyi villában. Bárdudvarnok egyik különlegessége a Nemzetközi Üveg Alkotótelep.

A Csiky Gergely Színház Kaposvár nagy múltra visszatekintő színháza, melynek épületét az elmúlt években újítták fel. A XX. század derekán alakult az első társulat, fénykorát a '80-90-es években élte. A napjainkban is önálló társulattal rendelkező színház nagyszínpadán és kamaraszínpadán egyaránt széles repertoárral várja a nézőket.

II.5. Elérhetőség

Zselic közlekedésföldrajzi helyzete nem kedvező, távol esik a legtöbb belföldi turistát küldő fővárostól. Közvetlenül autópályán nem elérhető, tömegközlekedéssel is legtöbbször csak átszállással megközelíthető (amely többek között nehezíti a kerékpár szállítását is). A térség közlekedési szempontból legjelentősebb települései annak határán helyezkednek el (Kaposvár-Dombóvár-Sásd-Szentlőrinc-Szigetvár). A Kaposvárt Szigetvárral összekötő 67-es főút pedig É-D irányba szeli át a kistájat.

A fővárosból, illetve a Dunától keletre eső országrészből autóval az M7-es autópályáról a 67-es úton lehet elérni Kaposvárt, mely kb. 190 km távolságra, bő 2 órára található Budapesttől. A 67-es út ezen szakaszán a kétszer két sávú autópályát túlnyomórészt elkészült, de teljes hosszában még folyamatban van az építkezés. A vármegyeszékhelyen áthaladva, onnan 40 km-re (45 perc) érhető el Szigetvár. Ez a leggyorsabb útja, autóval a Zselic legdélebbi pontjának elérésére.

A Balaton, mint küldőterület irányából szintén a 67-es úton lehet gépkocsival legkönnyebben megközelíteni a Zselicet, de fontos útvonal még a Fonyód-Lengyeltóti-Somogyvár-Kaposvár is. Tömegközlekedés szempontjából a Kaposvár-Fonyód közti vasúti szolgáltatást veszik a legtöbben előszeretettel igénybe, de autóbussz járatok is közlekednek elsősorban Keszthely, Balatonlelle, Siófok irányába. A tervekben szereplő Kaposvárt a Balatonnal összekötő kerékpárút szintén alternatívát nyújthat a későbbiekben és a kerékpáros túrázókat lecsalhatja a Balatoni kerékpáros körrel a Zselic térségébe.

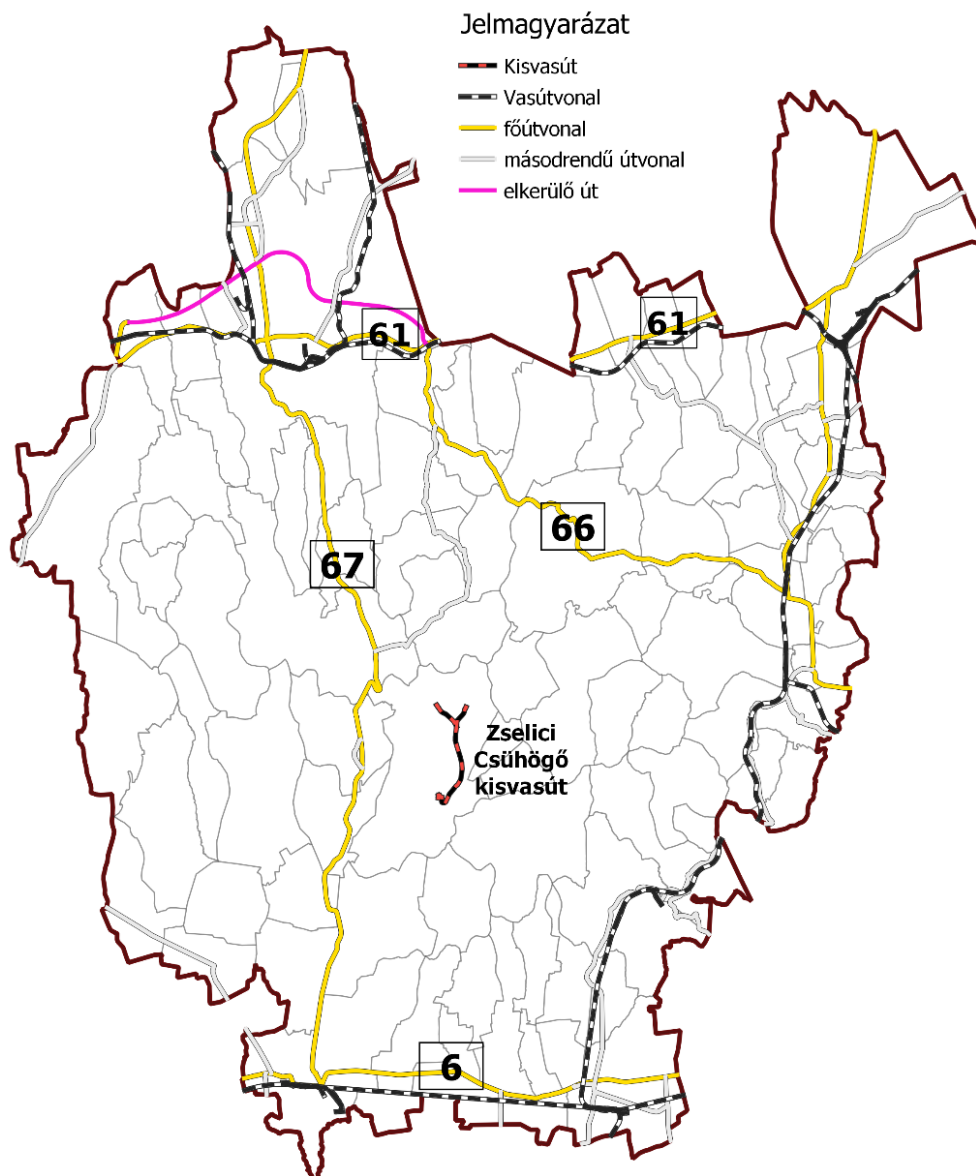
Kaposvárt nyugati irányból a 61-es főúton lehet elérni, mely tovább halad Dombóvár, majd Dunaföldvár irányába. Pécsről a 6-os főúton haladva érhető el Szentlőrinc, majd Szigetvár, s innen a 67-es főúton - a Zselicen át - Kaposvár. (A 6-os főút tovább halad Barcs, és a horvát határ felé.) A térség keleti szegletét a 66-os főúton lehet elérni Kaposvár, illetve Pécs felől, Dombóvárról a 611-es út tart délre, Sásdra. A Zselic elérhetőségét Budapestről és a középvárosokból a 1. sz. táblázat mutatja.

	Dombóvár	Kaposvár	Sásd	Szentlőrinc	Szigetvár	Bőszénfa	Bükkösd
Utazási idő közúton (óra:perc)	1:55	2:05	2:12	2:30	2:35	2:15	2:37
Távolság közúton (km)	170	187	185	256	226	203	264
Leggyorsabb utazási idő autóbuszsal (óra:perc)	3:35	2:35	3:38	3:43	3:36	2:58	4:11
Közvetlen járatpár (db)	0	5-5	0	0	0	0	0
Átszállással járatpár (db)	5-5	0	8-13	7-13	6-12	3-3	0-2
Leggyorsabb utazási idő vasúton (óra:perc)	1:56	2:35	2:08	2:31	3:03	-	2:49
Közvetlen, járatpár (db)	18-19	3-3	1-1	8-8	0	-	0
Átszállással járatpár (db)	16-7	16-14	10-7	0-0	8-8	-	8-8

5. Ábra A térség elérhetősége tömegközlekedési eszközzel

Tömegközlekedés szempontjából a vasútnak van fontos szerepe: Dombóvár ugyan nem része a kistájnak, de fontos belépési pont, mivel kiemelt vasúti csomópontnak számít a Dél-Dunántúlon. Itt megáll valamennyi Pécsre, illetve Kaposvárra (Gyékényesre) tartó járat. Leggyorsabban intercity járatokkal 1:57 perc alatt érhető el (173 km). Innen a pécsi járatok Sásdon és Szentlőrincen át haladnak, ezért lehet jelentősége Szentlőrincnek, mint belépési pontnak. Dombóvárról mind Szentlőrinc felé, mind pedig Kaposvár felé napi 1-3 olyan vonatpár közlekedik csak, amely rendelkezik kerékpárszállító kocsival (a többi járaton a kocsik típusának függvénye, hogy hány kerékpár szállítható rajtuk). Dombóvár elérésében az autóbusz egyértelműen háttérbe szorul a vasúttal szemben, míg a baranyai középvárosokban mindkét lehetőség fennáll, de Szentlőrinc kivételével általában átszállással. Ezen esetekben a rövidebb menetidő általában a vasút javára dönti el a "versenyt".

Kaposvárra a legtöbb esetben csak dombóvári átszállással lehet eljutni vonattal, kevés a közvetlen járat a fővárosból: három közvetlen vasúti járatpár indul a Budapest-Kaposvár vonalon. Ide az autóbuszsal való elérés a kedvezőbb, 5 járatpár indul naponta Somogy vármegye székhelyére és vissza. Szigetvárt a legnehezebb és leghosszabb elérni tömegközlekedéssel: közvetlen buszjárat nincs, vasúttal csak átszállással lehet Budapest felé közlekedni.

6. Ábra A térség jelentősebb közlekedési folyosói

Komoly nehézséget okoz a zselici kistáj turisztikai attrakcióinak tömegközlekedéssel való megközelíthetősége. Bőszénfa például csak több átszállással autóbusszal közelíthető meg, míg Bükkösd elsősorban vasúttal; de van olyan, turizmus szempontjából meghatározó helyszín, mely tömegközlekedéssel meg sem közelíthető pl. Zselici Csillagpark. Tekintve, hogy a térség út- és vasúthálózata a domborzati viszonyokat figyelembe véve alakult ki, azok ritkán szövik csak át a tájat, s az aprófalvak közötti tömegközlekedés menetrendje is ritkának mondható. Sok a zsáktelepülés (pl. Almamellék), ami tovább nehezíti a közlekedést, a hálózatosodást, az együttműködést.

A Zselic mélyén számos turisztikai attrakció autóval is megközelíthető, azonban az infrastruktúra minősége fejlesztésre szorul. Az alsóbbrendű utak minősége leromlott, a közforgalom számára megnyitott erdészeti utak az északi részen aszfaltozottak, míg a déli területeken stabilizált makadámutakkal biztosítják a forgalmat.

Mind turisztikai attrakció, mind közlekedési szempontból megemlítendő az Almamelléki Kisvasút, mely 6 km hosszan halad a zselici tájban, s kb. 25-30 perc alatt elérhető általa Sasrét, ahol bebarangolható az ősbükkös, megtekinthető a Biedermann-kastély, és itt működik a Kikerics Erdészeti Erdei Iskola is.

Mivel a belépési pontok a térség városai, ott az autóval érkezők a nagyobb bevásárló központok parkolóiban díjmentesen el tudják helyezni járműveiket, ezen áruházak elhelyezkedése a túraútvonalak indulási helyétől általában távol esnek, s megfelelő kitáblázás, jelölés hiányában nehézkes a kijutás (pl. Kaposvár) a természetjárók számára. A somogyi vármegyeszékhelyen a vasútállomás és buszmegálló környezetében fizető parkoló övezet van, s hétköznapiakon a parkolók a helyiek által gyakran zsúfoltak. A túraútvonalak fontosabb indulási pontjainál a parkolók kialakítása hiányos, nem elégséges, mely megnövekedett turistaforgalom esetén orvosolandó problémákat jelent. A Deseda-tónál nagy területű, murával szórt parkoló áll rendelkezésre, azonban a Gyertyánosi parkerdő É-i belépési pontjánál kevés a lehetőség parkolásra. Ezt a helyzetet javítja, hogy az autóval érkezők a parkerdő K-i oldalán, a kulcsosház környezetében tudják az autóikat leparkolni. A Csillagpark, illetve a Ropolyi-tó környezetében jelenleg elegendő parkolóhely áll rendelkezésre: a Csillagparknál szükség esetén van megfelelő tér további parkolók kijelölésére. A Bőszénfai Szarvasfarmnál szintén rendelkezésre áll megfelelő kapacitású parkoló. A Szennai Skanzen közelében került kialakításra egy kisebb, kb. 15 autó befogadására alkalmas parkoló, illetve a bejárat előtt az út mentén parkolnak le a látogatók. Ez azonban akadályozhatja a forgalmat, megnövekedett látogatószám esetén pedig kevésnek is bizonyulhat. Almamellék kisvasút állomásának közelében a parkolási lehetőség korlátozott, de zöldfelület kárára bővíthető, hasonlóan a Biedermann vadász-kastély környezetéhez. A sasréti Kikerics Erdészeti Erdei Iskolánál a parkolás szintén csak az út mellett megoldott. Folyamatban van a Hollófészek kilátó kialakítása, melyhez közel eső területen szintén fontos lenne megfelelő mennyiségű és kialakítású parkoló elhelyezése. Szigetvár turisztikai attrakcióinak (mint a vár, illetve a fürdő) környezetében, kiépített parkolók várják a látogatókat. A vasútállomás, valamint az autóbusszállomás közelében azonban korlátozottak a parkolási lehetőségek, s mint belépési pont, ez problémát jelenthet. Szentlőrinc vasútállomás környezetében kb. 18 személygépkocsit befogadó parkoló áll rendelkezésre. Dombóváron a vasútállomás mellett kb. 50 férőhelyes parkoló található, amely azonban - figyelembe véve a helyiek általi kihasználtságát - kevésnek bizonyulhat tekintve, hogy fontos belépési pont lehet a város. A parkolás ezekben a városokban ingyenes.

II.6. Szolgáltatások

Szálláshely szolgáltatás terén széles a paletta: megtalálható a térségben négy csillagos szálloda, panziók, apartmanok és vendégházak, turistaházak és kempingek egyaránt. A szálláshelyek eloszlása szintén a Zselic természeti adottságaihoz igazodik. Jellemzően a kevésbé tagolt, kisebb részben erdővel borított területen kínálnak szálláshely szolgáltatást, melyek a térség peremterületein, illetve a városokban összpontosulnak. Jól kirajzolódik, hogy a pihenésre és feltöltődésre vágyók, az aktív- és ökoturisták számára a Zselic északnyugati, illetve dél-délkeleti területein kínálnak többnyire színvonalas szálláslehetőséget. Kaposváron és Szigetváron elsősorban a városlátogatóknak, általános turistáknak kínálnak szálláshelyet, csakúgy, mint a fő útvonalak mentén üzemelő szolgáltatók.

Szálloda és hotel inkább a nagyobb városokban található, Kaposváron és Szigetváron kettő-kettő működik. Ezeket elsősorban nem aktív turisták veszik igénybe, így aktív

turisztikai szolgáltatásokat tartalmazó csomagajánlatokkal nem is rendelkeznek. Elhelyezkedése tekintetében (is) kilóg a szállodák sorából a Hotel Kardosfa, mely az erdő mélyén nyújt wellness és gasztronómiai szolgáltatást is a vendégeinek. Vadászati lehetőségek, illetve aktív turisztikai szolgáltatások is vannak a kínálatában. Megállapítható, hogy a szállodák többsége fejlesztésre, felújításra szorul, hogy lépést tudjon tartani a mai kor igényeivel. A jövőben egy új, négycsillagos hotel építése tervezett Kaposváron a fürdő szomszédságában, mely egyrészt a gyógyvízre, másrészt a város sportéletére és -adottságaira alapoz majd.

A városok további jellemző szálláshely típusai a panziók, melyeket gyakran egy már meglévő gasztronómiai szolgáltatás kiegészítéseként működtetnek a szolgáltatók: egy-egy jól működő vendéglátóhely (pl. Kaposváron a Pergola Vendégház) vagy pincészet (pl. Mozsgón az Ebner Pincészet) fejlesztette szolgáltatásainak körét a szálláshely kialakításával, mely segíti a rendezvények minél szélesebb körű lebonyolítását is. A fejlesztések hatására több helyen rendezvényközpont (pl. a hajmási Zselicvölgy Szabadidőközpont) is kialakult.

Mind a városokban, mind pedig a már említett vidéki térségekben számos magánszálláshely működik. Kaposváron húsz felett van az apartmanok, illetve a vendégházak száma. Szigetvár belterületén is hat vendégház közül választhatnak a látogatók, kiemelendő a város szőlőhegye, s a vele közvetlenül határos mozsgói szőlőhegy. Itt több hangulatos, általában magas színvonalú kis vendégház található, melyek elsősorban párokat, kisebb baráti társaságokat szolgálnak meg.

Ilyen, illetve ezekhez hasonló vendégházak a Zselic nyugati peremén is vannak – Kaposmérő-Bárdudvarnok-Szena térségében. Ezek többnyire eldugott kis házak, tanyák, ahol a háztáji gazdálkodásba, állattartásba is betekintést nyerhetnek a látogatók, helyi termékeket kóstolhatnak, fogyaszthatnak. Ez hatványozottabban megjelenik a Zselic délkeleti peremén, Bükkösd-Gyűrűfű-Kán térségében, ahol az ökológikus és hagyományos gazdálkodással ismerkedhetnek a vendégek.

A legtöbb magán szálláshely a mai kor elvárásának megfelelő vagy magasabb színvonalú. Az elmúlt évek pályázati lehetőségeinek köszönhetően több megújult, dézsafürdő vagy szauna nyújtotta wellness elemmel egészíti ki a szolgáltatásainak sorát. A vidéki vendégházak és apartmanok szolgáltatóinak programajánlatai között a legnépszerűbb turisztikai attrakciók mellett túraútvonalakat és úticélokot is ajánlanak vendégeiknek, azonban kevés az a szolgáltató, aki kifejezetten aktív turisztikai szolgáltatást (pl. túravezetést) kínál.

A térségben kevés a kemping, csupán Szigetváron, Patcán, illetve a Deseda-tó mellett található ilyen típusú szálláshely szolgáltatás. Patcán és Szigetváron faházak is rendelkezésre állnak a kempingbe érkezők számára. Ez utóbbi helyszínt rendszeresen hasznosítják fesztivál, illetve egyéb rendezvény céljából, de táboroknak is helyet biztosítanak, csak úgy, mint Patcán. Az említett desedai szolgáltatóhely egy vendégházhoz tartozik, szerepe nem jelentős. A közeljövőben azonban tervezett a Deseda-tó partján évtizedekkel ezelőtt működött kemping újjáélesztése a Modern Városok Programja keretében. A nagyszabású beruházás keretében nem csak egy modern kempinget hoznának létre, hanem a strand fejlesztése és a vízminőség javítása is cél.

Négy kulcsosház található a Zselic északi területén. A Gyöngyvirágos kulcsosház és a Haracsi Vendégház az elmúlt években újultak meg a Téry Ödön Nemzeti Turistaház-fejlesztési Program keretén belül a simonfai Meteor Turistaházzal együtt. Felújításra szorul azonban a zselickisfaludi Vándor Turistaház, amely szintén egy helyi természetbarát turista egyesület gondozásában működik. Somogy és Baranya

vármegye határa közelében található a Zrínyi kulcsosház, mely turistautak mentén tölti be a klasszikus értelemben vett funkcióját. A Zselic dél-keleti területén a Kiskakas Kulcsosház üzemel, melynek minősége javítandó.

További turistaszálló működik Patcán a kemping szomszédságában, Csertőn és Husztóton, valamint Almamellék-Sasréten a Kikerics Erdészeti Erdei Iskola ifjúsági szálláshelye, faházai. A Zselic határán, Hetvehely tőszomszédságában, Sás-völgyben működik a Mecsekerdő Zrt. másik erdei iskolája, a Mókus Suli Erdészeti Erdei Iskola és Erdők háza, mellette pedig meglátogatható egy lombkorona tanösvény is. Mindkét erdei iskolában elsősorban az iskolás (és óvodás) korosztályt várják erdei iskolai programokra, táborokba.

A legnagyobb vendégéjszaka számmal rendelkező város a somogyi vármegyeszékhely Kaposvár, őt követi a Baranya vármegye területén található Szigetvár. A 2019-ben kirobbant COVID19 járvány adat torzító hatása miatt érdemes korábban visszatekinteni és a 2018-19-es vendégéjszaka adatokat megvizsgálni.

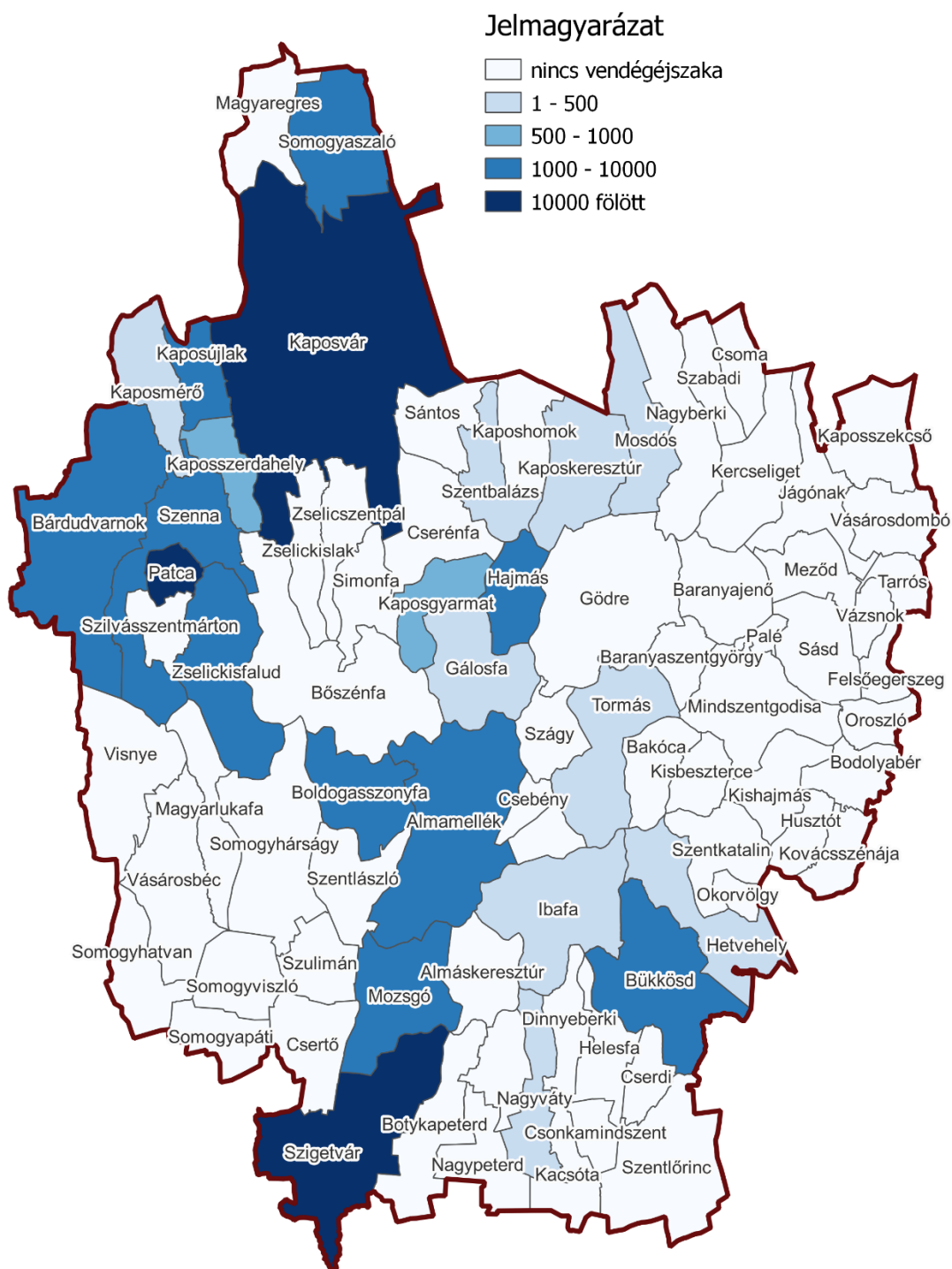
Időszak	Vendégek (fő)	Vendégéjszakák (db)	Belföldi vendégek (fő)	Belföldi vendégéjszakák (db)	Külföldi vendégek (fő)	Külföldi vendégéjszakák (db)
2018	46904	116815	40755	93782	6149	23033
2019	52797	125737	45665	99443	7132	26294
Változás	12,56%	7,64%	12,05%	6,04%	15,99%	14,16%

*7. Ábra Zselic térség vendég és vendégéjszaka adatok kereskedelmi szálláshelyeken, 2018-2019.
(Forrás: KSH)*

Időszak	Vendégek (fő)	Vendégéjszakák (db)	Belföldi vendégek (fő)	Belföldi vendégéjszakák (db)	Külföldi vendégek (fő)	Külföldi vendégéjszakák (db)
2018	19755	58385	18019	46649	1736	11736
2019	16315	47834	14892	39931	1423	7903
Változás	-17,41%	-10,10%	-17,35%	-14,4%	-18,03%	-32,66%

*8. Ábra Zselic térség vendég és vendégéjszaka adatok üzleti célú egyéb szálláshelyeken, 2018-2019.
(Forrás: KSH)*

A fenti táblázatokból jól látszik, hogy a pandémia előtti időszakban az üzleti célú egyéb szálláshelyek (magánszálláshelyek és egyéb szálláshelyek) forgalma 17%-os visszaesést mutat, a kereskedelmi célú szálláshelyek (szállodák, panziók, kempingek, üdülőháztelpek és közösségi szálláshelyek) kihasználtsága, ha nem is teljes mértékben, de tompította ezt a visszaesést a maga közel 13%-os emelkedésével. A pandémia alatt a kereskedelmi szálláshelyek foglaltsága a felére esett vissza a 2019-es számokat bázisnak véve, ez igaz mind a vendégek számára és a vendégéjszakák számát illetően is. 2021-től kezdődően egy lassú emelkedés figyelhető meg a számokat illetően. Az átlagos tartózkodási idő 2,5 nap körül alakult és erre vonatkozóan nem figyelhető meg negatív elmozdulás a pandémia következtében sem.

9. Ábra A térség településeinek eltöltött vendégéjszakák számának térbeli eloszlása

Köszönhetően a Zselic természeti adottságainak, a vadban gazdag erdőkben, több vadászház is várja (elsősorban vadász) vendégeit: a Biedermann Vadászkastély, a Nagymátéi Vadászhaus és a Vörösalma Vadászhaus, melyekben jellemzően fontos szerepet kap a vadgasztronómia is. E tekintetben fontos megemlíteni a Hotel Kardosfa, valamint a böszénfai szarvasfarm éttermét is. Ez utóbbiban ugyan rövid az étlap, de saját termékeiket használják fel ételeikben (vadhús, gomba, csipkebogyó, sajt). A böszénfai szarvasfarmon vadkolbászt és -szalámit is állítanak elő, azonban

kicsi a kapacitásuk, és csak szezonálisan elérhetőek a termékek, emiatt nem kínálják helyi termékként eladásra a látogatók számára.

Ami a további gasztronómiai szolgáltatásokat illeti, elsősorban Kaposváron találni magasabb színvonalú éttermeket, de több pizzeria és büfé közül is választhat az ide érkező. Szigetváron kisebb vendéglőkben étkezhetnek a látogatók. Szigetvár-Mozsgó térségében két pincészet is várja látogatóit borkóstolásra.

Sajnos a helyi termékek csak kis mértékben jelennek meg az étlapokon, viszont a vidéki vendégházak kínálatában, és a Petörke Portéka helyi termelői piacon, Bárdudvarnokon megkóstolhatják az érdeklődők a Zselic ízeit. Az erdő nyújtotta javakat (pl. vadhús) elsősorban a vadászházakban és a Bőszénfai Szarvasfarm éttermében lehet megismerni. Az éttermek étlapján ritkán jelenik meg hagyományos somogyi étel, ezek elsősorban a helyiek tudásában élnek, nem közismertek a turisták számára, ami egy jelentős kihasználatlan potenciál.

A szálláshelyszolgáltatók oldalain a bakancsos túrázók számára gyakran megjelennek a túraútvonalak ajánlásai, elvétve túravezetés szolgáltatást is hirdetnek. Kerékpározásra szintén elvétve bérelhető kerékpár, több helyen ajánlanak hozzá túraútvonalakat is, de megjelenik a „kerékpártárolás”, mint szolgáltatás is a kínálatban. Lovasturisztikai szolgáltatásokat elsősorban Kaposvár, Bárdudvarnok és Bükkösd térségében kínálnak a szálláshelyszolgáltatók, melyek lovasoktatást, lovastúrázást, lovaskocsikázást és lovasszállást foglalnak magukba.

A Zselic térségében csak néhány olyan szolgáltató működik, amely, mint látogatóközpont egy helyen több, különféle turisztikai szolgáltatást is nyújt a látogatók számára. Ilyen a Rippl-Rónai Múzeum Fekete István Látogatóközpontja a Deseda-tó partján. Megtekinthető egy állandó kiállítás, mely a helyi jellegzetes élővilágot mutatja be, valamint időszakosan tematikus kiállítások is. Az épületen kívül vízparti tanösvény, vízi játszótér, madármegfigyelő kunyhó vehető igénybe távcső-bérlési lehetőséggel, de lehetőség nyílik kerékpár- és csónakbérlésre, kiránduló hajókázásra. Igényelhető tárlatvezetés és múzeumpedagógiai foglalkozás egyaránt.

A Katica-tanya Élmenyközpontban, elsősorban a gyerekeknek, s a velük érkező kísérőknek nyújtanak színes kikapcsolódási lehetőséget kül- és beltéren egyaránt. Több mint száz szórakoztató és ismeretterjesztő szolgáltatás mellett további alapvető kapcsolt szolgáltatások is megjelennek, mint például az étkezde és több típusú szálláslehetőség.

A bőszénfai szarvasfarm szintén egy népszerű turisztikai attrakció a Zselicbe látogatók körében. A vadspark egész évben látogatható, napi kétszer viszik be a szarvasok közé a vendégeket. Csoportokat bármikor fogadnak bejelentkezés alapján, családok részére lehetőség van fogatozásra is. Hétvégén a Zselic Nagyvadjai Kiállítás is látogatható.

A térségbe látogatók Kaposváron és Szigetváron is fordulhatnak programajánlóért tourinform irodához, ahol útbaigazítást kaphatnak érdeklődési körük szerint.

Kaposvár belvárosától nem messze található az ún. Városliget, amely a Malom-tó szépen kialakított környezetében az aktív kikapcsolódást támogatja: futópálya, görpálya, pumpapálya, streetball pálya mellett parkourpálya és teqball asztalok, szabadtéri kondipark is térítésmentesen elérhetőek a lakosságnak, illetve a látogatók számára.

Túratípus specifikus szolgáltatások

A Zselicben több turista egyesület is aktív, amelyek mind a térségre, mind távolabbi desztinációkba szerveznek túrákat. Ezen egyesületek általában a Somogy-, illetve a Baranya Vármegyei Természetbarát Szövetség tagjai. A Szövetségek érintőpontos túramozgalmakat is hirdetnek, melynek keretében a térség helyi nevezetességei, kulturális és természeti értékei fedezhetők fel, s pecséteket gyűjtve akár jelvényeket is szerezhetnek a bakancsos turisták.

A kerékpározásra is jó lehetőségeket kínál a Zselic, kerékpáros szolgáltatók ennek ellenére csak kis számban vannak jelen a térségben. Elsősorban Kaposváron található kerékpárüzletek, melyek szervízszerelést is nyújtanak (4 vállalkozás), emellett Szigetváron egy üzletet tudnak felkeresni a látogatók. Kerékpárbérlésre néhány szálláshelyen van lehetőség, emellett a Deseda-tó partján a Fekete István Látogatóközpontban és a kaposvári Tourinform Irodában van lehetőség. Egy kaposvári székhellyel rendelkező utazásszervező és szolgáltató vállalkozás nemzetközi és belföldi túrák mellett helyi kerékpártúrákat is szervez. Szigetváron a nemrég átadott túrabázisban van lehetőség kerékpárt bérelni, ahol túraútvonal ajánlatokkal is támogatják a látogatókat.

Lovasturisztikai szolgáltatások alapvetően a tájegység É-ÉNy-i, illetve DK-i pólusán jelennek meg markánsan (Kaposvár és Bükkösd környéke). Több lovarda, illetve lovasudvar hirdet túrázási lehetőséget az olyan általános szolgáltatásai mellett, mint lovaglás, lovasoktatás, lovastáborok vagy bértartás. A Bószénfai Szarvasfarm is biztosít lovasturisztikai élményt fogatos túrák és méneslátogatás formájában, ahol a magyar hidegvérű lóállományt tenyésztik és hasznosítják. Kaposváron a lovaglás tekintetében meghatározó a Pannon Lovasakadémia, amely azonban turisztikai szolgáltatást nem biztosít rendezvényei kivételével, elsősorban mint lovasiskola, sportlovaglás tölt be fontos szerepet a térségben. Lovasbolt Kaposváron található, lovasszálláshely Bárdudvarnok, illetve Bükkösd térségében vehető igénybe.

Vízi turizmusról csupán a Deseda-tó kapcsán beszélhetünk, a térség többi felszíni vize a horgászturizmus által érintett. A Desedán a Kaposvári Vízügyi Sport Klub a kajak-kenu oktatásban, versenyeztetésben ért el szép eredményeket, emellett táborokat szervez és lehetőség nyílik sporteszközök bérletére is. A Deseda D-i szegletében a Deseda Wakeboard School nyújt lehetőséget (szezónálisan) azoknak, akik ki szeretnék próbálni vagy gyakorolni szeretnék ezt a vízi sportot, de sup is bérelhető.

II.7. Kommunikáció, információ, promóció

A Zselic térségének kommunikációja több online és offline felületen jelenik meg, jelenleg tagoltan. Nincs egy egységes digitális platform, melynek oka visszavezethető arra is, hogy két megyén átívelő kommunikációt kíván a térség, ehhez pedig összehangolt kommunikációs munka szükséges. Egyértelműen kirajzolódik, hogy Kaposvár térségének legvonzóbb attrakciói a Zselicben találhatóak, ennek kommunikációja a városban offline is mindenhol megjelenik, különböző plakátokon és szórólapokon. A térségben láthatóan már elindultak a törekvések az egységes kommunikációra, ám ezek egyelőre kezdetlegesek. Látható nyoma van a Baranya vármegyei Szigetváron is annak, hogy szeretnék termékeket, túrákat a Zselic vonzerejének bevonásával ajánlani, mintegy tágítani a környékbeli látnivalók skáláját. Ez azonban egyelőre még nem eredményes, további fejlesztésre szorul.

A Zselicet azonosító tematikus webhelyek közül a legátfogóbb információ a visitkaposvar.hu oldalon elérhető, ahol a kaposvári TDM Egyesület információi találhatóak meg. Itt kezelik a Zselicet is, mint turisztikailag fontos régiót, különböző programajánlókkal és tematikus túrákkal. Egyértelmű, hogy a felület a zselici területet turisztikailag fontos térségként definiálja, de Kaposvár környékének legfontosabb látnivalóit is ajánlja. Az oldalon a csomagajánlatok tartalmazzák a környék látnivalóinak láncolatát, különböző összetételben. A többi platform egyesületek által üzemeltetett felület (pl. zselickincse.hu, zselica.hu, zselicvolgy.hu) ezeken az oldalakon inkább helyi érdekű információk elérhetőek, sokszor nem is naprakészen.

Összefoglalóan elmondható, hogy szerteágazó felületek vannak ugyan, de a Zselic digitális identitásához nem tartozik egységes platform. Jelenleg minden felületen a fő profil a turizmus, az ikonikus azonosító pedig a Csillagpark. Az egységes kommunikáció első szükséges lépése, a Zselic márka megteremtése és erősítése. Szükséges emellett szlogen formálás, valamint egyedi arculat, logó kialakítása is.

A kommunikációban egyértelműen az látszik, hogy a Zselic neve egybeforr a csillagos égbolt parkkal. A Zselic legnagyobb kincse tehát jó kiindulópont lehet az arculat alakításánál. Javasolt a magyar és idegennyelvű tartalmak bővítése, frissítése.

Fontos volna a szolgáltatáskínálat bővítése a falusi turizmus kínálatával, pl. horgászat, helyi termékek, események kiemelése. A fiatalokat megszólító kommunikáció erősítése a social média felületeken, rövid imázsfilm, videók, reklámok, influenszerek bevonása stb.

Rendezvények tekintetében Kaposvár egész évben számos kulturális fesztiválnak ad otthont, talán a legnagyobb fesztivál a térségben a Kaposfeszt. Minden év júliusának második hetében rendezik meg Szilvásszentmártonban a F.A.L.U. (Falvak Ahol Lehetetlen Unatkozni) összművészeti fesztivált, mely magyarság kultúrájának sokszínűségét hívatott bemutatni. 2022-ben rendezték meg első alkalommal a Csoóri Sándor Népművészeti Fesztivált a Ropolyi-tó környezetében, mely a népművészettel és néphagyományokkal foglalkozó együttesek találkozója. Zselic egész területén vannak kisebb kulturális, valamint az aktív turizmushoz is köthető tematikus rendezvények évszakhoz igazodóan (pl.: húsvét a Szennai Skanzenben), nyílt napok (pl. Kassai Völgy), vagy a Kaposvári Vágta, ami általában a Nemzeti Vágta egyik előfutára. A Csillagparkban is egész évben színes programokkal várják a látogatókat.

Évente több futó- és kerékpárverseny is megrendezésre kerül a Zselic térségében: a Deseda UltraMaraton 252 km-es Futóverseny és Kerékpártúra, a Kométa Futófarsang, PTE Rókaűzők, Nyárköszöntő Futóverseny, Zselic MTB Maraton stb. A Magyar Tájlovagló és Tájhajtó Szakág országos bajnokságának két állomása is a Zselic térségében van (Husztóton és Bükkösdön).

II.8. Értékelés az egyes túratípusokra való alkalmasság szempontjából

A Zselic változatos természeti adottságai, lankás domborzata, magas erdősültsége, aprófalvas településszerkezete kedvez a gyalogos, a kerékpáros és a lovas turizmus számára egyaránt. A következőkben a releváns túratípusok meglévő vonzerő, infrastruktúra és szolgáltatás kínálata kerül bemutatásra.

II.8.1. Gyalogos természetjárás

Vonzerők

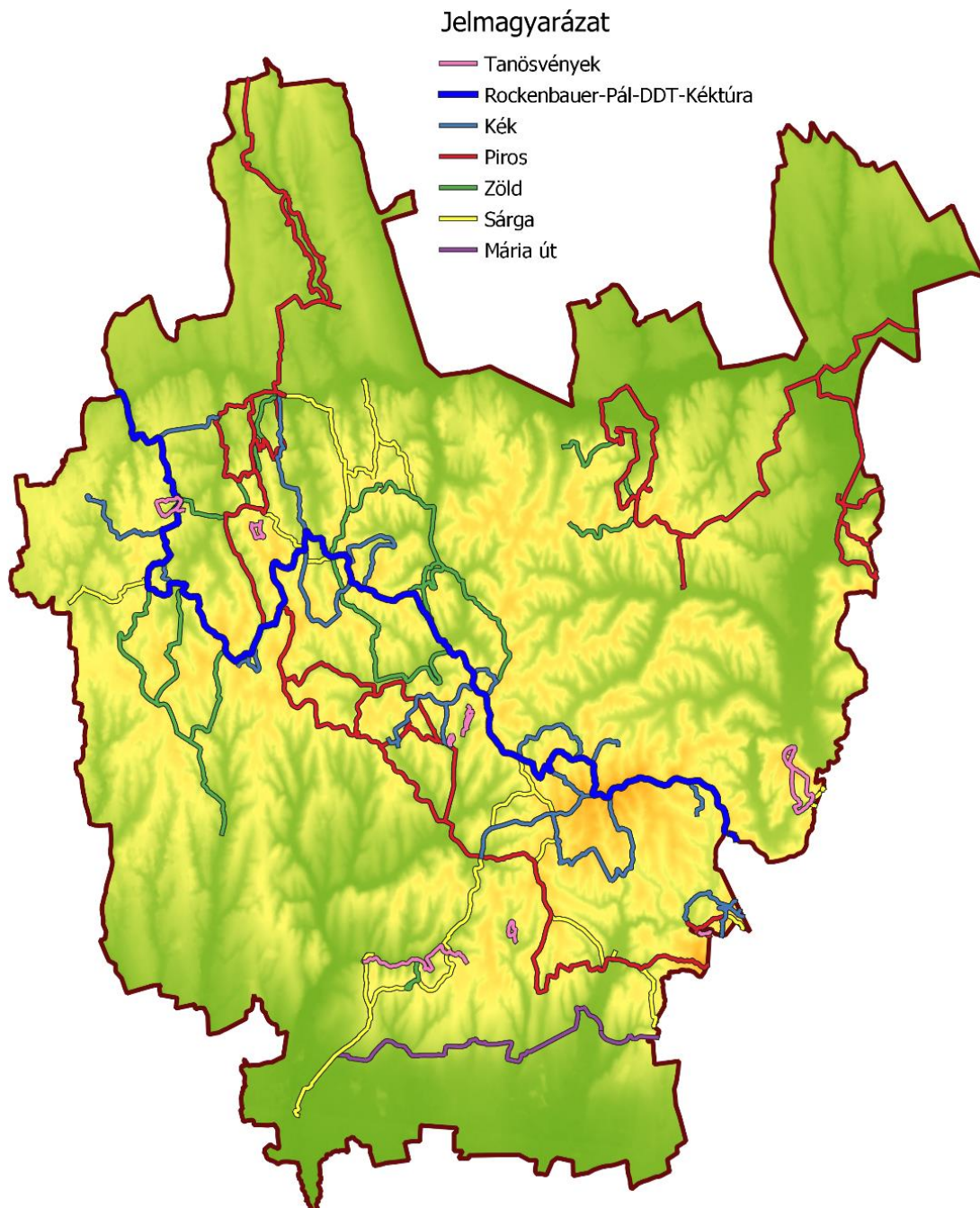
Tekintve, hogy a széles, lapos dombhátaikat völgyek, gyakran szurdokok tagolják, a Zselic megjelenése igen változatos, útvonalai mégsem megerőltetőek, hiszen nagy szintkülönbségeket nem kell megtenniük a turistáknak. A kistáj erdősültsége magas, különlegessége az ezüsthársas-bükkös erdők élővilága. Ez a kiterjedt erdőség, a természeti adottságok és értékek jelentik a legfőbb vonzerőt a Zselicben a bakancsos turisták számára. Az erdők apró falvakat rejtene, a völgyek között tavak és ökofarmok kínálják helyi termékeiket.

Az átlag kirándulókon, bakancsos turistákon túl a teljesítménytúrázók is megtalálják számításukat, a helyi természetjáró egyesületek évente szerveznek a térségben teljesítménytúrákat.

Útvonalak

Kijelölt túraútvonalak elsősorban ÉNY-DK irányba szelik át a térséget, ezekhez kapcsolódnak Kaposvár, illetve Mozsgó irányából alacsonyabb prioritású turistautak. Nem alakultak ki nagyobb gócpontok. A jelölésrendszer a Magyar Természetjáró Szövetség egységes, szabványos turistajelzései alapján történik. A túraútvonalak nehézségi foka változó, így mindenki megtalálja a magának megfelelő. Mivel nagyobb részt erdőben futnak a jelzett turistautak, ezáltal nyáron is árnyékosak. A turistautak gerincét az Országos Kékkör Rockenbauer Pál Dél-Dunántúli Kéktúra adja a Zselicben is. Kaposmérőnél lép be a térségbe, s a Magas-Zselicet bejárva kanyarog a Zselici Tájvédelmi körzetben, majd a Csepegő-követ és a Hollófészket érintve Szentkatalinon át Abaliget irányába halad tovább. A Kéktúra útvonala a fontosabb látványosságokat, értékeket, attrakciókat fűzi fel, s ezt hivatottak kiegészíteni az alacsonyabb prioritású jelzések, melyek alternatív útvonallehetőségekként is értelmezhetők. A SEFAG Zrt. Kardosfapuszta kiindulási hellyel, illetve a Zrínyi Zöld Út a Zselic déli térségére alakított ki, és ajánl további túraútvonalakat, melyek kiegészítik az országos kínálatot.

A jelölt turistautak a fent említett tengely mentén jól behálózzák a tájegységet, a peremterületeken, különösen DNY- és ÉK-Zselic térségében azonban szinte teljesen hiányoznak a turistautak (ezt hivatott pótolni a Zrínyi Zöld Út kínálata). Bárdudvarnok, Szigetvár, Gödre-Sásd-Dombóvár irányába rendelkezik még kiaknázatlan bakancsos turisztikai potenciállal a térség.

10. Ábra A térség gyalogos túraútvonalai

Zsúfoltság nem jellemző a kistáj turistaútvjaira, egész évben látogatható, de természetesen a preferált időszakokat elsősorban a tavaszi, nyári, őszi csapadékmentes hétvégék jelentik. Az őszi erdő különösen szép ezen a vidéken, s akár szervezett gombaismereti túrán is részt vehet a látogató. A szervezett, tematikus túrákon elsősorban a környékbeli lakosság, városi természetkedvelők vesznek részt, kevés a távolabbról érkező turista, így nem eredményez számottevő vendégéjszakaszám emelkedést a térségre nézve.

Mind a térségben működő, mind pedig az ország távolabbi pontján működő túraszervezetek szerveznek a Zselicbe vezetett túrákat. A helyiek jelvénytörző és pecsétgyűjtő túramozgalmakat is meghirdetnek, legismertebbek a Kéktúra mellett a

Dél-Dunántúli Piros Túra, Somogy Vármegye Teljesítménytúrázója, Somogy Turistája, Dél-Zselic Turistája.

A Zselicben több tanösvényt is meglátogathatnak a turisták, melyek mindegyike általában a helyi élővilágot, természeti értékeket mutatja be. Ezeket helyi állami szereplők hozták létre és tartják fenn. Legismertebb tanösvények az alábbiakban kerülnek felsorolásra.

- **Desedai Kalanderdő és lombkorona tanösvény (SEFAG Zrt.):** elsősorban gyerekcsoportok, kisgyermekes családok számára összeállított tanösvény-együttes, mely a gyökérszinttől a lombkoronaszintig bemutatja a helyi élővilágot.
- **Fekete harkály tanösvény (Töröcske, DDNPI):** bemutatja a terület változatos élőhelyeit, a fafajokat, a lágyszárú növényeket, és a rejtett életmódú állatokat. Az egyes állomáshelyekhez tartozó ismertetőket tartalmazó vezetőfüzetet a túrázók a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság oldaláról tölthetik le.
- **Ezüsthárs tanösvény (Mozsgó, Mecsekerdő Zrt.):** a látogatók megismerhetik a Dél-Zselic geológiáját, természeti értékeit, az erdőgazdálkodás fontosságát és az erdész munkáját.
- **Sasréti Ősbükkös tanösvény (Almamellék-Sasrét, Mecsekerdő Zrt.):** a majd kétszáz éves bükk óriások mentén ismerkedhetnek a kirándulók a helyi fa- és lágyszárúakkal, az erdő természetes felújulásának folyamatával.
- **Csodaszarvas tanösvény (Almamellék-Sasrét, Mecsekerdő Zrt.):** a Zselicben élő, vadászható vadfajokat és a vadászati technikákat mutatja be.
- **Nagymátéi Tanösvény (Nagymáté, Mecsekerdő Zrt.):** ismereteket nyújt a Zselic védett növény és állatfajairól, gombáiról, a vadgazdálkodásról és a vadász munkájáról. A tanösvény a helyi arborétumot is érinti, ahol annak növényfajai is bemutatásra kerülnek.

A Zselic turistaúttjai mentén kevés a pihenőhely, a külterületi ellátottság javításra szorul. A közjóléti berendezések (pl. pad-asztal garnitúra), elsősorban a parkerdők, illetve a tanösvények, turisztikai attrakciók közelében kerültek kihelyezésre. A Zselici Tájvédelmi Körzetben, a SEFAG Zrt. alakított ki pihenőhelyeket, a Mecsekerdő Zrt. pedig elsősorban a Bakóca-Tormás-Szágy-Almamellék-Ibafa térségben fejlesztett ökoturisztikai létesítményeket, helyezett el közjóléti berendezéseket. Esőbeálló csak néhány akad a térségben. Vízvételi lehetőség kevés van a kistájban, a források vízhozama alacsony és bizonytalan, a még vizet adó források azonban több esetben nincsenek befoglalva. A túrázóknak így saját ivóvízzel kell a túrákra felkészülniük. További problémát jelent a vendéglátó egységek hiánya a utirstautakkal érintett településeken, ahol a turista a nap végén étkezhetne.

Szolgáltatások

A bakancsos turisták számára nincs szükség túratípus-specifikus szolgáltatásra, hiszen egy átlag turistával egyenértékű szolgáltatási igényrel rendelkeznek: szállás és vendéglátás, élményszerzés. A Zselic szálláshelyekkel jól ellátott kistáj, azonban a szálláshelyek jobbára a nagyobb városokban, kisebb részt a turistautak mentén, főleg a térség északnyugati és délkeleti részén tömörülnek.

Mivel nincsenek igazán forgalmas aktív turisztikai útvonalak, ezért a szolgáltatók nem alapoznak a bakancsos turisták okozta forgalomra. A vendéglátóhelyek zömmel hiányoznak a jelzett túraútvonalak mentén. Pontszerű gócok általában a településeken találhatók, vagy egy-egy attrakciónál, ahol általában szolgáltatások is fellelhetőek. Mind élelmiszer, mind pedig vízvételi lehetőséget a településeken

találhatnak a turisták, esetenként helyi termelőktől is vásárolhatnak. Országosan probléma a nyilvános illemhelyek hiánya, ami a térségben is jellemző.

Vezetett túrákat csak kevés szolgáltató biztosít. A szálláshelyek programajánlót nyújtanak a térségbe érkező szállóvendégek számára, mely esetenként tartalmaz túraútvonal ajánlást is. A Zselicben is szerveznek erdei vándortáborokat általános- és középiskolás diákok számára. 8 héten át heti 3 turnus csoport fordul meg a térségben a SEFAG Zrt. és a Mecsekerdő Zrt. lebonyolításában.

Információ, események

A gyalogos turisták között leginkább ismert és elterjedt offline, nyomtatott térkép a Cartographia kiadó által kiadott Zselic turistatérkép. Az országos szabvány jelzéssel nem rendelkező, helyi szolgáltatók által kijelölt túraútvonalak pedig a szolgáltató által kiadott térképek segítségével követhetők. Napjainkban azonban már számos turista applikáció tölthető le mobiltelefonra, amely nagyban megkönnyíti a tájékozódást, útvonalkövetést. Több internetes portál is nyújt átfogó információt a térség turistaútvonalairól, térképeken ábrázolva azokat. A legismertebb a természetjaro.hu, az aktivmagyarország.hu és a turistautak.hu oldalak.

A terepen sokszor hiányoznak az útbaigazító és információs táblák, melyekre lenne igény. Csak a turisztikai attrakciók közelében, illetve a településeken találkozhatunk információs táblákkal.

Aktív turisztikai eseményekről, teljesítménytúrákról egyrészt a szervező egyesületek honlapján, vagy az adott vármegyei természetbarát szövetség oldalán, másrészt a Teljesítménytúrázók Társaságának honlapján lehet tájékozódni.

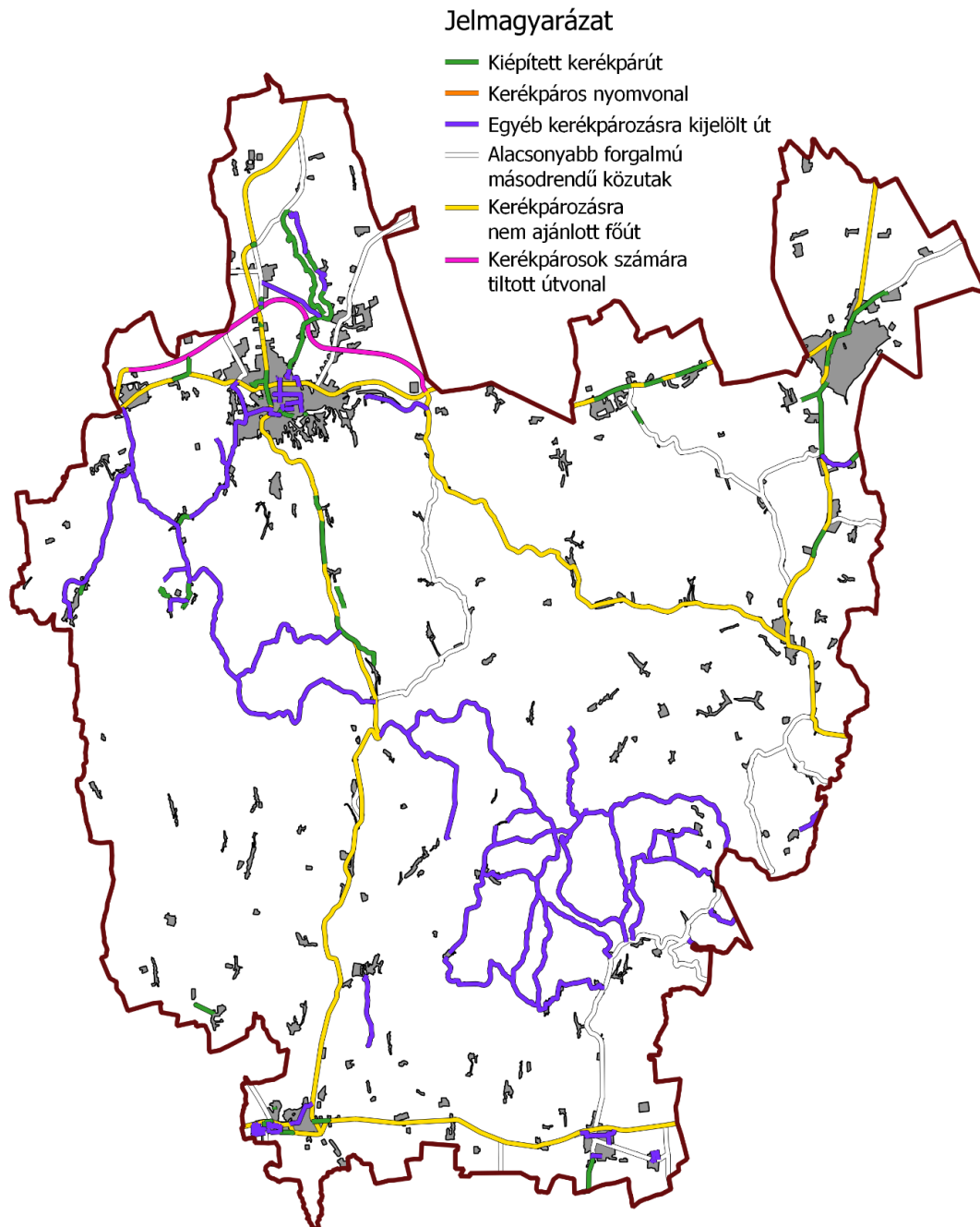
II.8.2. Kerékpáros turizmus

Vonzerők

A szelíd lankák, olykor erős emelkedők minden kerékpáros célcsoport igényének megfelelnek, legyen az egy kerékpártúrázó család, vagy egy teljesítménytúrázó preferáló sportoló. Az erdészeti utak jó minőségűek, a SEFAG Zrt. a csillagpark területén több kerékpáros pihenőt is kialakított, a szolgáltatások is terjedőben vannak, de még van hiányosság. Kis távokat megtéve elérhetőek a legvonzóbb attrakciók. A Deseda-tó körüli kerékpárút a 2022-es évben az év kerékpárútja lett, hiszen minden korosztály számára könnyen teljesíthető 15 kilométeres kör számos érdekességgel büszkélkedik. A Zselic dombvidéke sokak számára elsősorban a csillagos égbolt park miatt lehet ismerős, azonban a kistáj leghíresebb – és egyben talán legnagyobb – értékét számos más kicsi, de annál érdekesebb csoda veszi körül. A szarvasfarmtól és skanzenről kezdve a kis tavakon át a szigetvári várig, valamint a somogyi vármegyeszékhelyig ezernyi élmény várja a két keréken érkező felfedezőket.

Útvonalak

Több útvonal is bejárható a térségben különböző digitális felületen tájékozódva, de nincsenek kijelölve, táblázva a kerékpáros útvonalak. A kerékpáros elsősorban erdészeti vagy alacsony forgalmú utakon érheti el a látnivalókat, vannak azonban már épített szakaszok is, melyek tovább növelik a térség vonzerejét.

11. Ábra A térség kerékpározásra alkalmas újtjai

Nehézséget okoz azonban, az a földrajzi adottság, hogy a Zselicet kisebb-nagyobb dombok tagolják, ezek sok esetben nem, vagy csak nehezen átjárhatóak. A 67-es úttól keletre számos zsákfaluba ütközik a túrázó, melyekről nem mindig visz tovább erdészeti út. Ezen erdészeti utak pedig általában földutak, melyek már csak terepkeréppárral járhatóak. Ugyanez igaz a Bőszénfától délre eső területekre is, Almamellék irányába, a Zselic déli részén szintén nincs átjárhatóság a települések között, vagy csak nagy kerülőkkel, esetleg forgalmas két- három számjegyű utakon. Ezért is kulcsfontosságú beruházás a Szigetvár-Kaposvár kerékpárút, mely egy korábbi vasút nyomvonalán köti össze a két várost, így átjárhatóvá válik majd a Zselic.

Az utóbbi időszakban számos új fejlesztés valósult meg a térséghez kötődően: a Zselicben közel 50 kilométeres hálózatot alakítottak ki a kerékpárosoknak. Az új útvonalak részben felfestett, részben önálló kerékpárutakat tartalmaznak, ugyanis ezekben a térségekben számos helyen alacsony forgalmú utakon adóttak a kerékpározás feltételei. A bicikliutak fontos célja, hogy Somogy vármegye kevésbé frekventált részei iránt is folyamatosan növekedjen a turisták érdeklődése.

A már megvalósult fejlesztések mellett vannak jelenleg megvalósítás alatt álló fejlesztések is. Ilyen a zselici kerékpáros-turisztikai hálózat kialakítása és fejlesztése. A „Bringázz a Zselicben” a Zselici tájegység turisztikai attrakcióit köti össze, s csatlakozik a meglévő kaposvári kerékpárutakhoz, kialakítása 8 település összefogásában valósul meg. Az tervezett útvonal mindkét végén meglévő kerékpárúthoz csatlakozik Kaposváron, a teljes nyomvonal Szenna-Patca-Szilvásszentmárton-Bőszénfa-Simonfa-Zselickisfalud-Zselickislak településeket és az itt elhelyezkedő turisztikai attrakciókat érinti. A kerékpárút mentén 6 településen kerékpáros pihenő, ezen belül 2 községben szervíz és kölcsönző, 1 helyen pedig szervíz létesül.

Szintén kiemelendő a Szigetvár-Kaposvár kerékpárút előkészítése – engedélyes és kiviteli tervek elkészítése: A kerékpáros útvonal új nyomvonalon vezetett önálló kerékpárút, kerékpáros nyom és közúton kijelölt kerékpáros útvonal, mely nyomvonalát nagyrészt az egykori, 1976-ban felhagyott kisvasútvonal határozza meg. Becsült hossza kb. 56 km, az előkészítés befejezése várhatóan 2023.

A fejlesztésektől eltekintve már jelenleg is számos olyan ajánlható körtúra található a Zselicben, mely attraktív és több célcsoport számára is elérhető. Földrajzi fekvéséből, útvonalhálózatából és a településszerkezetéből adódóan elsősorban kerékpáros körtúrákra alkalmas, amelyeket viszont könnyen lehet úgy alakítani, hogy láncba fűzze a látnivalókat. 2023-ban útjára indult a zselici bringás vándortábor is.

Szolgáltatások

Kaposváron és Szigetváron, valamint néhány szálláshelyen már lehet kerékpárt kölcsönözni, de érezhető, hogy a szolgáltatók egyre nyitottabbak a kerékpárosok felé. A Deseda-tónál fekvő Fekete István Látogatóközpontban például különböző méretű kerékpárok bérletére van lehetőség, így aki szeretné, könnyen körbe kerékpározhatja a tavat. A legtöbb szolgáltatást Kaposvár nyújtja, mind szállás mind bérelhető eszközök terén. A városban kerékpárszervíz és több kölcsönző is üzemel. A helyi tourinform irodában térképeket is kapunk, de lehetőség van a kerékpárok bérletére is.

A Zrínyi Zöld Út a Szinergia Egyesület fejlesztése, Szigetváron túrabázist hoztak létre, ahol szintén bérelhetünk kerékpárt, és szervízpontként is működik. Különböző kerékpáros útvonalakat ajánlanak offline és online térképpel, elsősorban az ökoturizmusra fókuszálva. Az útvonalak ötletesek, de további fejlesztésre szorulnak, hogy a tájékoztatás egyértelműbb és pontosabb legyen.

A SEFAG Zrt. már helyezett ki kerékpáros pihenőket, ezek azonban egy kisebb körre vannak telepítve. Az egyik ilyen központi hely a zselici erdőben a Ropolyi-tó. Szerdától vasárnapig büfé is várja az odalátogatókat.

Összességében elmondható, hogy a kerékpáros szolgáltatások terén további összehangolt fejlesztés szükséges.

Információk, események

A kerékpározáshoz kapcsolódó információs-ellátottság egyelőre meglehetősen hiányos. Kaposváron és a Deseda-tó körül találunk információs táblákat, térképeket, de a kerékpáros útvonalak nincsenek kijelölve (Kaposváron viszont felújították a felfestést az útburkolaton), hiányzik a térségben a táblázás, az információs táblák kihelyezésére is több ponton szükség volna. A terület sok lehetőséget rejt magában, elsőként ezek feltárása és hálózatba rendezése szükséges, hogy legyen miből információs adatbázist építeni. Minden évben megrendezésre kerül a Tuttibringa SEFAG Zselic MTB Maraton, ami nagy érdeklődésre tart számot.

II.8.3. Vízi turizmus

Vonzerők

Zselic domborzati adottságai révén inkább kisebb tavakkal rendelkezik. A Deseda-tó az, ahol vízi turizmusról relevánsan beszélhetünk. A Deseda Kaposvártól északra található 8 km hosszú, 26 km területű mesterséges tó, melyet a Deseda-patak völgyzáró gáttal történő elzárásával duzzasztottak fel 1974-ben. A tó, valamint erdővel, mezővel tarkított környezete a kirándulóknak és a vízi sportok kedvelőinek egyaránt kellemes időtöltést nyújt.

A Toponárhoz közeli részt főként a fiatalok, a sportolást és a strandolást kedvelők látogatják, míg a Kaposfüredet, Magyaregregest és Somogyaszalót érintő partszakasz a csendet, nyugalmat keresők pihenőhelye. A Desedát teljes egészében körbe veszik változatos túrautak, melyek járhatók kerékpárral is. A Desedai-parkerdőt a tó északi részén alakították ki parkolókkal, játszóterekkel és tanösvényekkel. A parkerdő arborétuma félszigetként nyúlik be északi irányból a tóba, melyet egy száz méter hosszú híd köt össze a szomszédos kalanderdővel.

Szolgáltatások

Vízi élményeket elsősorban a Fekete István Látogatóközpont szolgáltat. Az elektromos kirándulójó áprilistól október végéig várja az hajózni vágyókat. A kishajó fél órás, tavasszal és ősszel másfél vagy akár 3 órás útra is foglalható. A kirándulójó mellett csónakbérletre is van lehetőség, így mindenki a saját tempójában tehet kisebb-nagyobb túrákat a tavon. A Kaposvári Vízügyi Sport Club jóvoltából 2020 óta lehetőség nyílik túrakajak, kenu és sárkányhajók bérletére is.

Információ, események

A vízi élményekkel kapcsolatos információkat több helyen is elérhetik a látogatók, ahol a Fekete István Látogatóközpont hirdetései megjelennek, szállásokon, nagyobb városokban, múzeumokban is, ugyanis a látogatóközpont szolgáltatásait csomagban kínálja.

II.8.4. Lovas turizmus

Vonzerő

Mind a Zselic, mind a Mecsek erdősültsége, és aprófalvas település szerkezete ideális a lovas turizmus számára. A terepviszonyokat a jellemzően párhuzamos tagoltságú völgyek határozzák meg. Szintén fontos, hogy a nagyforgalmú főutak a térség nagy részét elkerülik, így a térség lóval való átjárhatósága jó.

Útvonalak

Jelenleg pontszerűen, illetve az egyes lovas mikrocentrumok körüli maximum 40 km-es körzetekben jellemző a lovas túrázás. A Zselic területén még nincsen kijelölt lovas útvonalhálózat. A Zrínyi Zöldút projekt keretében ugyan készült egy lovas térkép, ajánlott útvonalakkal, egyelőre azonban ez még nagyon kezdetleges, további fejlesztésre szorul. A túrázás a Zrínyi Zöldút által jelölt útvonalakon a térségben folyamatos a helyi érdekeltségű lovasok körében egész évben, ugyanakkor turisztikai termékkel akkor válhat, ha térképi ábrázolása, és az útvonal mentén a szükséges szolgáltatások professzionális kialakítása és minőségbiztosítása is megvalósul.

A kaposvári székhelyű Kecelhegyi Lovassport Közhasznú Egyesület (Meistro Lovasklub) évekkel ezelőtt létrehozott egy, a Betyárok nyomdokán elnevezésű tematikus lovastúra-útvonalat, mely az elmúlt években eltűnt a köztudatból, azonban jó alapot biztosíthat az egész Zselicet behálózó lovasturisztikai hálózathoz.

Nélkülözhetetlen egy olyan szervezeti háttér, mely a szervezést, lebonyolítást koordinálja, beleértve a potenciális vendégek elérését (információ, promóció, kommunikáció), az egyéni túrák megszervezését (a lószállítástól az étkeztetésig), a kiegészítő turisztikai programok teljeskörű biztosítását.

Szolgáltatások

Az országos átlagnak megfelelő számú és minőségű lovas szolgáltató működik ebben a térségben, ugyanakkor a hazai átlagnál lényegesen jobb környezetben. Autóutak ritkán keresztezik a lovagolható terepet, nagyok az egybefüggő erdők és változatosak, látványosak. Többgenerációs lovas szolgáltatók tapasztalataira, jó gyakorlatára lehet építeni. A területen számos lovarda működik, nem véletlen, hogy népszerű a térségben a lovassport. A lovardák azonban viszonylag zárt rendszerben működnek, saját vendéggörget szolgálnak ki. A Zselic szívében, a Ropolyi-tónál a SEFAG Zrt. kialakított lovaspihenőket, valamint egy büfé is várja az arra kirándulókat.

Különleges lovas sport- és turisztikai attrakciót nyújt Kaposmérő mellett Kassai Lajos, a modernkori lovasíjászat megteremtője: kidolgozta a lovasíjászat sport szabályrendszerét, lovasíjász iskolát hozott létre és működtet, munkája nyomán lovasíjász központok jöttek létre világszerte, melyek tagjai nemzetközi megmérettetéseken vesznek részt. A Kassai-völgyben a természettel harmóniában alakította ki gazdaságát, jószágait azok természete szerint tartja, s ez a harmónia meghatározza az egész hely hangulatát. Kassai Lajos szellemisége, az általa képviselt értékrend példaértékű, erősen szemléletformáló, ennek köszönhetően a Kassai-völgy önmagában is egy kulturális központ. Elmondása szerint az embereket érdekli ez a fajta kultúra, a hagyomány és a modernitás központba állítása. Nagy igény van a hazaszeretetre, a magyarságra, egy magasabb kulturális nivóra. A gondolatosság miatt érkeznek ide a látogatók, gyakran külföldön élő magyarok is.

Minden hónap első szombatján nyílt napokat rendeznek a Kassai-völgyben, melyen átlagosan 400-700 látogató vesz részt. Emellett ún. történelemórákat is tart 100-120 fős csoportoknak előre bejelentkezés alapján. Kassai Lajos elérte, amit szeretett volna, nincs további fejlesztési szándéka. Fontos számára, hogy ne boruljon fel a harmónia a völgyben, ezért nem kíván több alkalommal nyílt napot tartani, de a történelemórákhoz lehet csatlakozni, mely további látogatási lehetőséget biztosít az érdeklődők számára.

Információ, események

Zselic területén működő lovardák szolgáltatásainak feltérképezése nehéz feladat. Nagyon szétagolt jelenleg a lovasturizmussal kapcsolatos információs háló, érdemes volna egységbe rendezni. A túralovagláshoz térképet egyedül a Zrínyi Zöldút oldalán találhat az érdeklődő, azonban ez is további fejlesztésre szorul. A Betyárok nyomdokán elnevezésű útvonalról a 2000-es években készült egy papíralapú brossúra, melyhez már nem lehet hozzájutni, online pedig nem elérhető.

A térségben népszerű a tájlovaslás, Bükkösdön minden évben tájlovas rendezvények vannak. Kaposváron is minden évben megrendezték a Kaposvári Vágtát, mely előfutama a Nemzeti Vágtának. A Pannon Lovasakadémia is kinyitja a kapuit a nagyközönség felé, több olyan programot is kínálnak, melyek az aktív turizmus iránt érdeklődők igényeit is kiszolgálják. Minden évben ősszel rendezik a Vénasszonyok Derbit Bükkösdön, ahol 80 fölött szokott lenni az indulók száma.

II.9. Szervezeti háttér

II.9.1. Állami- és önkormányzati szereplők

Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ: Az Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ Nonprofit Kft. (AÖFK) felelős a hazai aktív turizmus fejlesztésével, monitoringjával és kommunikációjával kapcsolatos országos szintű koordinációért. Az AÖFK együttműködik az érintett minisztériumokkal, kiemelten a Miniszterelnökséggel és a területfejlesztési miniszterrel, az Agrárminisztériummal, a Belügyminisztériummal és a Pénzügyminisztériummal. A minisztériumok mellett fontos országos szintű partnere a Magyar Turisztikai Ügynökség, a Magyar Közút Nzt., az Országos Vízügyi Főigazgatóság és az egyes túratípusokat képviselő országos szakmai és civil szervezetek.

Kiemelt, stratégiai szerepet tölt be a térségi stratégiák megvalósításában. Feladata, hogy országos szinten biztosítsa az aktív- és ökoturizmussal összefüggő turisztikai fejlesztések, tevékenységek és programok koordinációját, összehangolását és népszerűsítését. Segíti továbbá akár konzorciumi partnerként a hálózatos, nagyobb területi egységben megvalósuló, összefüggő fejlesztések megvalósítását és a kiemelt aktív- és ökoturisztikai fejlesztések, beruházások lebonyolítását. Mindemellett ellenőrző szerepe is van, az aktív turisztikai források és támogatások főkedvezményezettjeként támogatói okiratok útján osztja szét a hazai források egy részét.

Magyar Turisztikai Ügynökség: A Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) legfontosabb célja, hogy növelje Magyarországot, mint úti cél versenyképességét, és aktívan hozzájáruljon ahhoz, hogy az ország még vonzóbbá, élményekben gazdagabbá váljon a külföldi és belföldi turisták, valamint üzleti utazók számára. Az Ügynökség fő feladatai közé tartozik a turizmusfejlesztés irányítása és stratégiájának

meghatározása a turisztikai térségek fejlesztésének állami feladatairól szóló törvény alapján, desztinációs megközelítésben. Emellett országos szinten koordinálja a turizmusmarketinget, beleértve a magyarországi turisztikai márkarendszer kialakításával kapcsolatos feladatokat és a belföldi, illetve nemzetközi marketing- és kommunikációs tevékenységet is.

Magyar Közút Zrt.: A Magyar Közút Zrt. az országos közúthálózat fenntartási és üzemeltetési feladatait látja el. Az aktív turizmushoz is részben kapcsolódó társadalmi tevékenysége (környezettudatos magatartásra való nevelés, a közlekedési morál, a közlekedésbiztonság javítása; a Föld Napjához kapcsolódó szemétyűjtési akciói) a térségi célokhoz való hozzájárulást is támogatja. A stratégia megvalósításában elsősorban a kerékpáros fejlesztések kapcsán szükséges a bevonása.

Vármegyei önkormányzatok: Zselic kistáj esetében elsősorban Somogy és Baranya vármegye önkormányzata az érintett, de a térség ÉK-i szegletében Tolna vármegye is érintett. A felsorolt vármegyék önkormányzata a területfejlesztési feladatok területi szintű és hatáskörű szereplői. Az aktív turisztikai fejlesztések finanszírozásának egyik fő forrása a 2021-2027-es időszakban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz. A támogatandó projektek a vármegyei önkormányzatokon keresztül kerülnek kiválasztásra. Ennek megfelelően a stratégia megvalósításában kiemelt szerepet kapnak.

Települési önkormányzatok: Almamellék, Almáskeresztúr, Bakóca, Baranyajenő, Baranyaszentgyörgy, Bárdudvarnok, Bodolyabér, Boldogasszonyfa, Botykapeterd, Bőszénfa, Bükkösd, Csebény, Cserdi, Cserénfa, Csertő, Csoma, Csonkamindszent, Dinnyeberki, Dombóvár, Felsőegerszeg, Gálosfa, Gödre, Hajmás, Helesfa, Hetvehely, Horváthertelend, Husztót, Ibafa, Jágónak, Kacsóta, Kaposgyarmat, Kaposhomok, Kaposkeresztúr, Kaposmérő, Kaposújlak, Kaposvár, Kaposszekcső, Kaposszerdahely, Kercseliget, Kisbeszterce, Kishajmás, Kovácsszénája, Magyaregres, Magyarlukafa, Meződ, Mindszentgodisa, Mosdós, Mozsgó, Nagyberki, Nagypeterd, Nagyváty, Nyugotszenterzsébet, Okorvölgy, Oroszló, Palé, Patca, Sántos, Sásd, Simonfa, Somogyapáti, Somogyaszaló, Somogyhárságy, Somogyhatvan, Somogyviszló, Szabadi, Szágy, Szenna, Szentbalázs, Szentkatalin, Szentlászló, Szentlőrinc, Szigetvár, Szilvásszentmárton, Szulimán, Tarrós, Tormás, Vásárosbéc, Vásárosdombó, Vázsnok, Visnye, Zselickisfalud, Zselickislak, Zselicszentpál területe tartozik a Zselic aktív turisztikai fejlesztésének térségéhez.

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság: ellátja a védett és fokozottan védett természeti értékek és természeti területek, a Natura 2000 területek és közösségi jelentőségű értékek természetvédelmi kezelésével kapcsolatos feladatokat, az élőhelyek kialakításával, rehabilitálásával és fenntartásával kapcsolatos feladatokat, természetvédelmi őrszolgálatot működtet, szemléletformálást végez, túrákat szervez. Tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek és természeti emlékek természeti értékeinek védelmét, kezelését, valamint bemutatását végzi. Az igazgatóság szervezeti rendszerében kialakításra került az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelés Osztály. Zselic térségében (Kaposvár-Töröcskén) Fekete harkály e-tanösvényt hozott létre.

SEFAG Erdészeti és Faipari Zártkörűen Működő Részvénytársaság: Magyarország egyik legnagyobb állami erdőgazdasága, mely több mint 89 ezer hektár területen gazdálkodik Somogy megyében, melynek 93%-a erdőterület. Az erdőgazdálkodás mellett meghatározó tevékenysége a vadgazdálkodás, a fafeldolgozás, az ökoturizmus és szemléletformálás. Ökoturisztikai feladatai keretében

szálláshelyeket üzemeltet, parkerdőket és arborétumokat tart fenn, erdei iskola és bemutatóház keretében, valamint tanösvények által szemléletet formál és ismeretet terjeszt. Kiemelkedő turisztikai létesítménye a Zselici Csillagpark. Részt vesz a Vándortábor Programban.

MECSEKERDŐ Zártkörűen Működő Részvénytársaság: Baranya megyében 55 ezer hektáron gazdálkodó állami tulajdonú gazdasági társaság. Elsődleges erdőgazdálkodási tevékenysége mellett a vármegye egyik meghatározó vadgazdálkodója, emellett hangsúlyt fektet az erdő közjóléti funkciójának biztosítására, az ökoturizmusra, valamint a szemléletformálásra. Az Almamelléki Állami Erdei Vasutat üzemelteti, két erdei iskolát működtet, tanösvényeket tart fenn, és vármegyeszerte vadász- és vendégházakat, kulcsosházakat, ifjúsági szállásokat kínál az érkező vendégeknek. Az ország egyik legnagyobb erdei kalandparkját, a Mecsextrém Parkot működteti Pécsen. Részt vesz a Vándortábor Programban.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Vadgazdálkodási Tájékoztató - Szarvasfarm: a létesítmény az egyetem kötelekében folytatja tevékenységét, elsősorban mint állattenyésztő telep üzemel, a vadspark és a kiállítás egy kiegészítő tevékenység számukra. Turisztikai szempontból legfontosabb a nagyvadféleségek, valamint háztáji állatok bemutatása és a Zselic Nagyvadjai Kiállítás bemutatása, a vadgazdálkodásból adódóan a vadhúsfeldolgozás és gasztronómia - helyi alapanyagokból készített ételeket kínálnak vendégeiknek. Céljuk az állattenyésztési szakma népszerűsítése.

II.9.2. Civil- és piaci szereplők

Kaposvár és Zselic Vidéke Turisztikai Desztinációmenedzsment Egyesület: 2009-ben alakult szervezet célja a termék- és szolgáltatásfejlesztés, amely által megőrzésre kerülnek Kaposvár és a Zselic kulturális, természeti értékei, és amely a desztináció meglévő vonzerőire, a természethez kapcsolódó aktív szabadidős lehetőségekre, a kultúrára alapoz. A TDM egyesület az elmúlt években aktív tevékenységet folytatott, pályázatokat nyert, s azokat megfelelően használta fel. Az Egyesület munkaszervezetének célja volt, hogy a kulturális látványosságokat városon belül összekössék, egy útvonalra fűzzék fel, ami meg is valósult. Tevékenysége nyomán 2019 évben a város látogatottsága meghaladott minden addigi számot. Kaposvár város ez évben elérte a teljesítőképessége határát mind szálláshely, mind pedig turisztikai szakember tekintetében.

Kaposvári Turisztikai Marketing Nonprofit Kft.: a vállalkozást a helyi önkormányzat, valamint helyi érdekeltségű vállalkozások, turisztikai szolgáltatók alapították azzal a céllal, hogy keresletelemzés és profilozás útján egy új térségi arculatot dolgozzon ki, hogy Kaposvár és a Zselic térségének kínálata önállóan, megkülönböztethetően, jól beazonosítható módon jelenjen meg a piacon. Feladata továbbá a tourinform iroda üzemeltetése is. A Kft. még fiatal, 2022 februárjában alakult, így a feladatai dandárja még előtte áll.

Szigetvári „Zrínyi 1566” Turisztikai Egyesület: a 2011-ben alakult egyesület célja a közös érdekeltségen alapuló turizmusfejlesztés, szervezés és működtetés Szigetvár városában és térségében. Ennek keretében támogatja és összehangolja a szolgáltatók tevékenységét, turisztikai termékfejlesztést kezdeményez, marketing stratégiát hoz létre, információs irodát működtet, rendezvényt szervez. Jelenleg 43 tagot számlál.

Szinergia Egyesület: a vidék gazdasági fejlesztése érdekében életre hívott programok megvalósulásának elősegítésére alakult, célja, hogy egy-egy település kiaknázatlan lehetőségeit, adottságait feltárja, s a helyiek kreativitását kamatoztatva megállítsa a kistérség további leszakadását. Ösztönzi a kistérség fejlesztését együtt megvalósítani kívánó helyi szervezetek, intézmények, önkormányzatok és vállalkozások összefogását. Leader társulás.

Zselici Lámpások Vidékfejlesztési Egyesület: 48 önkormányzat, valamint a vállalkozói és a civil szféra képviselőiből alakult 2007-ben. Célja a helyi önkormányzatok, vállalkozások, civil szervezetek összefogására alapozva, alulról építkezve a térség gazdasági fejlesztése, a lakosság életminőségének javítása. További cél a tagok közötti folyamatos együttműködés megvalósítása. Leader társulás.

Zselici Ezüsthárs Natúrpark Egyesület: célja a tagok és a zselici térség fejlesztésének összehangolása, a kulturális és természeti értékek megóvása, történelmi hagyományok ápolása. Tevékenyen részt vesz a társadalmi öntevékenység és a közösségi élet fellendítésében, támogatja a néphagyományok, hagyományteremtő és –óvó kezdeményezéseket. Feladatának tekinti a környezeti nevelést, a természet és az ember tiszteletén alapuló etika formálását, felelősségének szorgalmazását. Eddigi tevékenységük során kiadvány jelentettek meg, a helyi termelőket segítették a piaci megjelenésükben. Azon dolgoznak, hogy a tagok között a natúrpark szemlélet elterjesszék.

Dél-Dunántúli Ökoturisztikai Klaszter: a 2010-ben létrejött szervezet Somogy, Baranya és Tolna vármegyei tagokat tömörít, alapvető célja a régió ökoturizmussal kapcsolatos fejlesztésének koordinálása, hazai és nemzetközi pozíciójának erősítése. Küldetésük része az ökotudatos szemléletmód elterjesztése, a környezeti fenntarthatóság hangsúlyozása, és az ezt biztosító innovatív megoldások népszerűsítése. Célja, hogy a Dél-Dunántúl Magyarország ökoturisztikai központjává váljon. A Klaszter a 2010-es években elnyert pályázati forrásokat átgondoltan a klaszter és az ökoturizmus fejlesztésére fordította. Létrehozott egy ökoturisztikai minősítési rendszert is. 2020. évet követően a világjárvány hatására a klaszter tevékenysége nyugvópontra került, azonban az egyesület jogilag létezik.

Túratípusok térségi képviselői: a térségen belül a túratípusok képviselőivel folyamatos együttműködés szükséges. Mind Somogy vármegyében, mind Baranya vármegyében Természetbarát Szövetségbe tömörülnek a bakancsos turizmus helyi szerveződései, amelyek tevékenysége nyomán túramozgalmak működnek, szervezett túrák zajlanak, túraútvonalakat tartanak fenn. Vízi turizmus szempontjából a Deseda-tavon működő Kaposvári Vízügyi Sport Club a meghatározó szereplő.

Rippl-Rónai Vármegyei Hatókörű Városi Múzeum: régészeti szakmai és módszertani feladatok ellátása mellett több helyszínen bemutató helyet, múzeumi kiállítást tart fenn múzeumpedagógiai foglalkozásokkal, valamint rendezvényeket, táborokat szervez és valósít meg. Bemutatóhelyei: Fekete István Látogatóközpont (Deseda), Szentjakabi Bencés Apátság, Rippl-Rónai Emlékház és Látogatóközpont, Vaszary ház, Vadászati Kiállítás.

Az aktív turizmus területén a Térségben a következő civil szervezetek és vállalkozások hálózatba szervezése indulhatna meg (a lista nem teljeskörű, számos további szereplővel is bővíthet nyitottság és együttműködés esetén):

a) Természetjárás

- Somogy Vármegyei Természetbarát Szövetség
- Meteor Természetbarát Turista Egyesület
- Kaposvári Természetbarátok Turista Egyesület
- Természetvédő Turisták Somogyért Egyesület
- Zöldpont Életmódklub
- Koppány Természetjáró Egyesület
- Baranya Vármegyei Természetbarát Szövetség
- Dél-Zselic Természetbarát Klub

b) Kerékpáros turizmus

- ZSOTA Tours Utazási és Szolgáltató Kft.

c) Lovasturizmus

- Lovasakadémia Sportclub
- Kecelhegyi Lovassport Közhasznú Egyesület, Meistro Lovastanya
- Kaposvári Mirza Lovas Egyesület
- Viktória Lovasudvar (minősített)
- Ökopark-Lovasudvar, Bükkösd (minősített)
- Lovarda Light Hagyományteremtő LSE (minősített)
- Csillagösvény Lovasudvar
- Főnix Lovasudvar
- Mecseki Csendidő Vendégházak
- Lovastanya Vendégház
- Horse Play Lovarda (minősített)
- Korona Póniklub
- Nyargalók lovastanya

d) További szervezetek

- Katica Tanya (BPR CONSULT Kft.)
- Kassai Völgy
- Ökopark Bükkösd
- Mozsgóért Egyesület
- Virágóra Alapítvány
- Zselicben a Zselicért Egyesület
- Kaposvári Vízügyi Sport Club
- Somogy Vármegyei Tájékozódó Szövetség
- Kaposvári Extrémsport Egyesület
- Zsippói Madár- és Élménypark

Fentiekén kívül az aktív turisztikai hálózat kiépítésében fontos szerepet kell kapjanak a Térségben jelenlévő nemzeti park, erdőgazdaságok, a természetvédelemmel és helyi közösségépítéssel foglalkozó civil szervezetek. Mindemellett az egyes túratípusok országos ernyőszervezeteit és az AÖFK-t is be kell vonni a hálózatfejlesztési tevékenységbe.

A térség piaci szereplői között a szállásadók mellett a kis létszámú helyi túraszervező és aktív turisztikai szolgáltatók, valamint ökoporták említendők meg. Bakancsos turizmus terén több aktív természetjáró egyesület szervez túrákat az egész térségben, míg a kerékpáros turisztikai szolgáltatók jóval kevesebben jelennek meg a piacon. Kerékpáros szolgáltatások elsősorban a városokban jelennek meg szaküzlet és szerviz, illetve kölcsönző formájában, kerékpáros túraszervező kevés található a térségben. A lovasturizmus kedvezőbb képet mutat az előzőnél: elsősorban a tájegység DK-i, illetve ÉNy-i területén működnek aktívan lovasturisztikai szolgáltatók, közülük öt szerzett patkós lovasturisztikai minősítést (zömmel Zselic DK-i részén).

Általánosságban elmondható, hogy a vendéglátók nem kimondottan az aktív turistákat célozzák, sőt sajnos a városon kívüli területeken kevés a vendéglátóhely, ahol a túrázó étkezhet. Az ökotudatos településeken, portákon azonban megjelenik a helyi termék és hagyományos gasztronómia, amely üdvözlendő ezen a vidéken (is). Vízvételi lehetőség a kisebb településeken az élelmiszer- vagy italbolt nyitvatartása szerint időben korlátozott.

III. HELYZETÉRTÉKELÉS

III.1. SWOT

	S Erősség	W Gyengeség	O Lehetőség	T Veszély
Elérhetőség, megközelíthetőség	- A 67. sz. út Balaton-Kaposvár közötti 2x2 sávós autóút - A térség peremterületének jó vasúti megközelíthetősége - Jó minőségű erdészeti feltáróút hálózat	- A fővárostól távoli fekvés - Közösségi közlekedéssel való nehéz megközelíthetőség, kevés helyközi járat - Turisztikai attrakciók tömegközlekedési eszközzel nem megközelíthetők - Parkolók hiánya a belépési pontokon és bizonyos turisztikai attrakciók környezetében - Közösségi közlekedés eszközzállítási kapacitása - Alacsonyabb rendű utak felújításra szorulnak	- Uniós és hazai források bővülése a közösségi és közúti közlekedés bővítésére - A térség gazdasági fejlődése magával vonza a közlekedési kapcsolatok bővülését	- Az utasforgalom csökkenése miatt a tömegközlekedési járatok számának további csökkentése - Infrastruktúra hálózat állapota lassan javul.
Természeti adottságok, vonzerők, attrakciók	- Szurdokvölgyekkel tagolt, széles, lapos dombhátak - Magas erdősültség - Ritka növénytakasulások - Nemzetközileg elismert csillagosságbolt-park	- Magasabb térszínek hiánya - Geológiai és egyéb természeti képződmények kisebb számban fordulnak elő - csapadékos időjárás esetén csúszós talaj	- Extenzív tájhasználat elterjedése - Ökogazdaságok számának növekedése - A turisztikailag fontos erdőterületek folyamatos erdőborítottságának fennmaradása	- Klíímaváltozás okozta negatív hatások - Nagytáblás mezőgazdasági kultúrák terjeszkedése - Adventív és invazív fajok térnyerése - Felhőszakadások hatására erősödő erózió - A tűzifa igény megnövekedése miatt az erdőterületek túlhasználata - Túlturizmus okozta természeti károsodás - Fényszennyezés növekedése

	S Erősség	W Gyengeség	O Lehetőség	T Veszély
Szolgáltatások	- Széles spektrumú szálláshelyek - Színvonalas magán szálláshelyek a vidéki térségben - Élményközpont, csillagpark, skanzen, ökoturizmusok - Almamelléki Állami Erdei Vasút - Vad- és népi gasztronómia	- Aktív turisztikai szolgáltatók csekély száma (pl. kerékpárszervíz) - Vendéglátó szolgáltatók hiánya a városokon kívül	Diszkrecionális jövedelem növekedése a helyiek és a turisták körében, melynek hatására a helyi szolgáltatók és termékeik jobban tudnak érvényesülni	- Pandémia okozta korlátozások - Gazdasági válság - Diszkrecionális jövedelem csökkenése a háztartásokban - Munkaerőhiány - Energiaválság - A kereslet meghaladja a kínálatot
Szervezeti rendszer	- Aktív helyi szolgáltatók - Lokális jó együttműködési példák	- A megyék közti hatékony együttműködés hiánya az aktív- és ökoturizmus terén - Térségi szereplők együttműködésének fejletlensége	- Közigazgatási határokon átívelő együttműködések - Térségi szintű gondolkodás - A térségi szereplők nyitottsága, elköteleződése az együttműködés irányába - kulcsemberek tevékenysége	- A vármegyei lehatárolás miatt az elszigetelődés fennmaradása - Forráshiány - Térségi koordinátor szervezet hiánya
Gyalogos természetjárás Bakancsos turizmus	- Szelíd domborzat, változatos táj - Rockenbauer Pál Dél-Dunántúli Kéktúra útvonala áthalad a térségen - ÉNy-DK irányban túraútvonal-tengely - Aktív természetbarát egyesületek - Túramozgalmak	- DNy-i és ÉK-i területek útvonalak szempontjából való kiaknázatlansága - A tájegység ismertségének hiánya, a marketing hiánya - Kevés vízvételi lehetőség	- Növekvő kereslet a bakancsos természetjárás iránt - Az aktív- és egészséges életmód elterjedése - Országos Kéktúra	- Az aktív természetbarát egyesületek tagságának előregedése - Elmaradó karbantartások - Klímaváltozás okozta szélsőséges időjárás
Kerékpáros turizmus	- Az Év Kerékpárútja 2022-ben a Deseda-tó körüli kerékpárút - Az erdei utak sok helyen jó minőségűek, aszfaltozottak - Bővülő vonalas infrastruktúra	- Hálózatosság hiánya - Számos esetben csak forgalmas, kétszámjegyű úton lehet megközelíteni egy-egy attrakciót. - Sokszor nehezen járható terep. - Hiányos a táblázás, az információs táblák, térképek hiánya	- Uniós és hazai források bővülése - A Balaton körön túrázók megjelenése a térségben - Az aktív- és egészséges életmód elterjedése	- Klímaváltozás okozta szélsőséges időjárás - Forráshiány - A kerékpáros szolgáltatók iránti kereslet meghaladja a kínálatot

	S Erősség	W Gyengeség	O Lehetőség	T Veszély
Vízi turizmus	• Deseda-tó	• Nincs más vízi turisztikai szempontból releváns tó vagy vízfolyás a térségben • Kajak-kenu kölcsönzés bizonytalansága	• Az aktív- és egészséges életmód elterjedése	• Motorral hajtott járművek elterjedése a Deseda-tavon • Horgászturizmussal való konfrontáció • Klímaváltozás okozta szélsőséges időjárás
Lovas turizmus	• A természeti adottságok, a táj lehetővé teszik a hosszabb, rövidebb túrákat • Sok szolgáltató a térségben • Minősített lovasturisztikai szolgáltatók a térségben	• Nincs jelölt túraútvonal hálózat • A pontszerű fejlesztések nincsenek hálózatba szervezve • Kevés vízvételi lehetőség • Lokálisan jó együttműködési példák • Kevés a minősített ló és- a képzett szakember	• Lovaskultúra felélézése • Az aktív- és egészséges életmód elterjedése	• Klímaváltozás okozta szélsőséges időjárás • Munkaerőhiány

III.2. Térség profilja

A korábban leírtakból már körvonalazódtak azok a tényezők, melyek aktív turisztikailag potenciálisan fejlesztendő térséggé emelik a Zselicet. Látható, hogy már jelenleg is van olyan attrakció és szolgáltatáskínálat, mely vonzza a turistákat. Ugyanakkor még jelentős potenciál rejtőzik a térségben és az aktív turisztikai vonzerőt biztosító tényezők hálózatba szervezése terén is vannak még fejlődési lehetőségek. Mivel a terület alapvetően távol helyezkedik el a legfőbb hazai küldőterülettől, Budapesttől, ezért a belföldi turisták bevonzása valamivel nehezebb feladat, mint az ahhoz közelebbi célpontokon. Ennek ellenére elsődlegesen a belföldi turizmus számára releváns a térség, s a javuló elérhetőség nagyban hozzájárul ennek a problémának az elhárításához.

Lehetőség rejlik azonban a Balaton közelségében. A Balaton déli partján nyaralók többnyire elsősorban nem aktív turisztikai célzattal érkeznek a tóhoz, azonban megszólításukkal elérhető, hogy az itt töltött idejükben megjelenjen az aktív turizmus is. A síelésen és a vitorlázáson kívül a Nemzeti Aktív Turisztikai Stratégia által tárgyalt túratípusok közül minden más elérhető különböző adottságokkal és potenciállal a Zselicben. Kimondottan jó lehetőségeket kínál a térség a borongósabb napokra.

	Helyi/Térségi	Regionális	Országos	Nemzetközi szinten is releváns
Gyalogos természetjárás		+	+	
Kerékpáros turizmus	+	+		
Vízi turizmus	++			
Lovas turizmus	+	+		

12. Ábra A térség vonzereje túratípusok szerint

+ jelenlegi állapot   + elérni kívánt állapot

A turistautak hálózatára tekintve egyértelműen kirajzolódik, hogy a **gyalogos természetjárás** regionális szinten releváns. A térséget jól behálózzák a túraútvonalak, aktív természetjárás zajlik a Zselic térségében. Köszönhetően az elkötelezett helyi szervezeteknek és természetbarát egyesületeknek, a túraútvonalak rendszeresen karbantartottak.

Az érintett állami erdőgazdaságok is támogatják a természetjárást, létesítményeikkel, programjaikkal megfelelő kínálatot biztosítanak az emberek számára és erdőjárásra ösztönzik azokat. Turisztikai attrakciók közelében, parkerdőkben, illetve ismertebb természeti, táji értékek közelében pihenőhelyeket, alakítottak ki, s tartanak fenn, tanösvényeket hoztak létre. A pihenőhelyek, esőbeállók, vízvételi lehetőségek számát azonban a jövőben növelni szükséges a kistáj túraútvonalakkal érintett területén.

Összességében elmondható, hogy a bakancsos turizmus erős háttérrel rendelkezik a Zselic térségében a gyönyörű természeti adottságoknak, a könnyen járható terepalakulatoknak, az elkötelezett helyi szereplőknek köszönhetően. Megfelelő

marketing segítségével a jelenleg regionális jelentőségű bakancsos turizmus országos szintű elismertsége megalapozott lehet.

A **kerékpáros turizmus** tekintetében jelenleg elsősorban helyi és térségi vonzerőről beszélhetünk. Ez a térségi vonzerő azonban a térség településeinek kulturális értékeire épített, tematikus helyi kerékpárúthálózattal könnyen regionális szintű vonzerővé válhat. Ez elsősorban a hazai országúti és túrakerékpárosok számára releváns. A helyi hálózat fejlettsége miatt tudatos fejlesztéssel akár középtávon elérhető ez a szint, amennyiben az említett összefonódások létrejönnek az egyéb turisztikai szereplőkkel. A jelenleg hiányos táblázások fejlesztésével rövid idő alatt alakíthatóak ki a térségben hálózatok, tematikus körök, melyek létrejöttével nagyobb kerékpáros forgalom generálható. Az országos vonzerővel rendelkező hálózat ezt követően már az országos szintet is megcélozhatja, tekintettel arra, hogy a környék természeti értékei, élővilága vonzerőt jelent a külföldi célcsoportok számára is.

A **vízi turizmus** a Zselic térségében a Deseda-tavon értelmezhető kizárólag. Az itt kínált jelenlegi víziturisztikai szolgáltatások azonban fejlesztésre szorulnak, a jelenleginél nagyobb lehetőségek rejlenek a tó adottságaiból kifolyólag. A Balaton közelsége miatt nyilvánvalóan azzal nem tudja felvenni ilyen téren a versenyt, azonban a térségbe érkezők és a helyi lakosság számára is az adottságai jobban kihasználhatóak. Ehhez alapvető fontosságú, hogy garantáltan rendelkezésre álljon kajak-kenu, illetve egyéb nem-motoros eszköz bérlési lehetőség.

A **lovas turizmus** vonzerejének további növelése országos szinten szükséges elsősorban a promóció és kommunikáció fejlesztésével. Jelenleg a lovas turizmus a Zselicben helyi vonzerővel bír. A lovas szolgáltatók elsősorban nem a túrázásra koncentrálnak. Számos aktív szolgáltató van a Zselicben, Bükkösd környékén már működik a patkós minősítés is. Kaposvár vonzáskörzetében pedig a lovardák nyújtanak többféle szolgáltatást, azonban a térségben nem beszélhetünk jól kiépült lovastúrahálózatokról, csupán lokális túrákról. A helyi adottságok révén, könnyen fejleszthető ez a hálózat, így további lehetőség nyílhat a lovastúrázók számára.

A Zselic gazdag **ökoturisztikai** lehetőségekben. Több pontján gazdálkodnak hagyományos és ökológikus szemlélet alapján egyének és közösségek egyaránt. Ezen családok, közösségek arra törekednek, hogy fenntartható módon éljenek, összhangban a természettel, s hogy megőrizték a hagyományokat és a helyi értékeket. Ez a gazdálkodási forma, életszemlélet napjainkban ismét egyre elterjedtebb, sokak számára nyújthat példát, ébreszthet új gondolatokat, adhat segítséget az élhetőbb jövő alakítása kapcsán. A Zselic rendelkezik mindazon adottságokkal, mint a már híres Őrség, de jelenleg még helyi jelentőségű. Megfelelő összefogás, elhivatottság és marketing tevékenység hatására regionális szintre emelhető.

Meg kell azonban említeni az aktív- és ökoturizmusra egyik leginkább veszélyt jelentő tényezőt: a klímaváltozást. Csökkenő csapadékmennyiség, az egyre hosszabb aszályos időszakok miatt veszélybe kerülnek a természetes növénytakasulások, erdőtakasulások, források apadhatnak el, tavak száradhatnak ki, a viharos szél kíséretében, hirtelen érkező nagy mennyiségű csapadék nem kedvez a turizmusnak sem.

III.3. Konklúzió, célcsoportok, versenyképesség várható alakulása

A Zselic természeti adottságainak, magas erdősültségének, csillagoségbolt-parkjának, szálláshelyet és helyi terméket is kínáló ökoportáknak, s több ismert turisztikai attrakciónak köszönhetően egy barátságos és vonzó tájegység, melyhez hozzájárul Kaposvár kulturális és Szigetvár történelmi jelentősége, a kisebb települések népi gyűjteményei. Jelenleg elsősorban térségi, kisebb részt regionális vonzerővel bír, de a térség és az attrakciók elérhetőségének fejlesztésével, a szolgáltatók számának emelkedésével és megfelelő marketing tevékenységgel regionális, illetve országos szintre is emelhető ismertsége és elismertsége. Ennek alapvető feltétele a vármegyehatáron átívelő együttműködés, helyi szereplők nyitottsága és elkötelezettsége, a térségi szintű összefogás. Akkor tud a térség kiváló élményeket nyújtani, ha a helyi, turizmusban dolgozók harmonikusan, jól dolgoznak együtt.

A Zselicben két pólus jelenik meg mind aktív-, mind ökoturizmus tekintetében: észak-nyugaton Kaposvár és a natúrpark területén, illetve dél-dél-keleten Szigetvár és Bükkösd környezetében. A két pólust egy tengely mentén turistautak kötik össze, melyekre felfűződnek a további települések és attrakciók.

A térség elérhetősége könnyebbé válik, amint a 67-es sz. főutat Balatonszemes-Kaposvár között teljes hosszban kétszer két sávossá bővítik, de ahhoz, hogy a Zselic aktív- és ökoturisztikai fejlesztései meghozzák a várt eredményeket, szükséges az infrastruktúra fejlesztés: az alsórendűbb utak minőségének javítása, bizonyos zsáktelepülések bekapcsolása a forgalomba, megfelelő számú parkoló kialakítása mind a belépési pontokon, mind a turisztikai attrakciók környezetében. A kerékpárszállítás kapacitásának emelkedése is szükséges a közösségi közlekedési eszközökön.

A Zselic és térsége szálláshelyek tekintetében jól ellátott: elsősorban Kaposváron és Szigetváron van választék a szállásokból, de a frekvenciátalabb, turisztikai attrakciókkal érintett településeken is igénybe vehetők különböző típusú és minőségű szálláshelyek. Számuk növelése aktív- és ökoturisztikai szempontból nem indokolt. Annál inkább a vendéglátóegységek esetében, melyekből hiány mutatkozik főként a vidéki térségben – szűk, de megfelelő színvonalú, helyi alapanyagokon alapuló kínálattal rendelkező egységek működtetése fontos a turisták étkezési lehetősége szempontjából. Üdvös lenne, ha ezeken a helyeken a térség jellegzetes ételeit is megkóstolhatnák a vendégek. Lehetőséget jelent az ökoporták, a helyi értékek megismerésére, amennyiben azok vendégszerető gazdái az általuk készített, helyi ételek fogyasztásának lehetőségét biztosítanák az érkezők számára – előre egyeztetést követően (pl. falusi vendégszta).

Már jelenleg is működnek a térségben olyan attrakciók, melyek önmagukban is közismertek és vendégcsalogatók, pl. Zselici Csillagpark, Szennai Skanzen, Katicatanya, Bőszénfai Szarvasfarm. Emellett számos kisebb, de értékes látnivaló fűzhető fel egy-egy kirándulás vagy túra alkalmával. Ezáltal több napos itt tartózkodást biztosító termékcsomag összeállítására van lehetőség.

A bakancsos turizmus a legerősebb aktív turizmus a térségben, köszönhetően a természetjáró egyesületek munkájának és összetartásának, az erdőgazdaságok támogatásának, melyre a jövőben is lehet alapozni. Az útvonalak tovább fejlesztését a pihenőhelyek, vízvételi lehetőségek kialakítása jelentheti, valamint új útvonalak bekapcsolása a peremterületek felől.

Kerékpáros turizmus terén kevés a térségben működő szolgáltató – legyen az túravezetés, vagy akár kerékpárbérlési és/vagy szervizelési lehetőség. Az Észak-Zselicben a zselici kerékpáros körút kialakítása kapcsán elindult egy folyamat a hálózatosodás irányába, azonban ez vármegyehatáron már nem mutat túl. Erős a törekvés a Kaposvár-Szigetvár közötti kerékpárút létrehozására, mely nagy mértékben elősegíti a két vármegye kapcsolódását, további hálózatok kialakítását. A kerékpárutak fejlesztésével egy időben szükséges a szolgáltatópontok létrehozása is.

Vízi turizmus a Deseda-tavon értelmezhető, melyet elsősorban a helyiek használnak ki. A tó és környezete azonban egyre ismertebb, ezidáig is és ezt követően is várhatóan valósulnak meg aktív turizmust is szolgáló beruházások. A természeti környezet megőrzése mellett, s a horgászturizmus érdekeit is fegyelembe véve szükséges fejleszteni a vízi turizmust: fontos, hogy garantált legyen a sporteszköz bérleti lehetőség (pl. kajak, kenu, csónak, és kellékeik); lehetőség nyíljon oktatásra (akár táborok keretében), nem kizárólag a versenysportolók részére.

A lovas turizmus ígéretes a Zselicben. Ez esetben is elkülönül a térségben két magterület, ahol aktívabb a lovas élet, azonban ezek között nincs kialakult, rendszeres kapcsolat, hiányoznak a lovastúraútvonalak, kevés a minősített lovasturisztikai szolgáltató, ahhoz, hogy a hálózatosodás kialakuljon. A térségben nagy potenciál rejlik, s annak kiaknázása érdekében szükséges az összefogás, a túraútvonalak kialakítása, szolgáltatásfejlesztés.

Az ökoturizmus a Zselicben legalább annyira ígéretes lehetőségeket tartogat, mint a lovasturizmus. Mind a natúrpark területén, mint Bükkösd-Gyűrűfű-Kán térségében kis ékszerdobozként őrzik a táj és a természet értékeit, gondos gazdaként sáfárkodnak javaikkal a helyiek a fenntarthatóság és az élhetőbb jövő érdekében. Fontos számukra a szemléletformálás. A növekvő látogató igényeknek igyekeznek nyílt napok keretében eleget tenni, ám a törekény egyensúlyra figyelni kell. A portákon helyi termékeikkel, ételeikkel kínálják a látogatókat.

Célcsoportok

A Zselic elsősorban az aktívan túrázók körében népszerű, de ugyancsak fontos célcsoport az ökoturizmus iránt érdeklődők is. A Zselic a természetjárók és az ökoturisták kistája – életkortól függetlenül. A szelíd vidék, a csendes táj, a nyugodt kikapcsolódás lehetőségét kínálja, ezzel együtt a túrázóktól feltételez egyfajta fizikai felkészültséget is, hiszen mind a gyalogos, mind a kerékpáros túratípus esetében komoly szinteket kell legyőznie a kirándulónak.

A gyerekek a térséget átszelő vándortáborban ismerkedhetnek a terület szépségeivel, a családok jelenleg elsősorban a pontszerű attrakciókat keresik, melyek azonban rendkívül népszerűek (pl. Katica-Tanya, Deseda-tó, Csillagoségbolt Park).

Azon fiatalok számára, akik az extrémítást keresik, kevésbé vonzó a Zselic, inkább az aktív természetjárás iránt érdeklődők az érintettek. A középkorúak körében is elmondható, hogy jellemzően az aktív réteg számára vonzó a térség: akik szeretik a friss levegőt, a szép tájakat, akiket feltölt a természet közelsége. A „mobilis” nyugdíjas korosztály számára is úti cél lehet, azonban az emelkedők miatt csak azoknak, akik egészségi állapota megengedi az effajta kihívásokat. A kaposvári és a szigetvári gyógyfürdő kínál feltöltődési lehetőséget az aktív mozgás mellett.

A célcsoportok számára kínált különböző tematikájú élménycsomagokkal népszerűbbé tehető a Zselic. Ahogyan egy e-bike rendszer kiépítésével szélesebb

réteget is mozgásra lehetne ösztönözni, hiszen a szintek leküzdésével, további távlatok nyílnak meg.

Mi várható a következő évtizedben?

A gyalogos természetjárásnak már hagyománya van a térségben, erős szervezeti háttér biztosítja a túraútvonalak karbantartottságát. További pihenőhelyek, esőbeállók, forrásfoglalások kiépítése, valamint irányító- és információs táblák kihelyezése szolgálhatják a jövőben a turistákat, s a tematikus túrák is vonzhatnak még nagyobb forgalmat a térségben.

A kerékpáros fejlesztések a jövőben várhatóan több kerékpáros túrázót generálnak. Elkészül a Szigetvár-Kaposvár kerékpárút, amelynek köszönhetően átjárható lesz a Zselic, ez pedig magával hozza a hálózat további fejlesztésének lehetőségét.

A lovasturizmus esetében korábban már elindultak kezdeményezések, ám jelenleg pontszerűen vannak szolgáltatások. A lovasturizmus fejlődése szempontjából elengedhetetlen az útvonalkijelölés, a lovas pihenők létesítése. Mivel az aktív lovasturisztikai szolgáltatók száma magas, így erre lehet építeni. Bükkösd környékén már működik a patkós minősítéssel bíró szolgáltató is. Amennyiben a fejlesztések hálózatba lesznek szervezve, várható a lovasturizmus növekedése a térségben.

A Zselicben a jövőben a hálózatosodás mellett nagy szerepe lehet a tematikus túráknak, sportrendezvényeknek és a különböző túratípusokat ötvöző teljesítmény túráknak, hiszen ezen rendezvények tovább növelnék a forgalmat az aktív turizmus terén.

A hagyományos gazdálkodás és az ökoturizmus jelenleg is jelen van a Zselicben. A természeti adottságai révén alkalmas a terület a csendes elvonulásra. A helyi gazdák tevékenysége példaértékű mindazok számára, akik érdeklődnek az ökológikus és hagyománytisztelő életmód iránt. A szemléletformálás és a jó gyakorlat átadására kerülhet sor az ide érkező ökoturisták számára. Az ökoturizmus azonban igen érzékeny terület a turisták okozta hatás miatt, hogy fennmaradjon az egyensúly a természeti adottságok, a lakosság és a látogatók között. Ezért az ökoturizmust csak bizonyos kereteken belül lehet és szabad fejleszteni. A Zselicben az ökoturizmus a jövőben kiemelt szerepet kaphat.

Az ökoporták helyi termékeket is előállítanak, melyeket helyben, vagy kistermelői piacokon értékesítenek. A jövőben egyre jobban felértékelődik a helyi termékek, főként élelmiszerek jelentősége, hiszen helyben termesztett alapanyagokból, a helyi hagyományos ízvilágnak megfelelően készülnek, s az előállításához szükséges munka haszna közvetlenül a termelőnél realizálódik. Minden (öko)turista szívesen kóstolja meg a helyi ételeket, s visz magával haza a legfinomabbakból.

A Zselic természetbarátok közkedvelt tájegysége, az ökoporták és helyi termékek reményteljes térsége, a lovasturizmus regionális paradicsoma.

Ahhoz, hogy mindez megvalósuljon alapvető fontosságú változások szükségesek. Elsődleges, hogy térségi szintű gondolkodás, vármegyehatáron átívelő együttműködés alakuljon ki, továbbá elengedhetetlen a helyi szereplők nyitottsága elköteleződése az együttműködés irányába a közös cél érdekében. Ki kell alakítani az együttműködés (intézményes) platformjait, kijelölni vagy létrehozni egy térségi menedzsment szervezetet a stratégia és a célok megvalósítására.

Fejleszteni szükséges a professzionális aktív- és ökoturisztikai stratégiai menedzsment-kompetenciákat a meglévő szervezetekben, valamint az aktív- és ökoturisztikai és kapcsolódó szolgáltatói, civil együttműködések. Emelni kell az

aktív turisztikai szolgáltatók számát, valamint a városon kívüli vendéglátó egységek számát egyaránt. Össze kell hangolni a termékfejlesztést a piacfejlesztéssel.

Fontos a térség, és benne a turisztikai attrakciók elérhetőségének javítása, az alacsonyabb rendű utak minőségének a javítása, parkolók kialakítása a belépési pontokon és az attrakciók környezetében. Szükséges a közösségi közlekedés fejlesztése is, a kerékpárszállítási kapacitás növelése a tömegközlekedési eszközökön, valamint a Balaton és a térség közötti közlekedési kapcsolatok bővítése.

Zselic pontszerű attrakcióinak hálózatba szervezése szükséges, mert ezáltal válhat igazán vonzóvá a turisták számára, ez teheti igazán kiemelkedő térséggé.

Elengedhetetlen a hatékony térségi marketing, egy megfelelő arculat, brand, aktív turisztikai profil kialakítása. Szükséges további aktív- és ökoturisztikai események, programok, tematikus túrák fejlesztése, csomagajánlatok kialakítása és meghirdetése a különböző túratípusokra vagy azok ötvözetére. Egységes arculatú információs táblák kihelyezése, és egy egységes online felület létrehozása fontos a turisták tájékoztatása szempontjából. Nélkülözhetetlen a hatékony térségi és országos marketing tevékenység, illetve a helyi szereplők közti belső kommunikáció fejlesztése.

Megfelelő térségi marketing tevékenység hatására növekedne a Zselic ismertsége, emelkedne a vendégforgalom, a látogatók száma, amely magával hozná a vállalkozók beruházási kedvét is. A marketing aktivitás erősítése mellett azonban szükséges az aktív turisztikai szolgáltatók kapacitásbővítése is, s mindehhez egy, a termék- és piacfejlesztés összhangját megteremtő professzionális térségi menedzsment tevékenységre.

Helyzetelemzésünk eredményeinek fényében megállapítható, hogy a fejlesztések tőle elvárható sikere és jövőbeni fenntarthatósága attól függ, hogy az együttműködések intézményesített platformjai, a hálózatok és azok működtetését felelősen végző szervezetek létrejönnek-e, a szolgáltatók nyitottak-e az együttműködésre. Ezek hiányában ugyanis továbbra is lesznek szórvány-jelleggel nagyszerű kezdeményezések, akik között nem jönnek létre hosszú távú együttműködések.

IV. TÉRSÉGI AKTÍV TURISZTIKAI JÖVŐKÉP ÉS CÉLRENDSZER

IV.1. Jövőkép

2034-re a Zselic az aktív és ökoturizmus egyik ismert központi helyszínévé válik. A Zselic, mint márka egyet jelent az erdővel, a csendes, szelíd turizmussal, a fényszennyezésmentes csillagos égbolttal, valamint nyugalommal. Egy olyan adottságokkal rendelkező egyedi terület, mely értékeivel, és szolgáltatásaival vonzó turisztikai célpont a fővárosból és a Balatonról érkezők számára, emellett országosan ismert desztináció. Az *a hely, ahol "az élmények határa a csillagos ég."*

A térség turizmusa a helyi értékekre, hagyományokra épül. Vonzerő tekintetében az ökoturizmusban rejlő potenciális attrakciók feltárára kerülnek és beépülnek a csomagajánlatokba, útvonal alapú termékekbe. A turisták száma továbbra is a természeti környezet és a helyiek eltartó képességéhez igazodik a Zselicben.

2034-re a Zselic térségében a területi egyenlőtlenségek mérséklődnek. Az infrastruktúra hálózat minősége, karbantartottsága javul. Könnyen elérhető maga a térség, valamint az attrakciók egyaránt. Az attrakciók környezetében és a belépési pontokon megfelelően kiépített parkolók, fogadópontok biztosítják a rendezettséget. A térségben a fenntartható módon, aktívan vagy közösségi közlekedési eszközön való közlekedés részaránya növekszik az aktív turisztikai célú utazásokon belül. A közösségi közlekedési szolgáltatók segítik a kerékpárszállítást a szükséges megfelelő kapacitást. További infrastrukturális fejlesztések megvalósulása teszi élhetőbbé a térséget: javuló elektromos hálózat, mobilhálózat lefedettség, elektromos járművek töltőhálózata. A szemléletformálás és edukálás hatására a lakosság felismeri és kiaknázza az aktív- és ökoturizmusban rejlő lehetőségeket, ezáltal a fiatalok egyre nagyobb számban maradnak helyben és megfelelő mennyiségű, képzett szakember dolgozik a turizmusban.

Minőségi szálláshelyek állnak rendelkezésre a falusi szálláshelyektől a nagylétszámú csoportok elhelyezését biztosító szállásokig. Kialakításuk tájba illő módon történik, üzemeltetésük a fenntarthatóság elvei alapján valósul meg. A szálláshelyek eloszlása a felmerülő piaci igényeknek megfelelő, a kialakított aktív turisztikai hálózathoz igazodik. A vendéglátóhelyek száma és minősége javul a piaci kereslethez igazodva, melyek törekednek a helyi alapanyagok felhasználására. Falusi vendégasztalok mutatják be a jellegzetes helyi ízeket, nyitott porták kínálnak élményeket és helyi termékeket a turisták aktív bevonásával.

2034-re a Zselicben az aktív turisztikai infrastruktúra területi egyenlőtlenségei mérséklődnek, magas minőségű, fenntartható módon kialakított, aktív turisztikai infrastruktúra hálózat áll a turisták rendelkezésére. A hálózat a Zselic egészét átjárhatóvá teszi, így könnyen elérhetők a helyi értékek. Az útvonalak mentén megfelelően karbantartott pihenőhelyek nyújtanak kényelmet a túrázóknak, információs és útbaigazító táblák biztosítják a könnyű tájékozódást. A belépési pontokon lehetőség van túratípus váltásra, illetve színvonalas aktívturisztikai szolgáltatások érhetőek el az itt jelen lévő szolgáltatók által.

A térségi szereplők sikeres együttműködésének köszönhetően 2034-re a Zselic egy országosan ismert aktív- és ökoturisztikai desztináció. A Zselic márka a térség jól

meghatározott vonzerején és profilján alapul, melynek köszönhetően hatékony térségi marketing folytatható. Vonzerejét aktív- és ökoturisztikai események, programok, tematikus túrák, csomagajánlatok erősítik.

A Zselic térségi szereplők hatékonyan működnek együtt, a szereplők között folyamatos a kommunikáció, a tudás- és véleménycsere. Egy minden szereplő által elfogadott térségi menedzsment szervezet működik, mely biztosítja a stratégiában foglaltak megvalósulását, összefogja a térségi szereplők munkáját, aktív- és ökoturisztikai termékkínálatot generál, csomagajánlatok kidolgozását ösztönzi, továbbá koordinálja a folyamatos kommunikációt és marketinget.

2034-re rendezetté válik az erdő gazdasági és turisztikai funkciójának összeegyeztethetősége: az erdő- és vadgazdálkodás, valamint a turizmus szereplői konszenzusos döntés elfogadása alapján végzik tevékenységeiket az erdő területén térbeli vagy időbeli rendezettség mellett.

IV.2. Cérendszer

A célokat a jövőképpen megfogalmazott állapot eléréséhez igazítottuk. Kidolgozásukkor megalkottunk egy, a térség egészének fejlesztésére vonatkozó átfogó célt és az átfogó cél megvalósulását segítő fejlesztési célokat.

IV.2.1. Átfogó célok

Térségi szintű együttműködésen alapuló aktív- és ökoturisztikai termékkínálat

A stratégia átfogó célja, hogy a Zselic turisztikai értelemben sikeres térséggé váljon. Ehhez a fejlesztésekben érdekelt szereplők és a szolgáltatók összehangolt és hatékony együttműködését javítani kell. Az együttműködések olyan új termékeket hozhatnak be a térség kínálatába, amelyek komplex módon képesek növelni a vonzerőt és a turisták itt tartózkodásának idejét.

A Zselic szempontjából fontos, hogy mind a baranyai, mind pedig a somogyi terület turisztikai szempontból hasonlóan vonzóvá váljon, ezért a fejlesztéseket úgy célszerű ütemezni, hogy a területi egyenlőtlenségek mérséklődjenek mind attrakció, mind szolgáltatáskínálat terén. Az Észak-Zselic térségében már működik több olyan turisztikai attrakció, amely önmagában is vonzerőt jelent (pl. Katica Tanya, Zselici Csillagpark), azonban az aktív turisztikai infrastruktúra kiépítése abból a szempontból is fontos, hogy az északi irányból érkezőket el tudja kalauzolni a térség teljes területén megjelenő turisztikai kínálatához. A Zselic déli területein cél, hogy egyformán magas minőségű termékkínálattal találkozzon a látogató, ehhez szükséges a desztinációban a további attrakciók és szolgáltatások fejlesztése.

IV.2.2. Fejlesztési célok

Magas minőségű vonzerőket felfűző aktív turisztikai infrastruktúra hálózat

A fejlődéshez elengedhetetlen az aktív turisztikai hálózat fejlesztése, a meglévő hálózati elemek összekapcsolása, a turisztikai attrakciók felfűzése, valamint a túratípusok közötti kapcsolódási pontok megteremtése. Cél az aktív turisztikai hálózatok további fejlesztési lehetőségének feltérképezése, átfogó hálózati terv készítése a releváns túratípusokra vonatkozóan, hogy a Zselic aktívan is könnyedén átjárhatóvá váljon. Az infrastruktúra minőségi javítása növeli a túrázás élményét. Cél,

hogy az attrakciók könnyedén megközelíthetőek legyenek, megfelelő számú pihenő álljon rendelkezésre a hosszabb túrát teljesítők számára.

Az aktív turisztikai belépési pontok kialakításával cél, hogy a túrázóközönséget térben irányítsuk, az autóval való behajtást az erdőbe megakadályozzuk. A belépési pontokon közösségi közlekedési elérést is biztosítani kell (ha lehet eszközszállítási lehetőséggel). Ezek azok a pontok, ahol a túrázók számára biztonságos és kulturált parkolási lehetőséget kell biztosítani annak érdekében, hogy onnan aktív turisztikai eszközzel folytathassák az útjukat. A belépési pontokat úgy kell kialakítani, hogy kellő információval lássák el a látogatót, valamint pihenőhelyként is funkcionáljanak. Mivel a Zselic nagyrészt erdő borítja, fontos, hogy az erdőben végzett tevékenységek (pl. erdő- vagy vadgazdálkodási feladatok, aktív turizmus) összehangoltak legyenek a fejlesztendő területen, és az esetleges konfliktusok elkerülése érdekében szükséges a szemléletformálás is.

Minden célcsoport számára magas minőséget nyújtó szolgáltatói hálózat

Amennyiben az aktív turisztikai hálózat fejlődik, és több látogató érkezik a Zselicbe, úgy szükségessé válik a szolgáltatói hálózat fejlesztése is. Cél, hogy a kereslet és a kínálat összhangban legyen. A Zselicben jelenleg megtalálható a szálláshelyek legtöbb típusa, de elengedhetetlen ezek minőségfejlesztése (kerékpárosbarát szállások, patkós minősítés). Fontos az aktív turisztikai szolgáltatók jelenléte, működése (pl. eszközbérlet), melyek a látogatók igényeire válaszolnak.

A helyi termelők bevonásával új élményelemekkel színesíthető az aktív turisztikai kínálat. A falusi vendégasztalhoz és a nyitott portákhoz hasonló szolgáltatásokkal lehetőség nyílik megmutatni a tájegységre jellemző ízeket, hagyományokat.

Minden szereplőt elérő kommunikáció és marketing

Egy olyan márkát szükséges felépíteni, mely képes az egész térséget egységesen kommunikálni a potenciális célcsoportok felé. Fontos, hogy az értéket, amelyet a márka közvetít, minden szereplő magáénak tekintse, illetve, hogy ezen értékeken alapuljanak a térségben lévő minőségi szolgáltatások. A márka, illetve az egységes arculat kialakításával minőségi kommunikációs- és marketing tevékenység valósulhat meg, mind regionális, mind országos szinten. Az egységes online platform kialakításán túl cél, hogy a látogató mindig friss információkkal találkozzon akár tájékoztató táblákon, nyomtatott kiadványokból, könnyedén tudjon tájékozódni a térségi attrakciók és az infrastruktúra kínálta lehetőségekről. A jól összerakott csomagajánlatokkal elérhető a vendégéjszakák számának növelése.

Tágabb értelemben a Balaton körüli szolgáltatók is bevonandók a kommunikációba, hiszen a küldő terület nem csupán a főváros, hanem a közeli kiemelt turisztikai régió is. A Balatonon pihenők aktív kikapcsolódási lehetőségei a Zselic fejlesztésével további új távlatokat nyitnak meg mind a családok, mind a teljesítménytúrázók számára.

Szervezetek, üzemeltetők közötti kommunikáció elengedhetetlen ahhoz, hogy a kínált termékek megfelelően összehangoltan működjenek. A csomagajánlatok kialakítása együttes, közös munkát kíván, melyben mindenki a saját szolgáltatását tudja magas minőségben kínálni. Elengedhetetlen a szereplők rendszeres információcseréje, mely a hatékony belső kommunikáció révén valósulhat meg.

Hatékony térségi együttműködés

Ahhoz, hogy a Zselic vonzó célpont legyen a turista számára, nélkülözhetetlen a térségi szereplők szoros, proaktív együttműködése. Ezt segíti a folyamatos tudás és

véleménycsere a szereplők között. A térségi koordináló szervezet kijelölésével vagy létrehozásával átlátható és ütemezett fejlesztések valósulhatnak meg, amik egymást támogatják. Cél, hogy ez a szervezet alulról jövő kezdeményezések által önszerveződő legyen, ahol a térségi célok elsődlegesek, és minden szolgáltató által elfogadottak, támogathatóak. A fejlesztések során fontos szempont, hogy a helyi érdekeken túl, vármegye határokon átívelő hálózatos fejlesztések valósuljanak meg.

IV.2.3. Horizontális célok

A célok kidolgozása a Nemzeti Aktív Turisztikai Stratégiában is hangsúlyozott alapelvek mentén folyt.

Gazdasági, környezeti és társadalmi fenntarthatóság

A térség aktív- és ökoturizmusának fejlesztése csak fenntartható módon elképzelhető.

A **gazdasági szempont** arra irányul, hogy a megvalósuló fejlesztések a kivitelezést követően, a fenntartás időszakában se okozzanak gazdasági, esztétikai (tönkrement, alulhasznosított, elhanyagolt ingatlanok) károkat a térségnek. Egy fejlesztés minden esetben igényli szabályos időközönkénti karbantartást, vagy szolgáltatás esetén a folyamatos fenntartást. A megvalósult beruházások hosszútávon működőképesek, minőségi problémáktól mentesek kell, hogy maradjanak és a fenntartójuk minden esetben tisztázott kell, hogy legyen. Cél az is, hogy az önálló működési időszakban termeljen annyi bevételt az adott szolgáltatás, beruházás, hogy a következő minőségfejlesztést már önerőből el tudja végezni, tehát állami forrás, támogatás maximum az induláshoz kelljen.

A **környezeti szempont** a környezetvédelmi (ezen belül természet- és tájvédelmi szempontokat) helyezi előtérbe. A fejlesztéseket csak és kizárólag a környezet védelme mellett, a Zselic természeti és táji értékeinek megóvásával egyidejűleg szabad megvalósítani. A Zselic egyik értéke a csillagos égbolt, ezért nagyon fontos, hogy ne növekedjen a fényszennyezés. Emellett meg kell őrizni mindazt a nyugalmat és természetközelséget, amely a vonzerőt jelentősen befolyásolja, és aminek megmaradása kulcsfontosságú az ide érkező, kikapcsolódni vágyó turisták megtartásában, számuk fenntartható növelésében. El kell kerülni a túlturizmust, területileg ki kell egyenlíteni a fejlesztéseket és láncba kell kapcsolni azokat. A fejlesztéseknek helyet adó épített környezet lehetőség szerint ne vonjon be új területeket a fejlesztendő helyszíneken, hanem a meglévő alulhasznosított ingatlanokat revitalizálja, és csak akkor épüljenek új létesítmények, ha az valóban indokolt. Ennek eléréséhez egységes, széleskörű együttműködésen alapuló, szemléletformáló kampányok is szükségesek.

A **társadalmi fenntarthatóság** elvét szem előtt tartva olyan fejlesztéseket szabad megvalósítani, amelyek helyi értékeken, hagyományokon alapulnak, mely által az érintett közösség azt magáénak fogadja el és fenntartja. Fontosak a közösségi összefogásokon alapuló kezdeményezések, a lakosság turisztikai és környezettudatos szemléletformálása, melynek eredményként a természeti erőforrások fenntartható használata mellett tudatosan törekszenek az életminőség emelésére. A javuló esélyek következtében a helyben maradó fiatalok magas színvonalú turisztikai szolgáltatással várják az (öko)turistákat. A fogadóterület lakosságán túl fontos a turisták viselkedésbeli és környezettudatos szemléletformálása is.

A túratípusok élmény alapú, komplex szemléletű összekapcsolása

A túratípusok infrastruktúra fejlesztése önmagában is fontos, de amennyiben ezeket komplex szemléletben valósítjuk meg, jelentős többlet hasznot generálhatunk a Zselicnek. A térségben releváns három túratípus között (a gyalogos természetjárás, a kerékpározás és a lovas túrázás) esetében megállapíthatóak kapcsolódási pontok, például a pihenők esetében, egyéb infrastrukturális elemek között. A fejlesztések fenntarthatóbbak, ha több túratípus által használhatóak, többeknek nyújtanak belépési pontot, így az esetlegesen mellé települő szolgáltató is fenntarthatóbban működnek. Másrészt az összekapcsolás lehetőséget teremt arra, hogy az egyes túratípusokat csomagokban ajánlják a szolgáltatók. Mivel a közeg is változik, ezért területileg is sokkal kiegyenlítettebbé tehető a turisták koncentrálódása, ami a kisebb településekre is jótékonyan hat, az ott működő szolgáltatókat is bevételhez juttatja.

Célcsoport orientáltság, esélyegyenlőség

A fejlesztések során végig szükséges szem előtt tartani az adott célcsoportot, valamint azok igényeit, mely magába foglalja a hátrányos helyzetű, speciális igényű társadalmi csoportok (iskoláskorúak, kisgyermekesek, látássérültek, mozgásukban korlátozottak stb.) érdekeit. Minden korosztály igényeinek megfelelő szolgáltatások kialakítása a feladat, hogy akár a családdal érkezők, akár a teljesítmény túrázók megtalálják a számukra megfelelő úticélt. Ez kitér az akadálymentesítésre, a szolgáltatásfejlesztésre, valamint a társadalmi befogadást és felzárkóztatást szolgáló fejlesztések ösztönzésére. Az aktív turisztikai fejlesztések során, törekedni kell arra, hogy azok lehetőség szerint mindenki számára élményt tudjanak nyújtani. Az attrakciók mindenki számára megközelíthetőek és bejárhatóak legyenek, valamint a hálózat részeként létesüljenek olyan útvonalak, melyek bejárhatóak babakocsival, kerekesszékekkel egyaránt, vagy akár látássérültek számára is.

13. Ábra Célrendsze

V.INTÉZKEDÉSEK

A célrendszerhez illeszkedve kerülnek meghatározásra az intézkedések, amelyek két nagy csoportra oszthatók:

Közvetlen aktív turisztikai intézkedések: azok az intézkedések, amelyeknek a fő indoka az aktív turizmus fejlesztése

Kapcsolódó intézkedések: azon intézkedések, amelyek szükségesek a sikeres aktív turisztikai térség létrehozásához, de az indokoltságuk nagyobb részt nem az aktív turizmushoz kapcsolódik

Az intézkedések alá tartozó feladatok ütemezései három kategóriában kerültek meghatározásra, rövid, közép és hosszútávon. Rövid táv alatt a kis költségvetésből viszonylag gyorsan megvalósítható feladatok szerepelnek (elfogadását követő 2-3 év), középtávon a kisebb beruházás jellegű feladatok (4-7 év), míg hosszútávon a komplexebb elsősorban nagyobb beruházások (8-10 év) szerepelnek. Negyedik kategóriaként több helyen szerepel a folyamatos, mint ütemezés. Ez a kategória azt jelzi, hogy a stratégia elfogadását követően az adott feladat végét nem lehet meghatározni.

Az érintett szervezetek esetében mivel jelenleg még nem áll rendelkezésre egy térségi koordináló szervezet, ezért nem került feltüntetésre, ugyanakkor ki kell emelni, hogy a felsorol intézkedések megvalósításában kulcsszerepet kell játszjon egy ilyen szervezet.

V.1. Magas minőségű vonzerőket felfűző aktív turisztikai infrastruktúra hálózat

INTÉZKEDÉS	Attrakciófejlesztés
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A Zselic természeti, táji és kulturális értékeit fel kell tárni és fenntartható módon be kell mutatni a turisták számára. A térség természeti és kulturális örökségének bemutatása a vidék fejlődését segíti elő az értékek megőrzése mellett. A meglévő turisztikai szolgáltatások minőségfejlesztése és összekapcsolása. Aktív- vagy ökoturisztikai vonzerők feltárása attrakció fejlesztés céljából	
INDIKÁTOR	
- Új attrakciók száma (db); - Attrakciók látogatóinak száma (fő).	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
- A már elkészült Zselici Értéktár kiegészítése a dél-zselici területekkel (rövidtáv) - A természeti és táji értékek bemutatása, az egyedi attrakciók kialakításának ösztönzésével pl. land artok (rövid és középtáv) - Meglévő attrakciók feltárása és integrálása az útvonalhálózatokba (rövidtáv) - Meglévő attrakciók felújítása pl. kilátók (közép és hosszútáv) - A térség történelmében és mondavilágában rejlő értékek bemutatása, beemelése az aktív turizmusba. (rövid és középtáv) - Fenntartás, üzemeltetés (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
Illetékes Nemzeti Park Igazgatóság, Illetékes erdőgazdaságok, Zselici Ezüsthárs Natúrpark, természetjáró egyesületek, Vármegyei és Települési Önkormányzatok, helyi civil szervezetek, helyi aktív turisztikai szereplők	

INTÉZKEDÉS	Belépési pontok kialakítása, környezeti rendezése
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A belépési pontok azok a helyszínek, ahol az aktív turista az aktív turisztikai infrastruktúrát használva megkezdi az élménygyűjtést, aktív turisztikai tevékenységét. A belépési pontok többsége az épített környezet és a természet találkozásánál található, ez a legtöbb esetben egy település, település rész határában van. A belépési pontok a legfontosabb helyszínek közé sorolhatók, mivel itt találkoznak a túrázók először az általuk meglátogatni kívánt térséggel, a természettel. Karbantartásuk és kiépültségük nagyban hozzájárul a vonzerőhöz, valamint az aktív turisztikai infrastruktúra és szolgáltatások megítéléséhez, ezért célzott fejlesztésük elengedhetetlen a térségi aktív turizmus előmozdítása érdekében. Cél olyan belépési pontok kialakítása, melyek illeszkednek a túrázók igényeihez, megfelelő információval látják el az odalátogatókat. A belépési pontok lehetőség szerint több túratípust is képesek legyenek kiszolgálni. A kialakítandó szolgáltatói épületek (pl. vizes blokk, büfé) helyszínének kiválasztásakor figyelembe kell venni a fenntarthatósági szempontokat. Amennyiben rendelkezésre áll, elsősorban a már meglévő, alulhasznosított ingatlanokat célszerű ezzel az új funkcióval revitalizálni.	
INDIKÁTOR	
• fejlesztett belépési pontok száma (db) • kialakított parkolóhelyek száma (db) • Látogatószám (túratípusonként) (fő) • Eladott parkolójegyek, belépőjegyek száma (db) • Eszközbérlőpontokon igénybe vett bérletek száma (db)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• A lehetséges belépési pontok felmérése kategorizálása (rövidtáv) • Belépési pontok kijelölése tradicionális gócpontokban, ahol több túratípus infrastruktúrája található, s lehetőség van túratípusváltásra. (rövidtáv) • Kiválasztott belépési pontok fejlesztési terveinek elkészítése (középtáv) • Parkolóhelyek kialakítása, sorompók kihelyezése az erdészeti feltáróutak használatának korlátozására. (középtáv) • Szükséges infrastruktúra kiépítése pl. szolgáltatók megtelepedéséhez, turisták fogadásához szükséges épületek, illemhelyek (középtáv) • Információs táblák, térképek kihelyezése a belépési pontokon (rövidtáv és középtáv) • Túraspecifikus szolgáltatásokhoz szükséges épületek, felszereltség biztosítása pl. eszközbérlés, szervizelés, csomagmegőrzés, szállítás (folyamatos) • Forgalmatszámológó kihelyezése (folyamatos) • Fenntartás, üzemeltetés (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
AÖFK, Települési és Vármegyei Önkormányzatok, Kapcsolódó civil szervezetek, Illetékes erőgazdaság	

INTÉZKEDÉS	Térségi kerékpáros túraútvonalhálózat kialakítása és fenntartása
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A Zselic legyen biztonságosan átjárható kerékpárral, az ehhez szükséges térségi infrastruktúra hiányok kiküszöbölése és a meglévő infrastruktúra fenntartása. A hálózatot úgy kell kialakítani, hogy minden célcsoport megtalálja a számára alkalmas útvonalakat, különböző minőségű, nehézségű és hosszúságú túrákat tehessenek a kerékpárosok.	
INDIKÁTOR	
• Újonnan kiépített kerékpárút hossza (km) • Újonnan kijelölt kerékpárútvonal hossza (km) • Kerékpáros turisták száma a kialakított mérőpontokon (fő)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• A meglévő és a tervezett hálózati elemek felhasználásával kerékpáros hálózati terv készítése (rövidtáv) • Szükséges beavatkozások tervezése és ütemezése (középtáv) • Új kerékpárutak építése, kijelölése, stabilizálása (közép és hosszútáv) • Számláló berendezések kihelyezése (középtáv) • Meglévő és újonnan megépült infrastruktúra fenntartása, üzemeltetése (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
AÖFK, illetékes erdőgazdaságok, helyi aktív turisztikai szereplők, MAKETUSZ, MTSZ	

INTÉZKEDÉS	Térségi lovas túraútvonalhálózat kialakítása és fenntartása
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A Zselic lovas szempontból könnyen túrázható attraktív térség, ezért cél, hogy kialakításra, kijelölésre kerüljenek lóháton biztonságosan bejárható túraútvonalak. Ezek az útvonalak csomagajánlatokba is beépíthetők és a helyi lovas szolgáltatók is ki tudják ajánlani a vendégeiknek.	
INDIKÁTOR	
• Lovastúraútvonal hálózat hossza (km) • Lovastúrázók száma (fő)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Helyi szereplőkkel, érintett lovardákkal útvonalbejárás és a túraútvonalak lehetséges nyomvonalainak tervezése (rövid és középtáv) • A túraútvonalak kitáblázása, lovas pihenők létesítése (középtáv) • Számlálók telepítése (középtáv) • A kialakított infrastruktúra fenntartása, üzemeltetése (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
AÖFK, helyi aktív turisztikai szereplők, MLTKSZ, Illetékes erdőgazdaságok	

INTÉZKEDÉS	Információs és útbaigazító táblák kihelyezése
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A gyalogos, kerékpáros és lovas túraútvonalak egységes táblázásával, jelölésével a turisták tájékozódásának segítése. A cél, hogy a túrázók kellő információval rendelkezzenek bármilyen túratípust is választanak. Az információs táblák tartalmazhatnak szemléletformáló, edukációs jellegű tartalmakat is. A gyalogos túratípus esetében a meglévő jelölések karbantartása, hiányok pótlása. Az információs és irányjelző táblák egységes arculattal kell, hogy rendelkezzenek és kihelyezésükkör figyelembe kell venni, hogy jól látható helyre kerüljenek, hogy a túrázó könnyen megtalálja. Cél, hogy olyan anyagokból valósuljanak meg a táblázások, amelyek természetbe illeszkednek és időtállóak, hosszútávon garantálják a minőséget, a könnyű karbantartást.	
INDIKÁTOR	
• Kihelyezett táblák száma (db) • Látogatószám (fő)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Irányjelző, információs táblák helyének meghatározása (rövidtáv) • Irányjelző és információs táblák tartalmának tervezése (rövidtáv) • Az egységes arculatú táblák legyártása és kihelyezése (középtáv) • Fenntartása, üzemeltetése (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
AÖFK, Illetékes erdőgazdaságok, MAKETUSZ, MLTKSZ, MTSZ, helyi aktív turisztikai szereplők	

INTÉZKEDÉS	Pihenőhelyek, megállópontok kialakítása, felújítása
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
Megfelelő sűrűségben rendelkezésre álló komplex pihenőhelyek kialakítása, melyek egyszerre kiszolgálják a kerékpáros, a gyalogos és a lovas turisták igényeit is. Központi látogatottabb helyszíneken vízvételi lehetőség biztosítása. Az erdőtűzek megelőzését szem előtt tartva megfelelő körültekintéssel tűzrakóhelyek kijelölése és kialakítása, az erdőgazdaságokkal és a természetvédelmi szervekkel együttműködve. A meglévő pihenőhelyek minőségfelmérése után, ahol szükséges ott a felújítások elvégzése. A pihenőknek és megállópontoknak az aktív turisztikai útvonalhálózatra illeszkedniük kell.	
INDIKÁTOR	
• Új pihenőhelyek száma (db) • Felújított pihenőhelyek száma (db) • Látogatószám (fő)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Pihenőpontok minőség felmérése, szükséges új helyszínek meghatározása (rövidtáv) • Erdei padok, asztalok tűzrakóhelyek, esőbeállók, szükség szerint bivak helyek és egyéb helyi igényekre válaszoló elemek kiépítése a kiválasztott helyszíneken (rövid és középtáv) • Túratípus specifikus elemek kiépítése (kerékpártámasz, lóitató és -kikötési lehetőség) (rövid és középtáv) • Vízvételi és lóitató pontok kialakítása (rövid és középtáv) • Fenntartás, üzemeltetés (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
AÖFK, Illetékes erdőgazdaságok, MTSZ, MAKETUSZ, MLTKSZ	

V.2. Minden célcsoport számára magas minőséget nyújtó szolgáltatói hálózat

INTÉZKEDÉS	Jó minőségű szálláshelyek és vendéglátóhelyek létrehozásának ösztönzése
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A növekvő keresletnek megfelelően, minőségi szálláshelyek legyenek elérhetőek a vendégek számára, különböző komfortkategóriákkal. Alulhasznosított, más funkcióval nem megtölthető állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok szálláshellyé alakítása az aktív turisztikai hálózatok mentén. Az aktív turisztikai útvonalhálózatok mentén fekvő településeken legyen elérhető étel- és vízvételi lehetőség. Fontos, hogy mind a szálláshelyek, mind pedig a vendéglátóhelyek üzemeltetése a gazdaságilag fenntartható legyen és lehetőség szerint a rövid ellátási láncokon keresztül a helyi termékek kerüljenek előtérbe az alapanyagok kiválasztása során.	
INDIKÁTOR	
• Újonnan létrejött szálláshelyek száma (db); • Új vendéglátóhelyek száma (db); • Aktív turisztikai túratípusra vonatkozó minősítéssel (kerékpáros barát, patkós) rendelkező szálláshelyek és vendéglátóhelyek száma (db); • Vendégéjszakaszám (vendégéj);	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Tájba és arculatába illeszkedő, környezetbarát megoldásokkal kialakított szálláshelyek létrehozásának ösztönzése, meglévők fejlesztése (közép és hosszútáv) • Kerékpárosbarát és/vagy patkós minősítés megszerzésének ösztönzése a szálláshelyeken, vendéglátóhelyeken (rövidtáv) • A helyi jellegzetes ízek, ételek és italok megjelenésének elősegítése a kínálatban, a szolgáltatók és termelők összekapcsolása (rövidtáv) • Megfelelő vendégbarát hozzáállás, turisztikai szemlélet ösztönzése (folyamatos) • Ösztönző programok, képzések kidolgozása és végrehajtása (rövid és középtáv)	
ÉRINTETTEK	
Illetékes erdőgazdaságok, Települési és vármegyei önkormányzatok, kapcsolódó civil szervezetek, turizmus, vendéglátás területén üzemelő vállalkozások, helyi termelők, attrakciók üzemeltetői.	

INTÉZKEDÉS	Kerékpárosbarát és patkós minősítés ösztönzése a szolgáltatók körében
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
Minősített aktív turisztikai szolgáltatók álljanak a túrázók rendelkezésére, melyek biztosítják az aktív turisták speciális igényeinek kiszolgálását, a szolgáltatás minőségét, a megbízhatóságot, ezáltal növelve a térség turisztikai vonzerejét.	
INDIKÁTOR	
• Minősítést igénylő szolgáltatók száma (db) • Szemléletformáló képzések, programok száma (db) • Szemléletformáló képzéseken, programokon résztvevők száma (fő) • A minősített szolgáltatók száma a térségben minősítési kategóriánként (db);	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Az aktív turisztikai minősítési kritériumoknak való megfelelés ösztönzése (folyamatos) • Együttműködés segítése más aktív turisztikai szolgáltatókkal (pl. kerékpár kölcsönzőkkel és -szervizekkel) (folyamatos) • A szolgáltatók turistaközpontú szemléletformálása (folyamatos) • Komplex élménycsomagok létrehozásának ösztönzése (folyamatos) • Minősítések lefolytatása (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
Turisztikai szolgáltatók, attrakciók üzemeltetői, Vármegyei és települési önkormányzatok, Illetékes erdőgazdaságok, MAKETUSZ, MLTKSZ, AÖFK	

INTÉZKEDÉS	Helyi termelők szolgáltatóként való megjelenésének segítése az aktív turizmusban
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A helyi termelők aktív- és ökoturisztikai kínálatba való integrálásával élményalapú és autentikus programokat kínáló attrakciókkal bővüljön a Zselic turisztikai kínálata. A termelői szolgáltatásokkal elősegíteni a térségre jellemző ízek megismerését.	
INDIKÁTOR	
• falusi vendégasztalok száma (db); • nyitott porták száma (db); • bekapcsolt helyi termelők száma (db); • szolgáltatást igénybe vevő turisták száma (fő).	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Falusi vendégasztalok és nyitott porták létrehozásának ösztönzése (folyamatos) • A helyi jellegzetes ízek, szokások bemutatásának, agroturisztikai programok kínálásának ösztönzése (folyamatos) • Keresztpromóciók ösztönzése, a szereplők összekötése (folyamatos) • A vendégfogadáshoz szükséges infrastruktúra fejlesztése (középtáv) • Helyi termelők és vendégasztal szolgáltatást nyújtók feltérképezése, illetve a szolgáltatás feltételeinek megvizsgálása. (rövidtáv) • Marketing és kommunikáció (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
Helyi termelők, falusi szálláshelyszolgáltatók, attrakciók üzemeltetői, Érintett civil szervezetek, Kisléptékű Termékelőállítók és Szolgáltatók Országos Érdekképviselőinek Egyesülete, Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat, Somogyi Helyi Termék Egyesület, AÖFK	

INTÉZKEDÉS	Aktív turisztikai szolgáltatások ösztönzése
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A túratípus specifikus szolgáltatások megfelelő számban és sűrűségben fedjék le a térség kedvelt aktív turisztikai útvonalait. A kölcsönzők, csomagmegőrzők jelenjenek meg a nagyobb belépési pontokon.	
INDIKÁTOR	
• Eszközkölcsönzőpontok száma (db) • Szolgáltatást igénybe vevő turisták száma (fő)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Túratípus specifikus szolgáltatások létrehozásának ösztönzése (folyamatos) • A belépési pontokon a szükséges épületinfrastruktúra kialakítása (közép és hosszútáv) • Eszközkölcsönző hálózat létrehozásának és az eszközök térségen belüli mozgatásának elősegítése (középtáv) • Helyzet- és igényfelmérés az aktívturisztikai hálózathoz igazodva. Szolgáltatók ösztönzése. Tervezés, engedélyeztetés. (rövid és középtáv) • Meglévő és újonnan megépült infrastruktúra és szolgáltatások fenntartása, üzemeltetése (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
Kölcsönzéssel foglalkozó szervezetek, vállalkozások, kerékpárszervizek, attrakciók üzemeltetői, Vármegyei és települési önkormányzatok, illetékes erdőgazdaságok, AÖFK	

INTÉZKEDÉS	A közösségi közlekedésben a kerékpárszállítás kapacitásának bővítése
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A kerékpáros főszezonban álljon rendelkezésre elegendő hely a kerékpárok szállítására a fő küldőterületekről érkező közvetlen vonatjáratokon. Amennyiben lehetséges minden évszakban legyen adott a kerékpárszállítás lehetősége a térséget érintő minden vasúti járművön. A vasúti szolgáltatás legyen felkészült a turisztikai szezonra extra kapacitással. Pilot jelleggel a helyközi autóbusz járatokon bevezetésre kerülhet a kerékpárok szállítása. Cél, hogy autó nélkül érkezzenek a kerékpárosok a térségbe és a térségen belül is könnyedén tudjanak kerékpárt szállítani autó nélkül.	
INDIKÁTOR	
• Kerékpárt szállító szerelvények száma naponta (db) • Eladott kerékpáros jegyek száma (db)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Igények felmérése (rövidtáv) • Községi közlekedési szolgáltatók bevonása a közös gondolkodásba (rövidtáv) • Szükséges vonalak fejlesztésének ösztönzése, eszközbeszerzés támogatása pl. buszokra kerékpárszállító (közép és hosszútáv) • Fenntartás üzemeltetés (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
Közösségi közlekedést lebonyolító, üzemeltető szervezetek, AÖFK, Vármegyei és települési önkormányzatok	

V.3. Minden szereplőt sikeresen elérő kommunikáció és marketing

INTÉZKEDÉS	Egységes márka kialakítása
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A helyiek által is elfogadott és használt márka megalkotása, mely felhelyezi a Zselicet valamennyi magyar ember mentális térképére, amikor aktív turisztikai célzattal tervezi utazását.	
INDIKÁTOR	
• Egységes arculat létrejön (igen/ nem) • Arculati kézikönyv létrejön (igen/nem) • Vendégéjszakák számának növekedése (fő)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Az érintettekkel folytatott szükséges egyeztetések után a térséget meghatározó hívószó és szlogen megalkotása (rövidtáv) • Az arculati elemek kidolgozása és egy mindenki által elfogadott arculati kézikönyv létrehozása (rövidtáv) • Szükséges arculati és grafikai elemek elkészítése (rövidtáv) • Márkaépítés (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
A turizmus által érintett összes szereplő a térségben	

INTÉZKEDÉS	Térségi szinten egységes kommunikációs és marketing tevékenység (offline, online)
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
Olyan online platform létrehozása, mely minden szükséges információt tartalmaz. Megjelennek rajta a csomagajánlatok, a rendezvények, a túratípusokhoz kapcsolódóan az eszközkölcshozzájárulások, kapcsolódási lehetőségek egyéb turisztikai ágazatokkal és egyéb hasznos tudnivalók. Közösségi média felületek naprakészen tartása. Fontos, hogy az egész térség minden attrakcióval bíró települése szerepet kapjon, valamint az aktív turizmus szempontjából fontos rendezvények, és túraútvonalak is megjelenjenek ezeken a felületeken. A hagyományos offline médiamegjelenések (újságcikk, tv, rádió) számának növelése.	
INDIKÁTOR	
• Offline tartalmak (cikkek, térképek, műsoradások) száma (db) • Térségi szintű aktív turisztikai események száma (db). • Online felületek, közösségi média elérések száma (db); • Térségi szintű aktív turisztikai eseményeken résztvevők száma (fő).	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Online platformok létrehozása és karbantartása (rövid és középtáv, karbantartás folyamatos) • Az online és offline felületek egységes kommunikációjának megtervezése és alkalmazása (rövid és középtáv) • Keresztpromóciók, programcsomagok összeállítása (rövidtáv) • Tartalomgyártás az online és offline felületeken (folyamatos) • Weboldal fejlesztés, arculat, grafikai tervezés, menedzsment. (rövidtáv) • Térségi szintű sport és teljesítménytúra jellegű aktív turisztikai események szervezése, támogatása és lebonyolítása (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
Helyi aktív turisztikai szereplők	

INTÉZKEDÉS	Hatékony kommunikáció segítése a térségi szereplők között
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A turizmussal foglalkozó helyi szervezetek és szolgáltatók között rendszeres információcsere és együttműködés valósuljon meg annak érdekében, hogy a fejlesztések összehangoltan, egymást támogatva valósuljanak meg. A hatékony kommunikáció elengedhetetlen feltétele annak, hogy a fejlesztések tervezése során ne történjenek párhuzamosságok, egyes események rendezvények közös összefogással tudjanak megvalósulni.	
INDIKÁTOR	
• Térségi fórumok, workshopok száma (db) • Tanulmányutak száma (db) • Szükséges koordinációs szervezet megalakítása vagy kijelölése (2023-2024) • Rendszeres fórumok, workshopok szervezése (folyamatos)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Egymás szolgáltatásainak megismerésére kapcsolódási lehetőségek feltárására irányuló törekvések segítése (folyamatos) • Tanulmányutak szervezése a jó példák megismerése érdekében (folyamatos) • Szükséges koordinációs szervezet megalakítása vagy kijelölése (rövidtáv) • Rendszeres fórumok, workshopok szervezése (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
AÖFK, Térségi koordinátor szervezet	

V.4. Hatékony térségi együttműködés

INTÉZKEDÉS	Térségi hatókörű koordináló szervezet létrehozása
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
Jöjjön létre vagy kerüljön kijelölésre egy olyan mindenki által elfogadott térségi hatókörű, vármegyehatárokon átívelő szervezet, mely képes összefogni a térség érdekelt feleit, le tudja vezényelni a márkaalkotás folyamatát, melyet követően képes a szereplők körében elterjeszteni annak használatát is. A szervezet a stratégiában foglalt intézkedések végrehajtásában azok koordinálásában is aktív szerepet kell vállaljon.	
INDIKÁTOR	
• Menedzsment szervezet létrejön, kijelölésre kerül (igen/nem). • Koordinált térségi kapcsolati hálózatban részt vevők száma (fő) • A szervezet által összefogott, térségi kommunikációban, aktív turisztikai közös gondolkodásban résztvevő partnerek száma (db)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• A meglévő szervezetek kompetenciáinak áttekintése, új szervezet szükségességének felmérése (rövidtáv) • A kapott eredmények alapján potenciális jelöltek felkutatásának elősegítése a térségi turisztikai szereplők közül, vagy a megfelelő menedzsment szervezeti forma létrehozása (rövidtáv) • Konszenzusos döntés alapján, hatáskörök és feladatok rögzítése (rövidtáv) • Szervezet fenntartása és működtetése (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
A térségi aktív- és ökoturizmusban érintett összes szereplő, AÖFK	

INTÉZKEDÉS	Folyamatos tudás- és információcsere ösztönzése
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A Zselicben élő helyi szereplők naprakész információ birtokában legyenek az aktív- és ökoturizmust érintő mindenkor jogi szabályozásról, adminisztratív kötelezettségekről, további cél a helyben élők turisztikai és ökológiai szemléletformálása, képzése.	
INDIKÁTOR	
• Képzések száma (db) • Szemléletformáló workshopok, programok száma (db) • Képzésen részt vevők száma (fő) • Képesítést szerzők száma (fő) • Szemléletformáló workshopokon és programokon részt vevők száma (fő)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Információ kommunikáció, tájékoztatók elősegítése turisztikai szolgáltatóknak jogi és adminisztratív kötelezettségekről (folyamatos) • Turisztikai szemléletet formáló képzések, workshopok szakembereknek és lakosságnak egyaránt (folyamatos) • Helyi termelők támogatása a jogszabályoknak való megfelelésben és a turisztikai élményfaktor kialakításában (folyamatos) • Edukálás elősegítése a megfelelő szakmai színvonal és vendégbarát hozzáállás, turisztikai szemlélet kialakítása érdekében (folyamatos) • Turisztikai képzések a fiatalok helyben tartását célozva (folyamatos) • Szemléletformálás (folyamatos) • Szükséges workshopok, képzések ütemezése (rövidtáv) • Szükséges workshopok, képzések anyagának megtervezése (rövidtáv) • Workshopok, képzések megvalósítása (folyamatos)	
ÉRINTETTEK	
AÖFK, Térségi koordinátor szervezet	

INTÉZKEDÉS	Monitoring tevékenység
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
A megvalósult fejlesztések okozta hatások térségi szintű nyomon követése. Az útvonalak, szolgáltatók és attrakciók látogatószámának, forgalmának mérése, adatbázisok építése. Az adattal nem mérhető indikátorok kutatással való mérésének előkészítése meghatározott időközönként.	
INDIKÁTOR	
• Új mérőeszközök száma (db) • Adatbázis létrejön (igen/nem) • Mérőpontok száma (db)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Gyűjtött adatok körének megtervezése, mérési pontok és technikák kiválasztása (rövidtáv). • Az adatgyűjtő helyek kiválasztása és kiépítése, valamint a technikai háttérrel való gondoskodás már a fejlesztési, beruházási fázisban • Mérési eszközök beszerzése üzembehelyezése (rövidtáv) • A gyűjtött adatok feldolgozása, adatbáziskezelés, eredmények közzététele • Adatbázis összeállítása, kezelése, az eredmények kommunikálása (folyamatos).	
ÉRINTETTEK	
Térségi koordináló szervezet, AÖFK, KSH, egyéb adatgyűjtést végző szervezetek	

INTÉZKEDÉS	Erdőben végzett tevékenységek térbeli vagy időbeli zónásítása
TEVÉKENYSÉGEK ÉS CÉLOK	
Az aktív- és ökoturizmus összehangolása az erdő- és vadgazdálkodási tevékenységekkel térbeli és/vagy időbeli lehatárolás alapján a konfliktushelyzetek és a balesetek elkerülése érdekében.	
INDIKÁTOR	
• Térbeli és időbeli „zónásítás” felülvizsgálata megtörténik (igen/nem) • Egyeztetések és terepi bejárások száma a „zónásítás” kapcsán (db) • Szemléletformáló workshopok a turisták számára (db) • Szemléletformáló workshopok az erdő- és vadgazdálkodók számára (db)	
FELADATOK, ÜTEMEZÉS	
• Egyeztetések ösztönzése az aktívturisztikai hálózat kapcsán a térség erdő- és vadgazdálkodóival • A hálózat kialakítása során az erdő- és vadgazdálkodási szempontok figyelembevétele, kompromisszumos megoldások elősegítése a térbeli lehatárolások és időbeni korlátozások alapján • Az aktívturisztikai hálózat nyomvonala mentén legalább 50 m széles erdősáv fenntartásának ösztönzése • fakitermeléssel és faanyag szállítással érintett, túraútvonal hálózat részeként is kijelölt útvonalak rendszeres sármentesítésének ösztönzése a munkálatok ideje alatt, illetve legalább a természetjárás szempontjából kiemelt időszakok kezdetén (tavasz, ősz) • Folyamatos kommunikáció és szemléletformálás a turisták felé az erdő- és vadgazdálkodók által • Szükséges korlátozások egyeztetése, megállapodás (2023-2024) • A megállapodások eredményeinek fenntartása (folyamatosan) • Kommunikáció és szemléletformálás (folyamatosan)	
ÉRINTETTEK	
Illetékes Nemzeti Park Igazgatóság, Illetékes Erdőgazdaság, érintett magánerdőgazdálkodók, érintett vadászatra jogosultak és vadgazdálkodással foglalkozó szervezetek, helyi és országos aktív turisztikai szakági partnerek, AÖFK	

VI. MEGVALÓSÍTÁSBAN RÉSZTVEVŐK VÁRHATÓ KÖRE

A stratégia közvetlen megvalósítása elsősorban a helyi szereplők feladata. Ennek érdekében szükség van a sok esetben még hiányzó vagy nem megfelelő jogkörrel, hatáskörrel rendelkező térségi menedzsment-koordinátor szervezetek kijelölésére vagy létrehozására. Ezek elsődleges feladata a térségi aktív turizmus tervezése, fejlesztése és üzemeltetése legyen szó infrastruktúráról, szolgáltatásokról, látogató menedzsmentről, kommunikációról vagy marketingről.

A térségi koordinációt érdemes két szintre bontani:

- stratégiai szint: stratégiai döntések meghozatala, fejlesztési irányok kijelölése a térségben releváns döntéshozók, valamint az érintett szakmai- és civil szervezetek, minisztériumok, országos hatáskörű szervezetek, zónabiztosok bevonásával.
- operatív szint: stratégiai döntések operatív végrehajtása, fejlesztések és beruházások lebonyolítása, üzemeltetési feladatok ellátása, térségi marketing és kommunikációs tevékenység végzése.

A térségi stratégiák hatékony megvalósításához a Nemzeti Aktív Turisztikai Stratégiában kijelölt országos szintű beavatkozásokat is végre kell hajtani, melyeket az Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ koordinál. Az országos koordinátor a térségi stratégiák megvalósítását közvetetten módon segíti, a fejlesztésekhez szükséges szabályozási környezet megteremtésével, fejlesztési források feltérképezésével, finanszírozási programok kezdeményezésével, szakmai iránymutatással és támogatással. Ehhez együttműködik az érintett ágazatokért felelős minisztériumokkal, a gazdaságfejlesztési zónák kormánybiztosaiival, az MTÜ-vel és az aktív turizmushoz kötődő országos civil- és szakmai szervezetekkel.

Stratégiai-irányító szervezet feladatai:

- Stratégiai döntések meghozatala, fejlesztési irányok kijelölése, operatív feladatok meghatározása
- Térségi érdekek és igények képviselete az országos szintű döntéshozatal felé (kormány, minisztériumok, AÖFK);
- Rendszeres ülések, beszámolók tartása (negyed- vagy félévente);
- Térségi szinten jelentkező problémák, felvetések megtárgyalása szükség szerint továbbítása, előterjesztése az országos szintű döntéshozatal felé;
- Forrásbevonás lehetőségeinek kiaknázása, lobbitevékenység;
- Operatív szervezetek munkájának felügyelete
- Stratégiai partnerek tájékoztatása
- Térséget érintő trendekről, folyamatokról, szabályozási változásokról való tájékozódás, valamint egymás tájékoztatása.

Nem biztos, hogy szükséges új szervezetet létrehozni, egy már meglévő szervezet hatáskörének bővítésével és szervezetfejlesztéssel alkalmas lehet a feladat ellátására. A költségek és erőforrások optimalizálása érdekében regionális szinten is működhetnek a szervezetek, melyek több térség feladatait is elvégzik.

Operatív szervezet feladatai:

- Fejlesztések és beruházások lebonyolítása, projekt ötletek és javaslatok kidolgozása,
- Pályázás és pályáztatás
- Üzemeltetési és monitoring feladatok ellátása, turisztikai hálózat nyilvántartása,
- Térségi aktív turisztikai szereplők folyamatos tájékoztatása, nyilvántartása, új szereplők bevonása;
- Térségi szinten jelentkező problémák azonosítása, továbbítása a stratégiai-irányító szervezet felé;
- Szakmai tanácsadás, workshopok konferenciák, találkozók, tanulmányutak szervezése, szemléletformálás.
- Térségi szintű marketing és kommunikációs feladatok ellátása, brand építés, csomagajánlatok, túraajánlatok, turisztikai termékek kidolgozása és kiajánlása;
- Látogatómenedzsment;

A térségi koordináció operatív szervezete az aktív turizmus térségi és helyi szereplőit, elsősorban az önkormányzatokat, szolgáltatókat, piaci szereplőket fogja össze és fejlesztéseket valósít meg. A vármegyei és települési önkormányzatok, amellett, hogy több esetben a szolgáltatói oldalt is képviselhetik (akár 100% önkormányzati tulajdonú társaságokon keresztül), biztosítják a szükséges környezetet és infrastruktúrát a piaci szereplők, az aktív turisztikai szolgáltatók és a helyi vállalkozások számára. A természetben található infrastruktúra fejlesztése, fenntartása és egyes szolgáltatások megjelenhetnek az illetékes nemzeti park igazgatóságoknál és vízügyi igazgatóságoknál, illetve erdőgazdaságoknál is. Fontos megemlíteni a közutak és kerékpárutak kezelését végző Magyar Közút Zrt-t, illetve a közösségi közlekedés lebonyolításában résztvevő szervezeteket. Bár szerepük közvetett az aktív turizmus egészére nézve, de a stratégiában számos olyan beavatkozás került megfogalmazásra, melyek megvalósításában fontos szerepük van.

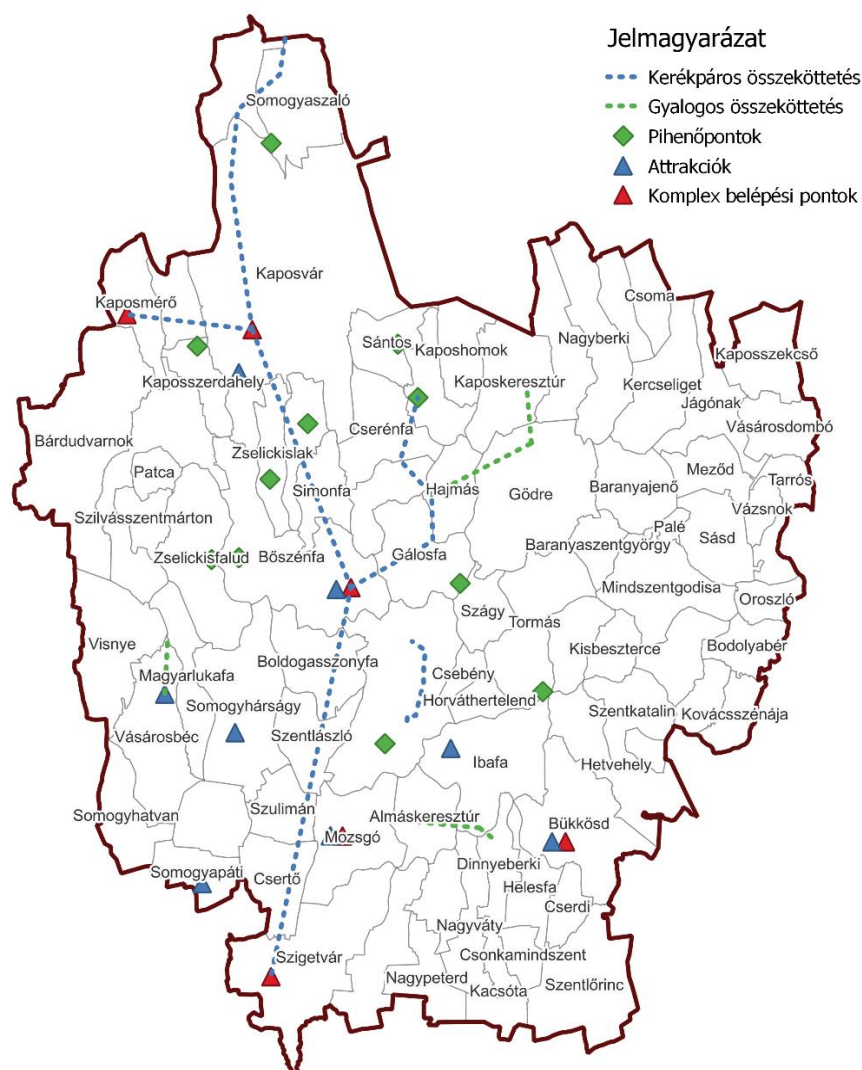
Az olyan szervezetek, mint a natúrparkok, geoparkok és a desztinációmenedzsment-szervezetek a térségi látnivalók bemutatásán és népszerűsítésén felül az alulról jövő kezdeményezések felkarolásában, a tagszervezetek érdekeinek képviselésében is fontos szerepet játszanak. Az országos szakmai- és civil szervezetek (különösen a Chernel István Sí és Turisztikai Klaszter, a Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetség, a Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség, Magyar Víziturisztikai Szövetség és a Magyar Természetjáró Szövetség) valamint a helyi érdekelttségű civil szervezetek konkrét projekteket is képesek megvalósítani, vagy konzorciumi partnerként képesek segíteni a szakmai szempontok érvényesülését. Utóbbiak kisléptékű fejlesztésekben, a projektek fenntartásában, rendezvények szervezésében, marketing tevékenységekben és szemléletformálásban is fontos szerepet tölthetnek be.

I. MELLÉKLET – AKCIÓTERÜLETEK, PROJEKTJAVASLATOK

A fejezetben szereplő projektek nagyrészt a helyi szereplők ötletein és javaslatain alapulnak. Az ötletek közül szakmai szempontok alapján kiválogatásra kerültek a stratégia céljaihoz és intézkedéseihez illeszkedő projekt javaslatok. Emellett több, a stratégiában azonosított aktív- és ökoturisztikai területen az AÖFK tervezőcsapata is javaslatokat fogalmazott meg. A projektek kidolgozottsága eltérő, sok esetben további előkészítést és tervezést igénylő ötletnek tekinthetők.

A stratégia fő célja nem a projektgenerálás, hanem a térség fejlesztéséhez szükséges fejlesztési irányok meghatározása és a beavatkozási területek azonosítása. Ennek megfelelően a javasolt projektlista nem végleges, a későbbiekben generált projektek, fejlesztési igények ugyanakkora relevanciával bírnak, mint a stratégiában jelenleg szereplők, amennyiben illeszkednek a stratégia céljaihoz és intézkedéseihez.

A felvázolt projektek megvalósítása hazai és európai uniós források felhasználásával történhet, és sok esetben túlmutat az Európai Unió 2021-2027 közötti pénzügyi támogatási ciklusán.

14. Ábra Az aktuális projektterületek térbeli elhelyezkedése

A projekt javaslatokat az alábbi csoportokba rendeztük:

- Belépési pontok fejlesztéséhez kapcsolódó projektek
- attrakciófejlesztéshez kapcsolódó projektek
- Pihenőpontok és környezetük fejlesztéséhez kapcsolódó projektek
- Gyalogos természetjárással kapcsolatos projektek
- Kerékpáros turizmussal kapcsolatos projektek
- Lovas turizmussal kapcsolatos projektek
- Szolgáltatói hálózat fejlesztéséhez kapcsolódó projektek
- Kommunikációhoz és rendezvényekhez kapcsolódó soft projektek

I.1. Belépési pontok fejlesztéséhez kapcsolódó projektek

A belépési pontok optimális esetben közösségi közlekedéssel könnyen megközelíthetőek. A projekt során ilyen helyszínek alapvető infrastrukturális és szolgáltatási elemeinek fejlesztésére kerül sor több helyszínen:

- parkoló, ahonnan aktív turisztikai vonalas infrastruktúra (pl. turistaút, kerékpárút) indul és a természetbe való behajtás gépjárművel akadályozott,
- legalább két oldalról eső- és szél által védett, valamint tetővel ellátott esőbeálló,
- asztalok padokkal, esetleg kijelölt tűzrakóhely
- illemhely, öltözési lehetőség, esetleg csomagmegőrző, kulcsoszekrény
- vízvételi hely, közkút
- kerékpártámaszok, zárható kerékpár tárolók,
- e-bike töltési lehetőség, egyéb akkumulátoros eszköz (pl. telefon) töltési lehetőség,
- kerékpáros szervízoszlopok, automatából vagy helyben lévő szolgáltatótól vásárolható fő alkatrészek (pl. gumibelső),
- rendszeresen ürített hulladékgyűjtő edények kizárólag a belépési pont területén
- interaktív és szemléletformáló elemek, táblák (pl. „kukamentes” program) információs táblák a környék domborzatát és turistaújtait bemutató térképekkel,
- automata számlálók és egyéb monitoringot segítő eszközök,
- további szolgáltatások helyszín függvényében: eszközszervíz és -bérleti lehetőség, túravezető igénylése, oktatási és szemléletformáló kiállítótér, információs iroda, játszótér, büfé/étterem, szálláshely, transzfert szolgáltatás (eszközzállítással), helyi termékek értékesítési lehetősége stb.

I.1.1. Kaposmérő

Nyugat felől megfelelő belépési pontja lehet a térségnek megfelelő fejlesztésekkel. Kerékpáros tároló, kerékpár kölcsönző és szervízpont kialakítása - a Faluközpontban a kaposmérői önkormányzat 1/1 tulajdoni arányban tulajdonában álló vendéglátó egység ingatlanán kialakítva, mely feladat ellátásához kerékpárszállításra utánfutó beszerzése is szükséges.

1.1.2. Töröcskei parkerdő (Kaposvár)

Több szempontból is ideális belépési pontja a Zselicnek, hiszen kedvelt kirándulóhely, áthalad rajta a piros, illetve a sárga sáv turistaút, valamint innen indul a zöld sáv jelzés is. Környezetében közkedvelt horgásztó helyezkedik el, valamint a fejleszteni tervezett mountainbike pálya és a digitális tanösvény is a helyszínen fut.

1.1.3. Bőszénfa

A Zselicben központi helyen terül el, ide fut be Kaposvár felől a már megépített kerékpárút, innen mind a Zselici Tájvédelmi Körzet, mind pedig a Surján-patak völgyében keleti irányába indul túraútvonal - gyalogos (piros és zöld sáv) és tervezett kerékpáros egyaránt. Infrastrukturális adottságai jók, tovább fejlesztendők.

1.1.4. Nagymáté

Igazi „belépési pont a természetbe”. Áthalad rajta Kéktúra és közel esik a Hollófészek kilátóhoz. A területről tanösvény és körtúra is indul, kerékpárral is könnyen megközelíthető, s az alapvető infrastruktúra is részben rendelkezésre áll, étterem és szálláshely üzemel. Megközelíthető Bükkösd és Tormás irányából egyaránt közúton, melynek felújítása azonban helyenként indokolt.

1.1.5. Mozsgó

Mozsgó község mindössze 8 km távolságra fekszik a történelmi Szigetvár városától. A község kiváló belépési pontot tud biztosítani a Dél-Zselicben túrázni kívánók számára. A Pringli-völgy mellett a parkolási lehetőség is biztosított, az ide érkezők könnyen túratípust tudnak váltani, gyalogosan vagy kerékpárral tudják túrájukat folytatni.

1.1.6. Szigetvár

A Szigetvári Látogatóközpont mint kerékpáros belépési pont a Zselicbe, kiállítással, kerékpárkölszönzővel lehetőséget biztosít az aktív kikapcsolódásra térségben. Ezen felül a Kaposvár -Szigetvár kerékpárút tervezett útvonala Szigetváron a Zrínyi Vár előtt halad el, így gyakorlatilag az innen induló és ide érkezők több attrakciót is felkereshetnek, több szolgáltatást is igénybe vehetnek. Szigetvár, a Zselic peremén elhelyezkedő térségkapuként funkcionáló város, melynek fontos feladata kell legyen az alapinformációk biztosítása a turisták számára, valamint bizonyos szolgáltatások elérhetőségének biztosítása (pl. eszközkölszönzés). A Zrínyi Vár előtti látogatóközpont fejlesztésével megfelelő helyszín biztosítható egy információs és szolgáltatópontnak. Információs vendégtér, nyilvános illemhely, kávézó, ajándékbolt, kerékpár és nordic walking kölcsönző kerül kialakításra, valamint egy nagyobb kiállítótér is, bemutatva a környező látványosságokat és útvonalakat. A központ előtti parkban kerékpáros KRESZ- és pumpapálya, parkolási lehetőség áll majd rendelkezésre. A helyszín egyben kerékpáros pihenőként is funkcionál.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

helyi TDM szervezetek, SEFAG Zrt., Mecsekerdő Zrt., önkormányzatok, Zselici Ezüsthárs Natúrpark, Kaposvári Campus Szolgáltató Nonprofit Kft.

I.2. attrakciófejlesztéshez kapcsolódó projektek

1.2.1. Vásárosbéc ökoturisztikai fejlesztése

A projekt célja a Természet temploma látogatóhely és rendezvényhelyszín létrehozása. Az attrakció központjában az építőanyagokat minél kisebb arányban felhasználó, élő növényekből kialakított látnivalók állnak. A templom egy fém váz, melynek „falait” az arra futtatott növények adják, egyedi élményt kínálva azoknak, akik belépnek. A templom mellett zöld cserjékből kialakított labirintus, meditációs kert, víz központú elemek és egy különleges virágóra fokozza a természetközelség élményét. A projekt része egy szintén alapvetően természetes anyagokból, tájba illő módon kialakított rendezvényter létrehozása is, amely tematikus előadásoknak adhat otthont az üzemeltetés során.

Élő templom Ohaupo, Új-Zéland

Forrás: <https://www.treechurch.co.nz/>

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Vásárosbéc Község Önkormányzata, Helyi turisztikai szervezetek,

Javasolt helyszín:

Vásárosbéc

1.2.2. „Gyümölcsészet” – nyitott porta Somogyapáti-Dióspusztán

A projekt célja, hogy a Somogyapáti-Dióspusztán található gyümölcsfajtagénmegőrző kert (mely a nemzeti génbankhálózat tagja), felkerüljön a turisztikai térképre, mint nyitott porta, és sajátos ökoturisztikai vonzerőt képviseljen a térség aktív turisztikai hálózatában. A nyitott porta legfontosabb turisztikai tevékenysége a bemutatás, körbevezetés: a kert és a tudnivalók bemutatása egy séta keretében, a gyümölcsfajták egyediségének bemutatása és a hozzájuk fűzött hagyományos felhasználási javaslat élményt jelent az arra nyitott turisták számára. Mindez a vendégfogadás feltételeinek fejlesztésével elérhetővé válik annak érdekében, hogy a laikusok számára bemutatásra kerülhessen a Zselic gyümölcsészeti öröksége.

A projekt keretében fogadó- és bemutatóter kerül kialakításra mosdóval, az aktív turistákat megszólító pihenőhellyel és ahhoz kapcsolódó elemekkel (pl. kerékpártámasz, esőbeálló, szervízoszlop). A fejlesztések segítik a vendégek informálását és infrastruktúrát teremtenek a helyben előállított termékek és a jegyek értékesítésének. A fejlesztést követően különböző események rendezvények

lebonyolítására is lesz lehetőség, ezáltal széleskörű szolgáltatásokkal egybekötött, térségi szinten egyedi attrakció csatlakozhat a turisztikai hálózatokba.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Gyümölcsoltó Alapítvány, Virágóra Alapítvány, Szinergia Egyesület, helyi turisztikai szervezetek, civil szervezetek, önkormányzatok.

Javasolt helyszín:

Somogyapáti-Dióspusztá

1.2.3. Land art-ok a Dél-Zselichen

A land artok (művészi értékkel rendelkező kisköltségű attrakciók, szelfipontok), egyedi arculatú pihenőhelyek, megfelelő eszközök arra, hogy az aktív turisztikai hálózatokban lévő vonzerőhiányos szakaszokat feldobják, attrakciót teremtsenek. Számos lehetőség rejlik a térségben ilyen jellegű attrakció generálásra, amit ki lehet aknázni (pl. Ibafa – fapipa). Ugyan nem tekinthető a szó szoros értelmében landartnak, de ötletes megoldás és jó példa lehet a zselici csillagparkban kialakított fa oszlopokból és rudakból kialakított csillagjegyek, vagy a csillagparki sétához kapcsolódó állomásokon kialakított attrakciók. Kiemelt kreatív megoldás az a sötét fülke, amely napközben az apró lyukakon beszűrődő nap fényét kihasználva mutatja be az este látható csillagos eget. Javasolt az egyes helyszíneken egyedi, egy-egy meglévő gyalogos vagy kerékpáros útvonal mentén valamilyen tematika szerint kapcsolódó, a természeti környezetbe illeszkedő, természetes alapanyagokból készített alkotások elhelyezése.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Helyi turisztikai szervezetek, önkormányzatok, művészeti alkotó közösségek

Javasolt helyszínek:

Tematikához kapcsolódva: Ibafa, Bükkösd, Mozsgó, illetve az útvonalak menti attrakcióhiányok felmérését követően a felmérésben megállapított helyszínek.

1.2.4. Kilátófejlesztés Somogyhárságyon

A projekt célja a Somogyhárságyon található 2010-ben átadott kilátó és a mellette található pihenőhely felújítása, a szükséges információs táblák és a pihenőhelyhez kötődő infrastruktúra bővítése. Az egyedi kialakítású faszerkezetből készült kilátó jelenleg is népszerű a túrázók körében, azonban állapota leromlott és felújítás nélkül rövid időn belül balesetveszélyessé válhat. A kilátó a térség ezen részében egy különleges vonzerőt jelent, így felújítása ennek megtartása érdekében szükséges. A helyszín a somogyi vármegye határához is közel fekszik, így két vármegye felől és több túratípus számára is könnyen megközelíthető erdei úton.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Somogyhárságy Önkormányzata, Helyi turisztikai szervezetek, önkormányzatok,

Javasolt helyszínek:

Somogyhárságy

1.2.5. Bőszénfai Szarvasfarm és nyitott porta

A Bőszénfai Szarvasfarm jelenleg is népszerű turisztikai helyszín a térségben köszönhetően a meglévő vadvilággal kapcsolatos attrakcióknak. A szarvasfarm további fejlesztése lehetővé teszi a helyszínen lebonyolítható programlehetőségeinek bővítését. Ennek érdekében fedett, illetve külső rendezvénytér kialakítására van szükség. A legeltetési állattenyésztés hagyományaival kapcsolatos nyitott gazdaság kiépítéséhez mindenképpen szükség van a fedett rendezvénytérre, ahol a kapcsolódó programok, bemutatók az időjárástól függetlenül megvalósíthatóak. A fejlesztés keretében lelátó, küzdőtér, karamok és mosdók valósulnak meg. A szabadtéri helyszínen olyan alkalmas tér kerül kialakításra, ahol hagyományőrző programok bemutatására van lehetőség (például tavaszi kihajtás, őszi behajtás bemutatása).

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Kaposvári Campus Szolgáltató Nonprofit Kft, helyi turisztikai szervezetek, önkormányzatok,

Javasolt helyszínek:

Bőszénfa

1.3. Pihenőpontok és környezetük fejlesztéséhez kapcsolódó projektek

1.3.1. Pihenőpontok és egyéb közjóléti berendezések fejlesztése

A projekt keretében komplex hálózatban kerül fejlesztésre a térség aktív turisztikai pihenőhely-hálózata és a kapcsolódó információs- és útbaigazítótáblák rendszere. Cél, hogy az úthálózat teljes területén egyenletes eloszlásban álljanak rendelkezésre pihenőpontok, esőbeállók és az információ. A pihenőhelyek infrastruktúrája tartós, időjárásálló, környezetbarát, újrahasznosítható vagy újrahasznosított anyagokból kerülnek kialakításra. A projektben megnevezett helyszíneken a gyalogos és kerékpáros pihenőhelyek minimális, kötelező infrastruktúrájának megfelelően kell pótolni a hiányokat, illetve az újakat is eszerint kell kialakítani. Ezek a következők:

- két oldalról eső- és szélvédelemmel, valamint tetővel ellátott esőbeálló,
- asztalok, padok legalább 4 fő részére,
- fordított U vagy P alapú kerékpártámaszok legalább 4 kerékpár számára (támaszok távolsága legalább 1 méter),
- hulladéktároló helyett „kukamentes” programra felhívó, interaktív szemléletformáló tájékoztató tábla. A turista vigye haza a szemetet, ne hagyja a természetben.
- a legközelebbi WC és ivóvíz-vételező hely jelzése.

A projekt megvalósításának helyszíneit teljeskörűen csak egy felmérést követően lehet meghatározni. A jelenleg felsorolt helyszínek azonban a helyi visszajelzések és a korábbi terepbejárások alapján fejlesztendőek, a projekt megvalósítását azonban mindenképpen a felméréssel kell megkezdeni, ami új helyszíneket adhat az itt felsoroltakhoz. A leírt alpinfrastruktúrán túl az egyes helyszíneken plusz elemek,

létesítmények létrehozására, felújítására vagy pótlására is szükség van. Ezek helyszínekre bontva az alábbiak szerint alakulnak:

- tűzrakóhelyek kialakítása: Tókaji Parkerdő, Zselici Csillagpark (Ropoly, Kardosfa), Gesztenyés-kút, Csepegő-kő, Szentbalázi autóspihenő;
- forrás környezetének korszerűsítése, forrásfoglalás: Tókaji Parkerdő, Cserkész-forrás és Eszperantó-forrás (Kaposvár-Töröcske), Nádasdi-forrás (Zselicszentpál), Herceg-forrás (Sántos);
- alom wc kialakítása: Gesztenyés-kút, Csepegő-kő, Szentbalázi autóspihenő, Desedai-parkerdő;
- játszótér: Desedai-parkerdő, Zselici Csillagpark (Ropoly, Kardosfa), Almamellék.

Ahol az infrastrukturális ellátottság lehetővé teszi, kerékpár szervízoszlopok és e-bike töltők telepítése is szükséges lehet, melyet szintén a felmérés fog megalapozni.

A pihenőpontok kialakítása több túratípust is ki kell szolgáljon. Így a lovas túraútvonallal érintett pihenőhelyeken lózikötő (árnyékos helyen), itatásra alkalmas infrastruktúra és vízvételi lehetőség biztosítása is szükséges. A frekvenciát több lovasturisztikai pihenőpontokon szükséges lehet további lovasturizmushoz kapcsolódó szolgáltatásfejlesztés is.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

SEFAG Zrt., Mecsekerdő Zrt., Somogy és Baranya Vármegyei Természetbarát Szövetség, Szinergia Egyesület, TDM egyesületek, Zselici Ezüsthárs Natúrpark Egyesület, önkormányzatok, MTSZ, MAKETUSZ, MLTSZ

Javasolt helyszínek:

Tókaji Parkerdő, Zselici Csillagpark (Ropoly, Kardosfa), Gesztenyés-kút, Csepegő-kő, Szentbalázi autóspihenő; Cserkész-forrás és Eszperantó-forrás (Kaposvár-Töröcske), Nádasdi-forrás (Zselicszentpál), Herceg-forrás (Sántos), Desedai-parkerdő, Almamellék, a felmérésben megállapított egyéb helyszínek.

I.4. Gyalogos természetjárással kapcsolatos projektek

I.4.1. Meglévő turistautak hálózatának bővítése

A Zselic területét a turistautak hálózata ÉNy-DK irányba átszövi a Rockenbauer Pál Dél-Dunántúli Kéktúrához kapcsolódva. Alapvetően aktív turizmus fejlesztés céljából indokolt hálózatbővítés javasolt DNY és ÉK irányába. A tervezett fejlesztések mentén megvalósulna Vásárosbéc bekapcsolása északi irányba, Visnyeszéplak irányába a zöld sáv jelzésre. Emellett Gyűrűfű település bekapcsolása az országos hálózatba Almáskeresztúr és Dinnyeberki irányából. Szintén összekötésre kerülne Hajmás, Gödrén a zöld sáv, majd a piros sáv jelzéssel. Indokolt Kaposvár és Kaposkeresztúr turistaút-hálózati kapcsolatának jól átgondolt kialakítása, mely által biztosítottá válik Kaposvár-Dombóvár összeköttetése. Minden olyan túraútvonalat, így a Zrínyi Zöldút által kialakított gyalogos túraútvonalak és a Mária út azon szakaszait is, amelyek nem szabványos jelzésrendszerrel ellátott turistautak, felül szükséges vizsgálni, és az indokolt szakaszokat szabványos jelzéssel bekapcsolni a turistaúthálózatába.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Somogy és Baranya Vármegyei Természetbarát Szövetség, MTSZ, Szinergia Egyesület, önkormányzatok, SEFAG Zrt., Mecsekerdő Zrt.

Javasolt helyszínek:

Zrínyi Zöldút gyalogos túraútvonal nyomvonala, Vásárosbéc, Mozsgó, Almáskeresztúr, Gyűrűfű, Dinnyeberki, Hajmás, Gödre, Kaposkeresztúr stb.

1.4.2. Digitális tanösvény a Töröcskei parkerdőben

A Töröcskei parkerdő területén található nagyobb kiterjedésű tisztás, alkalmas egy több megállóhelyet magában foglaló digitális tanösvény kiindulópontjának. A tanösvény Kaposvár határában szakvezetés nélkül is alkalmas az erdő- és vadgazdálkodás bemutatására. A turisták mellett a helyieknek is szól, mivel a város közvetlen közelében található a helyszín. Az ide látogató megfelelő szakmai információt kap a természeti erőforrásokkal való gazdálkodásról, digitális eszközök igénybevételével, szöveges és hanganyagok, animált képek és videók formájában. A helyszíni adottságok függvényében javasolt akadálymentes (pl. kerekesszéssel, vakok- és gyengénlátók számára is járható) ösvény kialakítása.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

SEFAG Zrt., AÖFK, önkormányzat

Javasolt helyszínek:

Töröcskei parkerdő, Kaposvár

1.4.3. Ökológiai élményösvény Vásárosbécen

A projekt célja egy digitális tanösvény létrehozása ökológiai gazdálkodás tematikájában, ahol az interaktivitás és az élményszerzés feladványok által valósul meg (szabadulószoa mintájára). A tanösvény tematikája kiterjed a biodiverzitás és a regionális ökológiai egyensúly megőrzésre, természetes növényzet helyreállításának fontosságára, a talaj termőképességének javítására, a vízmegtartásra és a vízminőség fenntartására, az őshonos, illetve a tájra jellemző kertészeti fajok fennmaradásának fontosságára (génmegőrzés), a hagyományos állattartás előnyeire, hagyományos vadászati kultúrára (pl. solymászat). A tanösvényt teljesítők a teljesítés igazolását követően helyi termékek vásárlása során kedvezményeket kaphatnak.Lehetséges közreműködő szervezetek:

Vásárosbéc Község Önkormányzata, Visnyeszéplak Község Önkormányzata, Zöldülj környezetvédelmi Alapítvány, Gyümölcsoltó Alapítvány, TDM-ek, helyi szakmai turisztikai szervezetek

Javasolt helyszín:

Vásárosbéc

I.5. Kerékpáros turizmussal kapcsolatos projektek

I.5.1. Szigetvár-Kaposvár és leágazó kerékpárutak fejlesztés

A projekt célja az engedélyes kiviteli tervekkel rendelkező Szigetvár-Kaposvár kerékpárút megvalósítása. A beruházás ütemekre osztható. Első ütemben Bőszénfa-Szigetvár útvonal megvalósítására kerülhet sor, ami csatlakozik a már megépült Bőszénfa-Kaposvár útvonalhoz. A későbbiekben javasolt megvizsgálni annak lehetőségét például, hogy hogyan alakítható ki egy kerékpáros nyomvonal Bőszénfától a Surján-völgyében Hajmáson át Szentbalázs irányába vissza Kaposvárra. Ez újabb településeket és attrakciókat kötne be a térség kerékpárosturisztikai hálózatába.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Helyi turisztikai szervezetek, önkormányzatok, MAKETUSZ, Miniszterelnökség Aktív Mobilitási Főosztály

Javasolt helyszínek:

Szigetvár-Kaposvár közötti tervekkel rendelkező szakasz

1. Kaposvár- Kaposmérő kerékpárút fejlesztés

A projekt célja, hogy reagálva a helyi igényekre megépüljön a Kaposvárról Kaposmérő irányába kivezető kerékpárút hiányzó szakasza. A kerékpárút nem csak turisztikai, de hivatásforgalmi szempontból is fontos fejlesztés a térségben. Aktív turisztikai szempontból bekapcsolhatóvá válnak Kaposmérő, Bárdudvarnok attrakciói.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Helyi turisztikai szervezetek, önkormányzatok, MAKETUSZ, Miniszterelnökség Aktív Mobilitási Főosztály

Javasolt helyszínek:

Szigetvár- Kaposvár közötti tervekkel rendelkező szakasz

2. Almamellék-Sasrét közötti kerékpározható nyomvonal kitáblázása, útstabilizálás

Az Almamellék és Sasrét közötti kerékpáros szakasz a kerékpáros vándortáborok számára is kedvelt útvonal. Az Almamelléken található keskeny nyomtávú turisztikai célú kisvasút mentén futó útvonal kitáblázása lehetővé teszi, hogy fenntartható módon lehessen megközelíteni a népszerű attrakció mindkét állomását. Ezzel a kisvasút, mint attrakció szorosabban integrálható a térség aktív turisztikai hálózatába is. Az útvonal minőségén esetleg érdemes javítani stabilizálással.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Mecsekerdő Zrt., önkormányzatok, MAKETUSZ, Miniszterelnökség Aktív Mobilitási Főosztály

Javasolt helyszínek:

Almamellék-Sasrét közötti szakasz

3. Balaton-Zselic összekötő kerékpáros útvonal kijelölése

A Balaton fontos küldőterülete a térségnek, jelentős kerékpáros turizmussal. A Balaton kerékpáros körön több ezren tekernek évente, ezért mindenképpen érdemes kialakítani a Balatonszemes-Kaposvár nyomvonalat, mely lehetőséget ad a hosszútávutazóknak a Zselicbe való eljutásra. A nyomvonal kijelölésekor érdemes

megvizsgálni a 67-es út szervízútját, mint lehetséges nyomvonalat. A projekt célja a kijelölést segítő alapos feltárás, tervezés lefolytatása, melyet a későbbiekben konkrét beruházás követhet.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

helyi önkormányzatok, MAKETUSZ, Miniszterelnökség Aktív Mobilitási Főosztály, AÖFK

Javasolt helyszínek:

A feltárás után elkészült terv alapján történik a kijelölés

4. Mountainbike pálya Töröcskei parkerdőben (Fehérhegyen)

Az erdőrészt nyugati fele (Fehérhegy) kiépített MTB kerékpár pálya kialakítására alkalmas, épített akadályokkal, a kezdők és gyermekek számára az akadályok kikerülésének lehetőségével. A projekt keretében megtörténik a keresztező vízmások átjárhatóvá tétele fahidakkal. A pálya hosszának növelése (3-4 km) érdekében a kezdő és végpont kialakítására az Áfonya utcai buszmegálló közelében lévő tisztás javasolt. Fiatalok, illetve családok számára a pálya kerékpáros igénybevétele aktív kikapcsolódást biztosít természeti környezetben, biztonságos, igényes játék és pihenő elemekkel.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

SEFAG Zrt., MAKETUSZ, önkormányzat

Javasolt helyszínek:

Töröcskei parkerdő, Kaposvár

I.6. Lovas turizmussal kapcsolatos projektek

I.6.1. Nemzetközi lovastúra útvonal fejlesztése

Az országos lovastúraútvonal hálózatot az EUROHORSE útvonalak adják. A projekt célja a térség keleti peremterületeit érintő EUROHORSE 3 útvonalának fejlesztése: Bükkösdön átvezetve Tolna vármegye irányába. A projekt keretében az előzetesen meghatározott útvonal felülvizsgálata, felmérése és kijelölése valósul meg. Az útvonalon a felmérésben megállapított helyszíneken lovas megállópontok kialakítása is megtörténhet.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Zöld Életmóderért Egyesület, Mecsekerdő Zrt., MLTKSZ, önkormányzatok, helyi lovasszolgáltatók

Javasolt helyszínek:

Bükkösd, Nagymáté, Tormás, Sasrét, Almamellék

I.6.2. Térségi lovastúra útvonalak kijelölése

A Kecelhegyi Lovassport Közhasznú Egyesület (Meistro Lovasklub) által évekkel ezelőtt létrehozott, Betyárok nyomdokán elnevezésű lovastúraútvonal erős alapot jelent a Zselici lovastúraútvonal fejlesztéséhez. A projekt a 110 km hosszú, 4-5 nap alatt bejárható útvonal felülvizsgálatát tűzi ki céljául, és ahol szükséges konkrét beavatkozásokra is sor kerül. A teljes kör mellett az egy napos körök kialakításának

feltételeit is meg kell vizsgálni, mely során azonosításra kerülnek azok a kijelölendő szakaszok, melyek lehetővé teszik a teljes kör átvágását, rövidítését.

Az útvonal a Zselic területének zömét lefedi, bemutatva az erdőrengeteg szépségét, emléket állítva a híres betyároknak, az egykori betyárvilágnak.

A Zrínyi Zöldút által létrehozott lovastúraútvonalak integrálása is előmozdítja a kisebb körtúrák kialakításának lehetőségét.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Kecelhegyi Lovassport Közhasznú Egyesület, SEFAG Zrt., Mecsekerdő Zrt., MLTKSZ, önkormányzatok, Csillagösvény Lovasudvar, további helyi lovasszolgáltatók

Javasolt helyszínek:

A projekt mindkét vármegyét érinti az alábbi útvonalon: Kaposvár-Kaposmérő-Bárdudvarnok-Bánya-Vásárosbéc-Somogyhárság-Szigetvár-Csertő-Szulimán-Szentlászló-Almamellék-Terecseny-Bőszénfa-Patca-Szena-Kaposszerdahely-Kaposvár.

A nagy körtúra második ütemben kiegészíthető Bükkösd-Nagymáté-Szágy, illetve Gálosfa-Hajmás-Kaposgyarmat irányába.

Konkrét helyszínek: Kaposvár, Kaposmérő, Bárdudvarnok, Bánya, Vásárosbéc, Somogyhárság, Szigetvár, Csertő, Szulimán, Szentlászló, Almamellék, Terecseny, Bőszénfa, Patca, Sena, Kaposszerdahely, Bükkösd, Nagymáté, Szágy, Gálosfa, Hajmás, Kaposgyarmat

1.7. Szolgáltatói hálózat fejlesztéséhez kapcsolódó projektek

1.7.1. Vásárosbéc lombházak fejlesztése

A projekt keretében Vásárosbéc területén hazánkban még különlegesnek számító lombházak kialakítása valósulhat meg. Ezek a különleges szálláshelyek vonzerőt jelentenek az utazók számára, magas minőséget képviselnek, természeti környezetben, eldugott helyen, egymástól kellő távolságban elhelyezve a Zselicbe való utazásra csábítják a potenciális vendégeket. A szálláshelyek nem csak az aktív turistáknak, de a kikapcsolódást, elvonulást kereső turistáknak is megfelelő helyszínt biztosítanak.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Never Say Never Életmódváltó Központ (NSN Mérnöki Iroda Kft.), Vásárosbéc Község Önkormányzata, SEFAG Zrt., Mecsekerdő Zrt., önkormányzatok, helyi vállalkozások

Javasolt helyszínek:

Vásárosbéc

1.7.2. Somogyhárság önkormányzati tulajdonú ingatlanok szálláshellyé alakítása

A projekt keretében két alulhasznosított önkormányzati tulajdonú ingatlan kap új funkciót, cél a szálláshelyként való újrahasznosítás:

- a) Népi építészeti motívumokat őrző, sváb lakóházban magas színvonalú falusi szálláshely üzemeltetése a jellegzetes, korhű motívumokat megtartva. Alacsony férőhelyszám miatt ennek célcsoportjai a párok, családok, barátok.
- b) Kisebb csoportok számára, alacsonyabb kategóriájú, ám minőségi szálláshely kialakítása a volt általános iskola és pedagógus lakás átalakításával.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Somogyhárság Község Önkormányzata, Somogyhárság Község Önkormányzata, SEFAG Zrt., Mecsekerdő Zrt., önkormányzatok, helyi vállalkozások

Javasolt helyszínek:

Somogyhárság

1.7.3. Vásárosbécen helyi terméken alapuló falusi vendégasztal szolgáltatás kialakítása

Fontos, hogy vendéglátóhelyeken megjelenjenek a helyi jellegzetes ízek, ételek és italok a kínálatban, s lehetőség szerint a rövid ellátási láncokon keresztül a helyi termékek kerüljenek előtérbe az alapanyagok kiválasztása során. Ehhez szükséges a helyi termelők felkutatása és együttműködések kialakítása.

A túraútvonalak mentén a vendéglátóhelyek hiányára megoldást nyújt a falusi vendégasztalok létrehozása, ahol a helyi termelők saját terméküket felhasználva bejelentkezés alapján vagy szűk étlappal fogadják a turistákat.

Vásárosbécen egy projekt keretén belül ez részben megvalósulhat: a Természet temploma és meditációs kert mellett egy tájba illő, természetes és hagyományos építőanyagokból kialakított Erdő Kincse Fogadóban helyi (és bio) alapanyagokból előállított ételeket fogyaszthatnak a látogatók. Az alapanyagok többek között a szomszédos Gyümölcsészetből is származnak, illetve más környékbeli helyi termelőtől és az erdő nyújtotta „termékekből”.

A projekt pilot jelleggel indulna, melyet követően több településen több hasonló módon működő szolgáltatást lehetne kialakítani.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Vásárosbéc Község Önkormányzata, Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat, Szinergia Egyesület, helyi termelők, helyi TDM szervezetek,

Javasolt helyszínek:

Vásárosbéc

1.8. Kommunikációhoz és rendezvényekhez kapcsolódó soft projektek

1.8.1. Brand építés

A projekt célja a térséget meghatározó átfogó márka kialakítása. Mindehhez szükség van az értékek számbavételére és a Zselic egészét átfogó értékleltár készítésére (a meglévő kiegészítésére). A projekt során ez is megvalósul, majd az elkészült értékleltárból kiválasztásra kerülnek azok a hívószavak és kulcsattrakciók, amelyek a márka által képviselt legfőbb értéként, legfőbb pillérként jelennek meg. Cél a

turisták által jól azonosítható Zselichez köthető egységes arculat kialakítása és a későbbi használatához arculati kézikönyv kidolgozása.

(Megjegyzés: az elkészült teljes értékleltár alapját képezheti jövőbeni attrakciófejlesztésnek is.)

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Térségi koordináló szervezet

1.8.2. Zselic csomagajánlatok, digitális kedvezménykártya

A kedvezménykártyához szükséges összeállítani/értékesíteni az idelátogató számára akár 1 vagy több napos csomagajánlatokat, térképpel, útvonaltervekkel, ajánlott helyekkel és attrakciókkal ellátott kedvezményes (digitális) füzetet, melyben a kedvezmény kuponokkal igénybe veheti a számára vonzó, vagy épp úticéljának megfelelő tevékenységhez, szálláshoz kapcsolt kedvezményt. Így a turista az információs anyagban teljes csomag és programkínálatot talál itt tartózkodása idejére. Tematikus csomagajánlatok kidolgozásával, kiajánlásával és a kedvezményes kártya reklámozásával egyszerre több célcsoport is megcélozhatóvá válik. A családi csomagajánlattól, a kiránduló baráti társaságok részére, de az idős korúakra is gondolva, széles spektrumot lefedő, minél több szolgáltatót és attrakciót bevonó kínálatot biztosít majd a kedvezménykártya rendszere.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Térségi koordináló szervezet

1.8.3. Zselic challenge / Betyár Marathon rendezvények

Egy három napos, a teljes Zselicet felölelő, valamennyi települést felkereső és minden turisztikai célpontot érintő, folyamatos szellemi- és fizikai feladatmegoldásokkal fűszerezett gyalogtúra. Jótékony célokkal, környezetvédelemmel, helytörténeti ismeretekkel, szokásokkal, helyi ételekkel, italokkal, termékekkel, a településen elvégzendő kisebb munkák elvégzésével, vidám feladatokkal. A program a térség fejlődésével folyamatosan kiegészül az újdonságok bemutatásával. A lebonyolításnál minden csapat máshonnan rajtol, nem terheli aránytalanul a természetet. A különlegességet azzal is lehet biztosítani, hogy ellenkező irányban is teljesíthető.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Térségi koordináló szervezet, helyi önkormányzatok, Kaposvári Turisztikai Marketing Nonprofit Kft., SEFAG Zrt., Mecsekerdő Zrt.

1.8.4. Gyümölcsész Napok rendezvény

Somogyapáti-Dióspusztán létrehozandó Gyümölcsészeti nyitott porta keretében rendszeres pomológiai rendezvényeket, gyümölcsoltónapokat, gyümölcsészeti túrákat szervez az ökológiai, természetvédelmi ismeretterjesztés és szemléletformálás céljából. Ezek a hagyományőrző és -teremtő kezdeményezések egyre nagyobb számban vonzanak érdeklődőket a Zselic térségébe is.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Gyümölcsoltó Alapítvány, önkormányzatok, helyi civil szervezetek

1.8.5. Bőszénfai Hagyományos Állattartó Napok

Tervezett hagyományőrző programjaikban bemutatásra kerül a szamarak, szürkemarhák, bivalyok, hidegvérű lovak tavaszi legelőre való kihajtása, a pásztorélet bemutatása jellegzetes ételeivel, valamint az őszi behajtás a téli szállásra. A programok során bemutatásra kerül az állatokkal való helyes bánásmód is. Különleges attrakcióként lovasbemutatókkal egybekötött lóárverés rendezése is tervezett.

Lehetséges közreműködő szervezetek:

Bőszénfa Szarvasfarm